

1990-10-26

Departementssekreterare Hans Olsson
Pol 1

Utrikesdepartementet

11.11
10
Raoul Wallenberg
(2 bil.)

Broder,

Av Atlas Copco-chefen Jo Cronstedt här på platsen har jag erhållit kopia av ett brev från en ursprungligen ungersk medborgare, Andrés Geyger, som numera bor i Chile. Geyger kommenterar i sitt brev Raoul Wallenberg och hans insatser.

./1-2

Kopior av Cronstedts och Geygers brev insändes för kännedom.

Dir. rikt.
Christ. Manhusen
Christer Manhusen

Pol 1/Hallqvist/ag

Ex (m. bilagor) till:

Raoul-Wallenberg-föreningen
Raoul Wallenberg-projektet, Uppsala
amb. Budapest (u nr)

mt

Exp. 91-01-17/ag

Atlas Copco

Atlas Copco Ecuatoriana S. A.

Una Compañía del Grupo Atlas Copco

Bil.....1..... hbr Gato *Ranhusc*
..... *Olsen* den *201026*

...
Señor Don
Krister Manhusen
EMBAJADOR DE SUECIA
EN ECUADOR
Ciudad
...

caj
pr-}

SU REF./SU CARTA

NUESTRA REF.

QUITO.

D/JC/LF 269

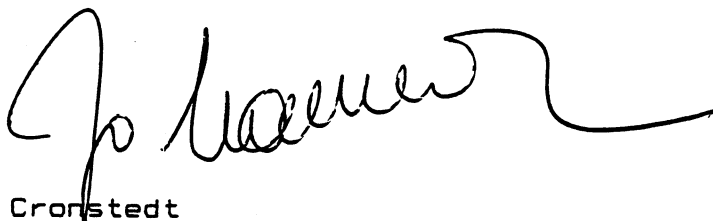
90.10.24

Estimado Krister:

Durante mis años en Chile he podido conocer un señor Andrés Geyger que es de origen Húngaro y, según lo que dice, alcanzó a salir de Hungría el año 1944 con la ayuda de Raúl Wallenberg. El me ha entregado esta carta que él hizo luego de la emisión del programa "Televisión Chilena, Raul Wallenberg". Talvez podría ser de interés aunque no es a mi parecer un documento que permita dar más luz sobre esta situación ya conocida.

Pienso que Per Anger todavía es una de las personas claves en la búsqueda de la verdad. Yo he conocido a Per durante su periodo como Embajador en Canberra pero después no he tenido contacto con él. Talvez tu puedas hacerle llegar este documento?

Esperando que tu y tu familia estén bien, recibe un muy atento saludo.

Jo Cronstedt

QUITO
10 DE AGOSTO Y MURIALDO
(PANAMERICANA NORTE KM. 3)
CASILLA 8136 TELFS.: 400172 - 409465
TELEX 22332 ACOPCO ED - TELEFAX 403695

GUAYAQUIL 1
AV. DE LAS AMERICAS (FRENTE A LA AVIACION NAVAL)
CASILLA 5405
TELS.: 285653 - 399367
TELEX 43039 ACOPCO ED

CABLE
ATLASCOPCO

Algunos pormenores referentes al héroe RAUL WALLENBERG, (Sueco), con destacada y sacrificada actuación en HUNGRIA en 1944, revivido su recuerdo gracias a una película por T.V. exhibida en Chile últimamente. Tengo algunos datos y antecedentes importantísimos que indicar para ver la verdadera dimensión de lo que pasó en HUNGRIA en 1944, de lo cual yo fui testigo.

En 1944 el 15 de Marzo, las Fuerzas Armadas Alemanas Nazis, entraron y ocuparon HUNGRIA, e instalaron un gobierno Quisling, tipo Noruega, como líder de éstos se nombró a un ultra derechista Szallasi, bajo un gobierno NAZI HUNGARO, sus partidos se identificaban portando cintas con arcos cruzándose en el brazo derecho. Este fue un grupo tipo lumpen que terminó con la relativa tranquilidad que significó el gobierno del Almirante HORTHY (con muchos problemas en el mundo entero). Este gobierno títere en corto plazo ordenó reunir los judíos en edificios predestinados y con una Insignia con la estrella de David amarilla en el busto izquierdo para su fácil identificación, aparte de vivir obligatoriamente en edificios destinados e identificados para este fin, para su rápida liquidación.

El autor de este artículo, es un Húngaro muy conocido, por sus actuaciones apolíticas y contrario totalmente a la teoría nazi y sus funestas consecuencias.

El que suscribe se encontró después de muchos años de servicio militar en Hungría en guerra en Checoslovaquia, Rumania, Yugoslavia y Rusia y por sus conexiones tenía acceso a conocer muy de cerca al Sr. Embajador Danielson de la Embajada Sueca y a la Señora Marta Kungl, destacadísima señora muy allegada a esta embajada, de nacionalidad húngara y que se destaca por su humanitaria comprensión de una altísima calidad. Ella ayudó al suscrito a conseguir con meses de anticipación el pasaporte sueco, que era solamente una hoja suelta, pero enteramente legalizada, extendida en Budapest por el mismo embajador Sr. Danielson, el cual en su domicilio particular en el monte ST. Gellert y en su subterráneo nos dio refugio transitorio.

La señora Marta Kungl tenía en esa época 24 años de edad, el Sr. embajador era viudo de 63 años y el suscrito de 28 años de edad. La misión humanitaria de esta Señora era convencer al Sr. embajador a través de innumerables solicitudes para salvar la vida de ~~cientos~~ miles de refugiados Ingleses, Franceses, Polacos y gran parte de Judíos. En la película exhibida por Canal 13 se pudo observar todo lo que hizo el gobierno Sueco a través del heroico Raul Wallenberg, de quien incluso mi hermano mellizo Ladislao era uno de sus secretarios, siendo un país neutral para la tarea humanitaria de salvar vidas, antes de que sean exterminadas en los más diferentes campos de concentración conocidos.

STUDEBAKER

- 2 -

Era en una época 1944 el quinto o sexto año de la guerra donde en HUNGRIA no quedó ni una sola industria, todo lo desmantelaron las Fuerzas Alemanas en retirada, o lo llevaron las Fuerzas Armadas Rusas. Budapest por lo mismo varios meses bombardeado a veces sin luz, agua, ventanas, sin puentes en el Danubio. La población restante viviendo en subterráneos por los eternos bombardeos, indefensos sin soluciones, esperando el milagro.

En esta época también se destacó la actuación de este gran héroe Sr. Raúl Wallenberg, salvando miles de miles de personas perseguidas y los primeros días de Febrero después de la rendición de Budapest, quedaron las más variadas suposiciones ¿Qué pasó? o ¿Qué pasará? con Raúl Wallenberg, según mis conocimientos ~~que saltó de HUNGRIA en 1945~~, dicen que don Raúl colocó encima de su vehículo un Cadillac o Chevrolet un ~~tanque~~ ^{estanco} de bencina, 200 litros y por motivos que aún no comprendo, en vez de volver a Suecia por occidente, decidió volver por Rumania a Moscú Estocolmo, desconociendo totalmente la mentalidad Stalinista de esa época, donde ningún general Ruso, respetaba, orden de otro general.

~~WALLBERG~~ Así fue que según dicen, llegó hasta 80 kilómetros al sur de Budapest a la ciudad con pasaporte diplomático Sueco y documentos Rusos comprobados, allí se perdió la pista según dicen o lo fusilaron, o lo llevaron a Siberia, pero nunca más se supo de él, y años y años pasaron sin saber la verdad de este multimillonario Sueco, que ofreció su vida para salvar en plena guerra en total desorden a miles y miles de personas.

La noble mentalidad de pensamiento, la destacada actuación del embajador Sueco Danielson en Budapest, la impresionante mentalidad humanista de la Sra. Marta Kungl, no pueden, ni deben ser olvidados en un mundo donde reinan la crueldad y el terrorismo. Lástima que en esta mini serie biográfica de T.V. no se destacan estas personas como se lo merecen.

No se puede comparar la mentalidad de 1987, con la de la guerra, año de 1944, llena de crueldad y barbaridad, los tiempos cambiaron, pero estas personas que por sus actuaciones destacadísimas hay que mantener ~~vivo~~ ^{recordado} como tuve el honor de conocerlas muy de cerca, me siento obligado a mencionarlos, porque era un orgullo conocer esta calidad humana.

H. N. G. Particularmente efectúe otras tareas en un país vecino y volviendo en 1945 a Chile, supe todo lo que pasó mientras estaba afuera. Estas memorias de hechos con 43 años ya pasados de la historia, es desde luego incompleta, con muchos ángulos desconocidos o no publicados. Solamente son una parte de los hechos históricos. Sin embargo, dan una visión del tremendo humanismo y valentía de un pueblo en su emplazamiento, con héroes a través de sus actuaciones.

Dy
Donat Andrés Geyger

Inofficiell översättning från spanska av brev till
Christer Manhusen, Quito

Bäste Krister:

Under mina år i Chile har jag lärt känna en herr Andrés Geyger, av ungerskt ursprung, vilken enligt egen utsago lyckades ta sig ut ur Ungern 1944 med hjälp av Raul Wallenberg. Han överlämnade detta brev till mig som han författade strax efter TV-programmet "Television Chilena, Raul Wallenberg". Kanske kan detta vara av intresse, även om jag själv inte anser att det är ett dokument som skulle kunna sprida ytterligare ljus över redan kända omständigheter.

Jag tror att Per Anger fortfarande är en nyckelperson i sökandet efter verkligheten. Jag lärde känna Per under hans tid som ambassadör i Canberra men därefter har jag inte haft någon kontakt med honom. Kanske Du skulle kunna sända detta till honom?

Avslutande hälsningsfras,

Jo Cronstedt

Inofficiell översättning från spanska

RAUL WALLENBERG IN MEMORIAM

Vissa omständigheter kring den svenske hjälten RAUL WALLENBERGs uppmärksammade och uppoffrande verksamhet i Ungern 1944 kom till liv igen (återupplivades) tack vare en film visad i chilensk TV nyligen. Jag har några mycket viktiga uppgifter och antecedentia att framföra för att man bättre skall kunna förstå det verkliga omfånget av händelserna i Ungern 1944, vilka jag bevittnade.

Den 15 mars 1944, marscherade den tyska nazi-armén in i Ungern och ockuperade det. En Quisling-regering enligt norskt mönster inrättades och som ledare utsågs en extrem högerman vid namn Szallasi, under en nazi-ungersk regering. Partiets medlemmar utmärktes genom en armbindel med böjda bågar som bars på höger arm. Detta var en grupp(-ering) av typ lumpen som satte stopp för det relativa lugn som hade rått under Amiral HORTHYS regering (med många problem över hela världen). Inom kort befallde denna marionettregering att alla judar skulle bo i särskilda hus och att de skulle bära en gul David-stjärna på vänster sida av bröstet för att lätt kunna igenkännas, för att så småningom snabbt kunna undanröjas.

Författaren till denna artikel är en ungrare som gjort sig känd för sina opolitiska gärningar och för att vara helt emot nazismens teorier och dess ödesdiga följder.

Undertecknad vistades under kriget - efter många års militärtjänstgöring i Ungern - i Tjeckoslovakien, Rumänien, Jugoslavien och Ryssland och genom mina kontakter fick jag möjlighet att lära känna ambassadör Danielsson från svenska ambassaden på mycket nära håll liksom fru Marta Kungl. Fru Kungl var en mycket framstående kvinna av ungerskt ursprung och en stor anhängare av svenska ambassaden samt känd för sin stora mänsklighet. Hon hjälpte undertecknad att med flera månaders tidsvinst erhålla svenskt pass vilket bestod av ett enda löst blad, men var dock helt legalt och utfärdat i Budapest av nämnde ambassadör Danielsson, som även gav oss en tillfällig fristad i källaren i sitt privata hem på berget St. Gellert.

Fru Marta Kungl var vid denna tidpunkt 24 år gammal, ambassadören var änklings och 63 år gammal och undertecknad 28 år. Denna kvinnas humanitära uppdrag bestod i att övertala ambassadören att åhör samma de otaliga begäran om hjälp att rädda livet på tusentals engelska, franska, polska flyktingar samt ett stort antal judar. I den film som visades på kanal 13 fick man se allt som den svenska regeringen utförde genom den hjältemodige Raul Wallenberg, hos vilken bl a min tvillingbror Ladislao hade arbetat som sekreterare. Sverige, som var ett neutralt land, räddade dessa liv, i stället för att föras till olika koncentrationsläger för att utrotas.

Detta var 1944, det femte eller sjätte krigsåret och i Ungern fanns inte en enda industri bevarad, allt hade raserats av (under) den retirande tyska armén eller hade förts bort av den ryska armén. I Budapest som hade bombarderats under flera månader, var man ibland utan ljus, vatten, fönster och utan broar över Donau. Den kvarvarande befolkningen levde i underjordiska rum p g a de ständiga bombanfallen, utan att kunna försvara sig, i väntan på underverket.

Vid denna tidpunkt utförde Raul Wallenberg sina hjältemodiga handlingar och räddade tusentals förföljda människor. De första dagarna i februari efter Budapests kapitulation uppstod de mest skiftande antaganden om hans öde. - Vad hade hänt? Eller. - Vad skulle hända med Raul Wallenberg? Enligt vad jag känner till sade man att RW hade placerat en 200-liters bensindunk ovanpå sin bil - en Cadillac eller Chevrolet Studebaker - och av skäl som jag fortfarande inte kan förstå, beslöt han att åka genom Rumänien via Moskva till Stockholm i stället för att återvända till Sverige via väst, fullkomligt omedveten om den stalinistiska mentaliteten från denna tid då ingen rysk general respekterade en order från en annan general.

Enligt vad som sägs kom han så långt som 80 km söder om Budapest, till staden Wecskemet, med svenskt diplomatpass och godkända ryska dokument. Där försvann spåren enligt vad som sägs, eller så arkebuserades han, eller fördes till Sibirien, men man hörde aldrig mera talas om honom. Åren har gått utan att man fått veta sanningen om denne svenske multimiljonär, som offrade sitt liv under brinnande krig och i fullständig förvirring för att rädda tusentals människoliv.

Den svenske ambassadörens i Budapest, Danielson, ädla läggning, hans bemärkta handlande, fru Marta Kungls imponerande mänsklighet, kan eller får ej glömmas bort i en värld som präglas av grymhet och terror. Det är synd att man i denna biografiska TV-serie ej uppmärksammar dessa personer på det vis de förtjänar.

Man kan ej jämföra tidsandan 1987 med den som rådde under krigets år 1944, full av grymhet och råhet. Tiderna förändras, men dessa personer måste ihågkommas för sina enastående handlingar. Eftersom jag hade äran lära känna

dem på mycket nära håll är jag tvungen att nämna dem ty jag är stolt över att ha fått detta tillfälle att lära känna dem och deras mänskliga egenskaper.

Därefter fick jag andra uppgifter att sköta i ett av grannländerna och när jag återvände till Ungern 1945, fick jag kännedom om allt som hade hänt medan jag var borta. Dessa 43 år gamla minnen är ingalunda fullständiga, det finns många okända eller icke publicerade vinklar. De utgör endast en del av det historiska förloppet. Icke desto mindre ger de en blick av ett folks oerhörda mänsklighet och tapperhet och deras hjältemodiga handlingar.

Dr Andres Geyger

UTRIKESDEPARTEMENTET
BF1

KOPIA TILL:

UTR MIN

-II-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

UTRIKESDEP.		
Dnr...../.....		
1990-11-5/2		
P	2	Eu

(POL)

INKOM UD

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-02

UD STOCKHOLM

FOER POL 1

RE RAOUL WALLENBERG

Exh 1 in PMSL
7/11 aa
17

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

VI VILL BARA NÄMNA ATT VÅRA ANSTRÄNGNINGAR FÅ TILL
STÅND ETT MÖTE MED KGB-CHEFEN KRJUTJOKOV FORTSÄTTET,
HITTILLS UTAN FRAMGÅNG. VI KAN INTE SÄGA VAD DETTA BEROR
PÅ. I EN KONTAKT MED MID HÄROMDAGEN (KUGUJENKO) INDIKERADE
MAGNUSSON ATT VI KANSKE MÅSTE SKRIVA EN NOTE I ÄRENDET.
KUGUJENKO AVRÅDDE OCH SADE ATT SAKEN "VAR UNDER KONTROLL",
VILKET DÅ FÖRHOPPNINGSVIS INNEBÄR EN POSITIV REAKTION
INOM KORT.

MÖJLIGEN KAN KGB KÄNNA OCKÅ TRYCK PÅ SIG AV DEN FÖRSTA
SOVJETISKA DOKUMENTÄRFILMEN OM RW, SOM IGAAR HADE PREMIÄR
INFOER STOR OCH ENTUSIASTISK PUBLIK. SLUTKÄMMEN I FILMEN
ÄR NÄMLIGEN ATT SVARET PÅ FRÅGAN OM RAOUL WALLENBERGS
ÖDE FINNS HOS KGB.

MEDLEMEN I WALLENBERGKOMMISSIONEN BIRSTEIN REDOVISADE EFTER
FILMEN DET ARBETE HAN OCH KOLLEGAN ROGINSKIJ UTRÄTTAT I
CENTRALA ARKIV SENASTE MÅNADEN. RESULTATEN HAR VI I STORT
SETT REDOVISAT.

VICEUTRIKESMINISTER NIKIFOROV OCH CHEFEN EUROPA 2 MID
(FOKIN) BEVISTADE FILMPREMIÄREN.

NYTT ÄR BARA ATT DE TVÅ FRÅN INRIKESMINISTERIETS
ARKIVCHEF NYLIGEN FÅTT ETT KLART BESKED OM ATT
UNDERSÖKNINGS/KRIMINALAKTER GÄLLANDE NÅGRA AV RW:S
MEDFÅNGAR FINNS I KGB:S ARKIV.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA

1990-10-29

MOSKVA

901107

A+b f klm t
Perf Guy om Dantel, Genert

Kanslirådet Martin Hallqvist

Wallenberg - Från

Utrikesdepartementet

Pol 1, Hallqvist

Exp 901107 gh

302/001

P 2 Eu'

(PCL)

Artikel om Raoul Wallenberg

Vårt miso 1990-10-15

(2 bil)

az
7

Broder,

./.

Jag får härmed insända den artikel om Raoul Wallenberg som var införd i Rabotjaja Tribuna den 30 september och för vilken vi redan redogjort.

[Signature]

[Signature]
Hans Magnusson

Lab. Hist., Tröbner

20.09.90

точку надежды. В эт
дсжде родные непо
Другое дело — те, кто
но продолжает искать
ции на ровном месте.
быть, права та же

Хабаровска Е. Миткина, якобы проходившего свидетелем по делу, а также на следователя УКБ В. Мацынина. Однако ни в архивах краевого УВД, ни в архивах УНКВД по Хабаровскому краю не найдены сведения о вышеуказанных лицах не ходили.

Задаюсь и таким во-
а в чем был бы смы-
жать многие годы в т-
живого Валленберга?
конно арестованного,
да и следствия? Если

действительности не
1947 году, оставал
предполагать лишь,
что его перевербова
так вопрос не ставит

комиссия не имеет другого выбора, как только продолжать свое исследование, исходя из предположения, что он может быть еще жив». Так и хочется задать вопрос: где свидетели? Где их конкретные показания? Под-

равительным делам!
Гуляев? Вряд ли Вал
мог быть и профес
сным разведчиком. Е

Воскресения, что уберечь нас заставило
Валентин сразу спил с вахты вахманов
сестран, прогнанных было кельеб
депутатом изобретом коварным.

В связи с излечением у Вас разрывов
о левом надбровии за Вашим правом
получения, со мной получил лечение
за лечение и лечение лечения.

Классные сапожки попарно
классные сапожки попарно

1742 4th. 1811. 1812. 1813. 1814. 1815. 1816. 1817. 1818. 1819. 1820. 1821. 1822. 1823. 1824. 1825. 1826. 1827. 1828. 1829. 1830. 1831. 1832. 1833. 1834. 1835. 1836. 1837. 1838. 1839. 1840. 1841. 1842. 1843. 1844. 1845. 1846. 1847. 1848. 1849. 1850. 1851. 1852. 1853. 1854. 1855. 1856. 1857. 1858. 1859. 1860. 1861. 1862. 1863. 1864. 1865. 1866. 1867. 1868. 1869. 1870. 1871. 1872. 1873. 1874. 1875. 1876. 1877. 1878. 1879. 1880. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885. 1886. 1887. 1888. 1889. 1890. 1891. 1892. 1893. 1894. 1895. 1896. 1897. 1898. 1899. 1900. 1901. 1902. 1903. 1904. 1905. 1906. 1907. 1908. 1909. 1910. 1911. 1912. 1913. 1914. 1915. 1916. 1917. 1918. 1919. 1920. 1921. 1922. 1923. 1924. 1925. 1926. 1927. 1928. 1929. 1930. 1931. 1932. 1933. 1934. 1935. 1936. 1937. 1938. 1939. 1940. 1941. 1942. 1943. 1944. 1945. 1946. 1947. 1948. 1949. 1950. 1951. 1952. 1953. 1954. 1955. 1956. 1957. 1958. 1959. 1960. 1961. 1962. 1963. 1964. 1965. 1966. 1967. 1968. 1969. 1970. 1971. 1972. 1973. 1974. 1975. 1976. 1977. 1978. 1979. 1980. 1981. 1982. 1983. 1984. 1985. 1986. 1987. 1988. 1989. 1990. 1991. 1992. 1993. 1994. 1995. 1996. 1997. 1998. 1999. 2000. 2001. 2002. 2003. 2004. 2005. 2006. 2007. 2008. 2009. 2010. 2011. 2012. 2013. 2014. 2015. 2016. 2017. 2018. 2019. 2020. 2021. 2022. 2023. 2024. 2025. 2026. 2027. 2028. 2029. 2030. 2031. 2032. 2033. 2034. 2035. 2036. 2037. 2038. 2039. 2040. 2041. 2042. 2043. 2044. 2045. 2046. 2047. 2048. 2049. 2050. 2051. 2052. 2053. 2054. 2055. 2056. 2057. 2058. 2059. 2060. 2061. 2062. 2063. 2064. 2065. 2066. 2067. 2068. 2069. 2070. 2071. 2072. 2073. 2074. 2075. 2076. 2077. 2078. 2079. 2080. 2081. 2082. 2083. 2084. 2085. 2086. 2087. 2088. 2089. 2090. 2091. 2092. 2093. 2094. 2095. 2096. 2097. 2098. 2099. 2100. 2101. 2102. 2103. 2104. 2105. 2106. 2107. 2108. 2109. 2110. 2111. 2112. 2113. 2114. 2115. 2116. 2117. 2118. 2119. 2120. 2121. 2122. 2123. 2124. 2125. 2126. 2127. 2128. 2129. 2130. 2131. 2132. 2133. 2134. 2135. 2136. 2137. 2138. 2139. 2140. 2141. 2142. 2143. 2144. 2145. 2146. 2147. 2148. 2149. 2150. 2151. 2152. 2153. 2154. 2155. 2156. 2157. 2158. 2159. 2160. 2161. 2162. 2163. 2164. 2165. 2166. 2167. 2168. 2169. 2170. 2171. 2172. 2173. 2174. 2175. 2176. 2177. 2178. 2179. 2180. 2181. 2182. 2183. 2184. 2185. 2186. 2187. 2188. 2189. 2190. 2191. 2192. 2193. 2194. 2195. 2196. 2197. 2198. 2199. 2200. 2201. 2202. 2203. 2204. 2205. 2206. 2207. 2208. 2209. 2210. 2211. 2212. 2213. 2214. 2215. 2216. 2217. 2218. 2219. 2220. 2221. 2222. 2223. 2224. 2225. 2226. 2227. 2228. 2229. 2230. 2231. 2232. 2233. 2234. 2235. 2236. 2237. 2238. 2239. 2240. 2241. 2242. 2243. 2244. 2245. 2246. 2247. 2248. 2249. 2250. 2251. 2252. 2253. 2254. 2255. 2256. 2257. 2258. 2259. 2260. 2261. 2262. 2263. 2264. 2265. 2266. 2267. 2268. 2269. 2270. 2271. 2272. 2273. 2274. 2275. 2276. 2277. 2278. 2279. 2280. 2281. 2282. 2283. 2284. 2285. 2286. 2287. 2288. 2289. 2290. 2291. 2292. 2293. 2294. 2295. 2296. 2297. 2298. 2299. 2300. 2301. 2302. 2303. 2304. 2305. 2306. 2307. 2308. 2309. 2310. 2311. 2312. 2313. 2314. 2315. 2316. 2317. 2318. 2319. 2320. 2321. 2322. 2323. 2324. 2325. 2326. 2327. 2328. 2329. 2330. 2331. 2332. 2333. 2334. 2335. 2336. 2337. 2338. 2339. 2340. 2341. 2342. 2343. 2344. 2345. 2346. 2347. 2348. 2349. 2350. 2351. 2352. 2353. 2354. 2355. 2356. 2357. 2358. 2359. 2360. 2361. 2362. 2363. 2364. 2365. 2366. 2367. 2368. 2369. 2370. 2371. 2372. 2373. 2374. 2375. 2376. 2377. 2378. 2379. 2380. 2381. 2382. 2383. 2384. 2385. 2386. 2387. 2388. 2389. 2390. 2391. 2392. 2393. 2394. 2395. 2396. 2397. 2398. 2399. 2400. 2401. 2402. 2403. 2404. 2405. 2406. 2407. 2408. 2409. 2410. 2411. 2412. 2413. 2414. 2415. 2416. 2417. 2418. 2419. 2420. 2421. 2422. 2423. 2424. 2425. 2426. 2427. 2428. 2429. 2430. 2431. 2432. 2433. 2434. 2435. 2436. 2437. 2438. 2439. 2440. 2441. 2442. 2443. 2444. 2445. 2446. 2447. 2448. 2449. 2450. 2451. 2452. 2453. 2454. 2455. 2456. 2457. 2458. 2459. 2460. 2461. 2462. 2463. 2464. 2465. 2466. 2467. 2468. 2469. 2470. 2471. 2472. 2473. 2474. 2475. 2476. 2477. 2478. 2479. 2480. 2481. 2482. 2483. 2484. 2485. 2486. 2487. 2488. 2489. 2490. 2491.

Handwritten signature

О чем же в д
ставителей спор
вы ее результаты
встречи вице-пре
жителя республик
стало для многих

— После того, как ИНОК принял рекомендацию не участвовать в проводимых в СССР выставках, имеющих спортивный статус, (спортивные спортсмены так и не были допущены к участию) — заставило нас наладить контакты с руководителями спортивных организаций. В Москве президент А. Павликовлас,

директор департа-
лам физкультуры
А. С. Расланас и я
е председателем
спорта СССР
его заместителем
вители федера-
ных видов спорта
сразу же заявили
меры нарушения
установки:anton
смены должности
во всех мексикан-
резнающих так
команда незнако-
дарства;anton
ны могут участво-
современных,
спортсменами
ми СССР и не
статуса государ-
прудия советных
действуют только
рии СССР; и их
не распростира-
ритерию Лиги.
«Я могу издид.
общий язык. И
сился, что все
СССР могли бы

на Ирины

нысла Урала большое будущее

жнѣ спекуляціи вокруг трагической
шведского дипломата Рауля Валленберга

Пройдут время, опраши- «Мальар» хирлап», которая
ваются все ные, «свидете- пишет, что «память о Вал-
ли», однако никаких резуль- ленберге оскорбляют те, для
татов это не приносит. Тем не кого из всей подающей дру-
мее канадски: юрист И. тим пример жизни нажним
Ковлер, председатель меж- является лишь его смерть».

Задаюсь и таким вопросом: а в чем был бы смысл держать многие годы в тюрьмах женого Вадленберга? Незачем было арестованного, без суда и следствия? Если бы он в 1947 году, оставалось бы предполагать лишь одно — что, его перевербовали. Но так вопрос не ставится. Ходит лишь одна легенда — что-то где-то видел в

могал Валленбергу в его спешительный миссии. Он говорил, что Валленберг, не являясь карьерным дипломатом, был назначен 1-м секретарем в представительство Швеции в Будапеште по просьбе Американской миссии и Всемирного еврейского конгресса. Бывшая жена Стоягольма он работал на американскую разведку. Гертеленди заявил, что Валленберг работал также и на немецкую разведку. В обмен на американскую информацию ему с ведома Эймана было позволено спасать жизни евреев по принципу «ты мне — я тебе». С помощью Гертеленди удалось снабжать евреев шведскими паспортами и укрывать в будапештских домах.

Рассуждая с позиций сегодняшнего дня, нам неважно, скольким разведкам мог служить Валленберг. Потому что его миссия преследовала гуманные цели — спасение

шедших на площадь. Незаконному задержанию подверглись не 2 401 человек, как утверждала правоохранительные органы, а 8 515. Согласно официальной версии, с демонстранты находились в состоянии жароточечного заболевания, оряения. Однако справки, полученные из Минздрава, сообщают, что обратились с публичными заявлениями о нарушении прав человека 98 человек. Были осуждены (за время работы миссии) реабилитированы 53 человека, трое погребены. Отмечено также, что со стороны органов внутренних дел и военнослужащих при задержании демонстрантов дубинки, саперные лопатки, железные прутья, на них натравливались служебные собаки. В результате гражданам были причинены телесные повреждения различной тяжести.

Валленберга? Читая множество шведских дипломатов, спасшем людей, я заметил, что чаще всего исследователей меляются лишь бы смерти этого человека. Но как перешел в 1944 году? Каким образом в плену фашистами: городе десантился? Почему его арестовали? десятилетия судьба Валленберга — попытка ответить на вопрос в нашей истории?

«Личную трагедию Валленберга отнюдь не уменьшает то обстоятельство, которое необходимо для понимания прошедшего и которое на основе заслуживающих доверия документов не отрицает ни один автор — Рауль Валленберг пришел в 1944 г. в Будапешт с помощью американских разведки, его расходы по осуществлению акций спасения оплачивала отнюдь не Швеция, а США, прежде всего американская разведка всего американская разведка община». Газета задает си вопросу: могла ли вообще быть успешной миссия Валленберга без помощи американской разведки? И далее приводит высказывания американского историка Давида С. Уинмана, который дает единственное объяснение при ареста Валленберга: «Возможно, что американские разведки Валленберга вызвали подорвания советских властей в том, что он был послан в Будапешт в разведывательных целях. Они, возможно, знали и то, что упомянутый СВР (Союз

Один из наиболее сенсационных «свидетельств» о тоталитарном режиме писала «Комсомольская правда», некто Абрам Калинин давно писался в Шпицбергенский. Этот человек, отсидевший 25 лет по обвинению в шпионаже, рассказывал, что в тюрьменной больнице «яндель» Валленберга. Двое показывал писателю тюремного врача Бутовой, которая томе «янделя» шведского дипломата за решеткой. Когда провели графологическую экспертизу «ее» писем, выяснилось, что их автор — не кто иной как сам Калинин.

Читал я с совсем удивительное письмо в Швецию посылать в Москве женщины, называл ее П., в котором она пишет Валленберга очень близким для нее человеком. «С Раулем мы встретились в апреле месяце 1947 года в лагерь», — читаем в письме. Что же произошло после проверки этого «факта»? Да, автор письма сидела в тюрьме. Но в 1970 году. Она была осуждена за

он пользовался дипломатическим неприкосновенностью, — арест состоялся. Думая о судьбе Валленберга после ареста в 1945 году, я прихожу к следующей версии: абакумовские палачи, имея подозрения о контактах Валленберга с иностранцами, разведками, естественно, пытались выявить из него соответствующее признание. Два года терзали его в подвалах лубянской тюрьмы. Пока не наступила смерть. Сегодня мы не знаем ее конкретных причин. Ведь инфаркта, который упомянул в своем рапорте Смолениов, могло и не быть. Вполне возможно, что

Конечно, сам по себе возникает вопрос: почему лишь в прошлом году были переданы родственникам Валленберга найденные в архивах его личные вещи? Объяснить это сегодня можно. Разве могла в период сдерживающей болель душа в власть придерживающей Валленберга? В настоящее время раскрываются многие «белые пятна» истории, вводятся в оборот новые документы, идет процесс реабилитации писавно осужденных. Вполне объяснимо, что в ходе этой большой работы могут быть найдены документы и не только в Валленбер-

порт начальница ее санитарной части А. Л. Смольцова:

«Докладываю, что хорошо известным Вам заключенный по имени Валленберг неожиданно скончался в своей камере предположительно вследствие инфаркта. В соответствии с Вашими инструкциями, согласно которой и лично Валленберге, прощупавшего разрешения на вскрытие тела для установления причин смерти.

Начальник санчасти полковник медицинской службы Смольцов 17 июля 1947 г.». На рапорте написаны рукой Смольцова и такие строки: «лично проинформировал министра о случившемся и получил указание кремнировать тело без вскрытия. Смольцов». Громыко приказал действия Абакумова в отношении Валленберга преступными. Советское правительство выразило сожаление о случившемся и шведское правительство, родным и близким Валленберга.

Однако через два года Швеция вновь обратилась к Советскому Союзу за дополнительными данными о Валленберге. К тому времени родилась версия: появился «шведский дипломат жив, его видели в самых разных лагерях. В 1982 году в одной из многографий, вышедших в Нью-Йорке, о чем писала 11 апреля 1987 года венгерская газета «Мадьяр хирлап», сказано: «Валленберг вовсе не умер на Лубянке, а начал бесконечный путь по ГУЛАГу».

1989 год. Трагическая судьба Валленберга становится широко известной советским читателям из многочисленных публикаций, одна за одной появляющихся в нашей печати. На волне гласности мы узнали о беспремерном подвиге этого человека, спасшего жизнь тысяч людей, в основном еврейских граждан, в основном еврейских.

Прочитав гору публикаций в советской периодике, я так и не обнаружил попытки ответить на вопрос: за что же все-таки был арестован шведский дипломат? Что ему инкриминировали? Почему жестокий выбор абакумовской команды пал на него? Как удавалось Валленбергу в осажденном фашистами Будапеште спасти жизни десяткам тысяч представителей нации, само существование которой фашисты поставили вне закона?

Вновь обратимся к публикации в «Мадьяр хирлап»:

«Личную трагедию Валленберга отнюдь не уменьшает то обстоятельство, которое необходимо для понимания происходящего и которое на основе заслуживающих доверия документов не отрицает ни один автор — Рауль Валленберг приехал в 1944 г. в Будапешт с помощью американской разведки, его расходы по осуществлению акций спасения оплачивала отнюдь не Швеция, а США, прежде всего американская еврейская община». Газета задает вопрос: могла ли вообще быть успешной миссия Валленберга без помощи американской разведки? И далее приводит высказывания американского историка Давида С. Уинмана, который дает единственное разумное объяснение причин ареста Валленберга: «Возможно, что американские власти считали, что Валленберг вызвал подозрения светских властей в том, что он был послан в Будапешт с целью выведать о том, что они, возможно, знали и о том, что беженцев войны — Ред» в Швейцарии Истер Олсен, который поддерживал регулярную связь с Валленбергом, был агентом УСС (предшественник ЦРУ), из чего вытекало, что и сам Валленберг был связан с УСС».

По мнению газет, было и еще одно обстоятельство, которое могло ввести в заблуждение советские власти: Валленберг не мог вести свою миссию, не будучи вхожим в венгерское «гестапо» и в немецкие оккупационные органы. Английская газета «Таймс» в публикации от 20 марта 1990 года приводит слова венгра Нагпа Гертеленди, который по-

Полковник Валентин Громыко
полковник медицинской службы
А. Л. Смольцов

человеческих житей. Но тогда было военное время. Вполне вероятно, что информация об этих связях просочилась и в наши разведорганы. И хотя задерживать Валленберга не имели права — он пользовался дипломатической неприкосновенностью, — арест состоялся.

Думая о судьбе Валленберга после ареста в 1945 году, я прихожу к следующей версии: абакумовские палачи, имея подозрения о контактах Валленберга с иностранными разведками, естественно, пытались выбить из него соответствующие признания. Два года терзали его в подвалах лубянской тюрьмы. Пока не наступила смерть. Сегодня мы не знаем ее конкретных причин. Ведь инфаркта, который упоминал в своем рапорте Смоленцов, могло и не быть. Вполне возможно, что смерть наступила от избиений и пыток. Тело ведь даже не вскрывали. Зачем, если и так все ясно? Не было, как утверждают в КГБ, и следов заведения дела на Валленберга, как это полагалось в отношении каждого заключенного. Пожму, сегодня ответить трудно. Скорее всего ждали часа, когда тот сделает соответствующие признания...

Сегодня многие упрекают

вакуум, недоговоренность порождает легенды. Вновь появились «свидетели», которые видели Валленберга живым чуть ли не в 1980 году.

Один из наиболее сенсационных «свидетелей», о котором недавно писала «Комсомольская правда», некто Абрам Калинин. Этот человек, отбывший 25 лет по обвинению в шпионаже, рассказывал, что в тюрьме он больше «видел» Валленберга. Даже показывал письма тюремного врача Бутовой, которая тоже «видела» шведского дипломата за решеткой. Когда провели графическую экспертизу «ее» писем, выяснилось, что их автор — не кто иной, как сам Калинин. Читал я и совсем удивительное письмо в шведское посольство в Москве женщины, называет Валленберга очень близким для нее человеком. «С Раулем мы встретились в апреле месяце 1947 года в лазарете», — читаем в письме. Что же выяснилось после проверки этого «факта»? Да, автор письма сидела в тюрьме. Но в 1973 году она была осуждена к 6 годам лишения свободы за хищения общественного имущества, позме была амнистирована. К тому же выяснилось, что «сознамерница Валленберга» — душевно больной человек.

Несостоятельными оказались и признания некоего не названного своего имени полка, проживающего в США. В беседе с генеральным консулом Швеции в США Ханнстремом он заявил, что в 1971 году содержал несколько дней в камере с Валленбергом в одной из камер хабаровской тюрьмы. И сослался на некоего жителя

чен для приговора. Мы не знаем, подлинный ли это документ».

Что ж, сомнения вполне обоснованны. Поэтому были проведены графологическая и техническая экспертизы рапорта, приглашены шведские криминологи. Они пробыли в Москве два дня.

Результаты экспертизы таковы. После сверки почерка на рапорте и служебной анкеты, автобиографии Смольцова, выяснилось: почерк принадлежит одному лицу — Смольцову. По итогам технической экспертизы выяснилось, что бумага, чернила, карандаш можно отнести ко времени написания рапорта.

Конечно, сам по себе возникает вопрос: почему лишь в прошлом году были переданы родственникам Валленберга найденные в архивах его личные вещи? Объяснить это сегодня можно. Разве могла душа в власть принудить за судьбу какого-то человека? В настоящее время раскрываются многие «белые пятна» истории, ввязавшись в оборот новые документы, идет процесс реабилитации невинно осужденных. Вполне объяснимо, что в ходе этой большой работы могут быть найдены документы и не только о Валленберге.

Естественно, можно попытаться сомнения шведской стороны о любой новой информации о Валленберге. Информационный вакуум сделал свое дело. Сопоставив один раз больше не хотят верить. Еще более понятна боль родных этого замечательного человека-гуманиста. И любой вновь появившийся «свидетель» будет вновь и вновь связывать оборванную нить.

BH... m hbr...
Hallqvist... 1948.10.29

GÅTOR EFTER LÖSNINGEN

Vem vill ha spekulationer om den svenske diplomaten Raoul Wallenbergs tragiska död?

Varför skriver jag om Wallenberg? När jag läst de många publikationerna om den berömde svenske diplomaten, som räddade livet på tiotusentals människor, så har jag lagt märke till, att det oftast är omständigheterna kring denna persons tragiska död som är föremålet för de journalistiska efterforskningarna. Men hur hamnade Wallenberg i Budapest 1944? Hur lyckades han genomföra sin humana mission i den av nazisterna belägrade staden? Varför arresterades han? Varför var Wallenbergs öde en "vit" fläck i vår historia i flera decennier? Det nedan publicerade materialet är ett försök att besvara dessa frågor.

I januari 1945 försvinner en 33-årig svensk diplomat vid namn Raoul Wallenberg från det av sovjettrupperna befriade Budapest. På förfrågan från den svenska regeringen svarar sovjetsidan, att Wallenbergs liv är i säkerhet. Han står under säker bevakning. Senare meddelar emellertid Sovjetunionens vice utrikesminister A. Vysjinskij plötsligt svenskarna, att militärerna tagit fel, att Wallenberg inte fanns i Sovjetunionen och inte kunde finnas där.

Åren gick. Den svenska sidan sökte ihärdigt få fram sanningen. Och först 1957 sände vice utrikesminister A Gromyko en aide-mémoire till Sveriges statsminister, som spred ljus över det tragiska slutet på Raoul Wallenbergs liv. I denna stod, att följande rapport från chefen för sanitära avdelningen vid Lubjankafängelset, A L Smoltsov, blivit funnen efter ingående studium av fängelsets arkivdokument,

"Jag får anmäla att den av Er väl kände fången vid namn Wallenberg oväntat avlidit i sin cell troligen till följd av infarkt. I enlighet med Er instruktion att jag personligen skall bevaka Wallenberg anhåller jag om Ert tillstånd företaga obduktion av kroppen för fastställande av dödsorsaken.

Chefen för sanitära avdelningen, översten i medicintjänst Smoltsov. 17 juli 1947."

På rapporten har Smoltsov för hand skrivit också följande rader: "Har informerat ministern personligen om det inträffade och fått instruktion att kremera kroppen utan obduktion. Smoltsov." Gromyko benämnde Abakumovs åtgärder gentemot Wallenberg brottsliga. Den sovjetiska regeringen uttryckte sitt beklagande över det inträffade och sin uppriktiga medkänsla med den svenska regeringen och med Wallenbergs närmaste.

Men efter två år vände sig Sverige på nytt till Sovjetunionen och bad om kompletterande uppgifter om Wallenberg. Då hade det fötts en version och inkommit "vittnesmål" som gick ut på att den svenske diplomaten ännu skulle vara i livet och att han setts i de mest skilda fångläger. I en monografi utkommen i New York 1982, vilket nämns i den ungerska tidningen "Magyar hirlap" 11 april 1987, står det: "Wallenberg dog inte alls i Lubjanka utan började en oändlig färd genom GULAG".

1989. Wallenbergs tragiska öde blir känt i vida kretsar av sovjetiska läsare genom de många publikationer som en efter en dyker upp i vår press. I en våg av glasnost har vi fått information om denne mans exempellösa bragd att rädda tiotusentals medborgare av främst judisk härkomst. I KGB:s arkiv har man funnit kompletterande material

om Wallenberg: hans fängelsekort, diplomatpass, körkort, pengar, puderdosa i form av ett cigarrfodral och andra föremål. Jag har fått se fotografier av dem i KGB:s centralarkiv.

Wallenbergs släktingar och medlemmar av "Raoul Wallenberg-föreningen" har besökt Sovjetunionen. I år har också en internationell kommission, som utreder hans öde, varit här. Nya efterforskningar och besök i Vladimirfängelset. Resultatet blev noll fastän kommissionen, vilket framgår av publikationer i sovjetisk press, fick möjlighet att gå igenom omkring etthundra tusen fångkort, inklusive kort över utlämningar, och tog fotokopior på cirka 1500 kort. Och frågetecknen kring den svenske diplomatens död fortsätter att oroa läsarna och såra hans nära släktingars hjärtan.

Jag har läst igenom ett berg av publikationer ur sovjetisk press men ändå inte funnit något försök att svara på frågan: för vad arresterades egentligen den svenske diplomaten? Vad var det som lades honom till last? Varför föll abakumovmannarnas grymma val på honom? Hur lyckades Wallenberg, i det av nazisterna belägrade Budapest, rädda livet på tiotusentals representater för ett folk vars själva existens nazisterna ansåg olaglig?

Vi återvänder till publikationen i "Magyar hirlap":

"Wallenbergs personliga tragedi förminskas på intet sätt av den omständigheten - nödvändig för förståelsen av det inträffade och på grundval av pålitliga dokument icke förnekad av någon som skrivit om detta ärende - att Raoul Wallenberg kom till Budapest 1944 med den amerikanska underrättelsetjänstens hjälp, att hans utgifter för räddningsaktionerna betalades icke av Sverige utan av USA, i första hand av det amerikanska judiska

samfundet". Tidningen frågar sig: Skulle Wallenbergs mission överhuvudtaget kunna ha haft framgång utan den amerikanska underrättelsetjänstens hjälp? Vidare citeras den amerikanske historikern David S Weman, som ger den enda förnuftiga förklaringen till att Wallenberg arresterades: "Det är möjligt att Wallenbergs amerikanska kontakter väckte misstankar hos sovjetmyndigheterna att han sänts till Budapest i underrättelsesyfte. De kanske visste, att Krigsflyktingarnas förbunds ombud i Sverige Iver Olsen, som höll regelbunden kontakt med Wallenberg, var agent för föregångaren till CIA, varav följde att Wallenberg själv hörde samman med denna organisation."

Enligt tidningens uppfattning fanns det ytterligare en omständighet som kan ha vilsefört sovjetmyndigheterna: Wallenberg kunde inte fullgöra sin mission utan att vara hemmastadd i "ungerska Gestapo" och de tyska ockupationsorganen.

Den engelska tidningen "Times" citerar 20 mars 1990 ungern Laszlo Gertelendi, som hjälpte Wallenberg i hans räddningsmission. Han säger, att Wallenberg, som inte var karriärdiplomat, utnämndes till förstesekreterare vid Sveriges representation i Budapest av den svenska regeringen på begäran av amerikanska krigsflyktingmissionen och Judiska världskongressen. Utan Stockholms vetskap arbetade han för den amerikanska underrättelsetjänsten. Gertelendi förklarade, att Wallenberg arbetade också för den tyska underrättelsetjänsten. I utbyte mot amerikansk information hade han med Eichmanns vetskap tillåtelse att rädda judars liv enligt principen "du hjälper mig så hjälper jag dig". Med Gertelendis hjälp gick det att förse judar med svenska pass och gömma dem i budapesthemmen.

När vi resonerar utifrån dagens synvinkel är det oss oväsentligt hur många underrättelsetjänster Wallenberg kunde arbeta åt, eftersom hans mission hade humana syften - räddning av människoliv. Men då var det krigstider. Det är fullt troligt att information om dessa kontakter sipprat in också till våra underrättelseorgan. Och fastän man inte hade rätt att gripa Wallenberg - han åtnjöt diplomatisk immunitet - skedde arresteringen.

När jag funderar över Wallenbergs öde efter arresteringen 1945 kommer jag fram till följande version: Abakumovs bödlar, som misstänkte Wallenberg för kontakter med utländska underrättelsetjänster, försökte naturligtvis få fram motsvarande erkännanden från honom. Två år plågade de honom i Lubjankafängelsets källare. Tills döden kom. Idag känner vi inte de konkreta dödsorsakerna. Det är ju möjligt att den infarkt Smoltsov nämner i sin rapport inte alls inträffade. Det är fullt möjligt att döden inträdde på grund av slag och misshandel. Kroppen obducerades ju inte ens. Varför det, om nu allt var så klart? På KGB hävdar man att det inte finns några som helst spår av upprättande av någon dossier över Wallenberg, något man brukade göra för varje fånge. Varför är svårt att svara på idag. Troligtvis väntade man på lämpliga erkännanden från honom ...

Idag kritiserar många Sovjetunionen för inkonsekvens i utredandet av omständigheterna kring Wallenbergs död. Men vilken konsekvens eller vilken logik kan det bli fråga om, om det vid hans död var nio år kvar till tjugonde partikongressen, till Chrustjevs töväder. Det var först under tövädret som Gromykos aide-mémoire möjliggjordes. Och när det några år senare började komma nya frågor om Wallenbergs öde hade tövädret redan börjat

gå tillbaka. Och det är först under perestrojkans år som man på nytt rört om i arkiven och funnit det material jag nämnt ovan.

Idag är det bara att beklaga att informationsvakuum och halvkvädna visor skapar nya myter. Ånyo dyker "vittnen" upp som sett Wallenberg i livet nästan fram till 1980.

Ett av de mest sensationella vittnena, som "Komsomolskaja pravda" nyligen skrev om, är en viss Abram Kalinskij. Denna person, som suttit inne 25 år anklagad för spioneri, har berättat att han "sett" Wallenberg på fängelsesjukhuset. Han uppvisade t.o.m. brev från fängelseläkaren Butova, som också "sett" den svenske diplomaten bakom gallret. Efter en handstilsundersökning av "hennes" brev visade det sig att författaren till dem inte var någon annan än Kalinskij själv.

Jag har också läst ett helt rörande brev till svenska ambassaden i Moskva skrivet av en kvinna som vi kan kalla P. I brevet kallar hon Wallenberg för en henne mycket närstående person. "Jag och Raoul träffades i april 1947 på sjukhuset", kan vi läsa i brevet. Vad kom då fram vid kontroll av detta "faktum"? Jo, författaren till brevet har suttit i fängelse. Men det var 1973. Hon dömdes till 6 års frihetsberövande för stöld av allmän och statlig egendom, och senare fick hon amnesti. Dessutom har det visat sig att denna "Wallenbergs cellkamrat" är en sinnessjuk människa.

Även vittnesmålet från en i USA bosatt polack, som inte uppgivit sitt namn, har visat sig otillförlitligt. I samtal med Sveriges generalkonsul i USA Hammoström förklarade han att han under några dagar 1971 suttit inspärrad tillsammans med Wallenberg i en av cellerna i fängelset i Chabarovsk. Och han hänvisade till en

viss Chabarovskbo vid namn E Mitin, som påstods ha vittnat mot honom, och till UKGB:s förundersökare V Matsynin. Emellertid finns det inga som helst uppgifter om dessa personer vare sig i den lokala inrikesstyrelsens eller i den lokala statssäkerhetsstyrelsens arkiv.

Tiden går, nya "vittnen" intervjuas alltjämt, men detta ger inga som helst resultat. Icke desto mindre säger den kanadensiske juristen I Cotler, ordförande i den internationella kommission som skall utreda Wallenbergs öde, följande i samtal med reportrar i Toronto: "Om man beaktar de mångtaliga vittnesmål som säger att Wallenberg var vid liv på 50- och 60-talet och vidare det trovärdiga vittnesmål som säger att han setts vid liv på 70- och 80-talet, så har kommissionen inget annat val än att fortsätta sina undersökningar utgående från att han fortfarande kan vara vid liv."

Man vill nu gärna fråga: Var är vittnena? Var är deras konkreta uppgifter? Har någon enda av dem kunnat bestrykas? Tyvärr anför inte juristen några sådana uppgifter som stöd för sina antaganden.

Hittills är det den ovannämnda Smoltsov-rapporten som är huvudbeviset för Wallenbergs död. Den svenska sidans inställning till rapporten är intressant. I december i fjol sade Sveriges utrikesminister Andersson i en intervju: "enligt den svenska regeringens uppfattning är detta dokument otillräckligt för att han skall anses död, eftersom vi inte vet om det är ett autentiskt dokument."

Nå, denna tveksamhet har ju fog för sig. Därför har man genomfört en handstilsanalys och teknisk analys av rapporten och inbjudit svenska kriminologer. Dessa tillbringade två dagar i Moskva.

Resultaten av undersökningen är följande. Efter jämförelse av handstilen i rapporten med en tjänsteblankett och Smoltsovs curriculum vitae stod det klart: handstilen tillhör samma person - Smoltsov. Den tekniska analysen gav vid handen att papperet, bläcket och färgpennan kan hänföras till tiden för rapportens skrivande.

Av sig själv uppstår nu naturligtvis frågan om varför det var först i fjol som Wallenbergs personliga saker, funna i arkiven, överlämnades till hans släktingar. Idag går det att förklara detta. Skulle någon makthavare på Brezjnevtiden kunnat ömma för en eller annan Wallenberg? För närvarande avslöjas många "vita fläckar" i historien, nya dokument kommer i omlopp och oskyldigt dömda rehabiliteras. Det är fullt förklarligt om man under detta stora arbete påträffar dokument inte bara om Wallenberg.

Naturligtvis kan man förstå den svenska sidans tveksamhet inför varje ny information om Wallenberg. Informationsvakuumet har gjort sitt. Den som ljugit en gång vill man inte tro på mer. Ännu mer kan man förstå smärtan hos denne store humanists närmaste. Och varje nytt uppdykande "vittne" kommer att på nytt binda ihop hoppets avbrutna tråd. För detta hopp kan de närmaste inte dömas. En annan sak är det med dem som envist fortsätter att söka sensationer där inga finns. Kanske den nämnda tidningen "Magyar hirlap" har rätt när den skriver, att minnet av Wallenberg förolämpar dem, för vilka det viktigaste i hela detta liv, som var ett föredöme för andra, bara är hans död."

Jag frågar mig också: vad skulle det ha varit för mening med att hålla den levande Wallenberg i fängelse i många år? Olagligt arresterad, utan dom och rannsakan? Om han verkligen inte skulle ha dött 1947 hade det bara funnits en sak att anta: att han blev värvad över till andra sidan. Men så ställs inte frågan. Det är bara en enda

version som hörs: att någon någonstans sett honom i GULAG. Antagligen gav nuvarande chefen för kriminalvårdsöverstyrelsen vid Sovjetunionens inrikesministerium kamrat Guljajev medlemmarna i internationella Wallenbergkommissionen svar på den frågan. Wallenberg kan knappast ha varit professionell underrättelseagent. Hans eventuella kontakter med underrättelsetjänsten, som jag nämnde, kan bara ha syftat till ett - att fullgöra den humana missionen att rädda människor.

Men det är kanske någon som har nytta av att ständigt underhålla myten om att Wallenberg skulle vara vid liv och på så sätt förgifta den internationella atmosfären och förhållandet mellan Sovjetunionen och Sverige? Jag vet inte. Det uppstår också frågor om sammansättningen av den internationella Wallenbergkommissionen. En av dess aktiva medlemmar är den amerikanske professorn M Makkinen. Samme Makkinen, som på 60-talet dömdes av militärtribunalen i Kiev för spionage på sovjetiskt territorium. Det vore mycket intressant att få veta hur han fått inresevisum till Sovjetunionen. Eller kan man i en våg av botgöring blunda för principiella frågor? Jag vet inte hur det är i vårt land, men något sådant skulle knappast vara möjligt i något som helst annat land med stolt högutvecklad demokrati.

Det senaste kravet från Wallenbergutredarna är att de skall få tillträde till KGB:s arkiv. För att gå igenom dokumenten som om de vore en vedhög och försöka hitta ett inbillat "vedträ". Går det att finna en enda specialtjänst som skulle gå med på något sådant?

En människa som räddat livet också på bara en enda broder kan anse sitt öde som icke förspillt. Raoul Wallenberg räddade tiotusentals människoliv. Vi bugar oss i ånger inför hans ljusa minne. H a n d d ö d ä r e n t r a - g e d i. Hans liv en bragd. Och man vill verkligen veta

mer om det. I svenska arkiv finns det såvitt känt ungefär 6000 dokument som rör Wallenbergs öde. Kanske våra forskare någon gång tar sig till dessa arkiv. Och skriver nya böcker och skapar filmer om en människa som tillhörde Mänskligheten.

Michail BOTJAN

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE3

KOPIA TILL:

UTR MIN

..

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

1990-11-06

POL

INKOM UD

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-05

UD STOCKHOLM

B R A A D S K A N D E

FOER KABSEK OCH POL 1

RE WALLENBERG

7/11 at m Darsel
Guine

ae

m

FORTS

RE WALLENBERG

DEN ISRAELISKA REPRESENTANTEN HAER LEVIN SOM HAR MYCKET GODA SOVJETISKA KONTAKTER BERAETTADE FOER MIG I FREDAGS KVAELL ATT HAN SAMMA DAG HAFT ETT LAANGT SAMTAL MED EN HOEG KGB-MAN (VILLE EJ NAEMNA NAMN ELLER STAELLNING) SOM SAGT FOELJANDE OM WALLENBERG.

DENNE HADE DOEDATS 1947 PAA BERIAS BEFAEL - DAEROM RAADDE INGET TVIVEL. BAKGRUNDEN TILL ARRESTERING OCH BEHANDLING VAR BERIAS DAA BEGYNNANDE PLAN ATT BYGGA UPP MYTEN OM EN "JUDISK KOMPLOTT" AV DEN TYP SOM SENARE LEDDE FRAM TILL FOERFOELJELSERNA PAA 50-TALET. BERIA HADE BEHOV AV WALLENBERG FOER ATT FABRICERA SINA KOMPLOTTHISTORIER, SOM HAN TILL STALIN VILLE FRAMSTAELLA SAASOM AEKTA OCH HAERROERANDE BL A OCH FOERST OCH FRAEMST FRAAN W:S BEKAENNELSER. I SJAEELVA VERKET VAR DE FOERHOERSPROTOKOLL, SOM VISADES STALIN RENA FALSARIER AVSEDDA ATT UNDERBYGGA DEN JUDISKA KOMPLOTTEORIN MED SYFTE FAA IGAANG EN NY HAEXJAKT MOT BL A BERIAS RIVALER. WALLENBERG VAR IDEALISK GENOM SIN STAELINING SAASOM UTSAEND AV WORLD JEWISH CONGRESS OCH AMERIKANERNA. BERIA HADE TROLIGEN REDAN GENOM WALLENBERGS KONTAKTER MED NKVD-AGENTER I BUDAPEST FAATT UPPSLAGET TILL ATT UTNYTTJA HONOM. ENLIGT KGB-KAELLAN SKULLE DOCK STALIN HA BLIVIT MISSTAENKSAM ELLER ANNARS VELAT KONTROLLERA UPPGIFTERNA OCH DETTA SKULLE HA FOERANLETT AVLIVANDET AV WALLENBERG. FOER BERIA VAR DET FOERSTAAS VIKTIGT ATT W. EJ SKULLE KOMPROMETTERA HONOM. DET VORE EJ FOERVAANANSVAERT ATT FOERHOERSPROTOKOLL SAKNADES EFTERSOM DESSA VAR FULLSTAENDIGHA FALSARIER OCH FOERSTOERDES AV BERIA. DENNE VIDTOG OCKSAA DE EXTRAORDINAERA AATGAERDER SOM AER DOKUMENTERADE ATT ALLA W:S MEDFAANGAR BORTSAENDES ELLER GJORDES INCOMMUNICADO. DAEREMOT TORDE VAEEL YTTTERLIGARE ADMINISTRATIVA DOKUMENT FINNAS. KAELLAN HADE ANTYTT ATT KGB:S SENARE TYSTINAD OCH OVILJA ATT T O M NU DRA FRAM AFFAEREN I LJUSET, (FOERUTOM MED KGB:S VANLIGA SEKRETA NATUR) KUNDE HA ATT GOERA MED DEN JUDISKA FRAAGANS FORTFARANDE KAENSLIGA KARAKTAER. MAN VILLE EJ FAA KGB/NKVD:S ROLL I UPPBYGGNAD AV EN PLAN FOER STOR JUDEFOERFOELJELSE OFFENTLIGGJORD I DAGENS KAENSLIGA INRIKESPOLITISKA LAEGE

FORTS

OXSAA I VAD AVSER DEN JUDISKA FRAAGAN I SOVJET. ISRAELEN
BEDOEMDE SIN KAELLA SOM SERIOES AEVEN OM HAN EJ VAAGADE HA
NAAGON AASIKT OM JUST DEN OVANNAEMNDA ANALYSEN. HAN
KONSTATERADE ATT KAELLAN VAEK KAENDE TILL DE FOERHOERSLEDARE
SOM VARIT ANSVARIGA FOER W.

JAG VILL OXSAA NOTERA ATT OVANNAEMNDA HISTORIA GANSKA VAEK
STAEMMER MED DE HALVKVAEDNA VISOR SOM FARAFONOV DROG VID
VAAR LAANGA LUNCH (HER BERNER-OERN 1990-02-02). AEVEN DAER
FANNS EN KOPPLING TILL BERTAS ROL SOM STALINS ONDA GENIUS
OCH BERTAS OHYGGELIGA PLANER SOM KLAECKTS UTAN STALINS
VETSKAP.

OM JAG FAAR DET BEGAERDA SAMTALET MED KGB-CHEFEN KRJUTIKOV
KAN JAG NATURLIGTVIS UTAN KAELLANGIVELSE FRAAGA HONOM OM
OVANSTAAENDE.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]

P 2 EN'

Pol

ARCHIVE COPY

MSG NO: 901105-258

DISTRIBUTION STATUS AT: 1990-11-05-11.3

TO:	STATUS:	TIME:	DIARY NO
UD/POLCH	DISTRIBUTED	1990-11-05-11.34	
UD/POL 1	DISTRIBUTED	1990-11-05-11.34	
UD/PRESSBYRAAN	DISTRIBUTED	1990-11-05-11.34	

FROM: PAPERREADER2

POSTED TIME: 1990-11-05-11.32

MSG NO: 901105-258

MESSAGE HANDLED BY OPERATOR - ORIGINAL NO: 901105-207 201114

=LIST
UD/POLCH
UD/POL 1
UD/PRESSBYRAAN
+

Ex + Raoul Wallenberg-Frea
Pol 1, Hallgrist
Exp 201114 Pol

AMBASSADEN MOSKVA 1990-11-05

UD STOCKHOLM

✓ 1174. FOER POL 1 OCH PRESSBYRAAN. RE SOVJETISK
DOKUMENTAERFILM OM RAUL WALLENBERG

DEN FOERSTA SOVJETISKA DOKUMENTAERFILMEN OM
RAUL WALLENBERG HADE PREMIAER DEN 1/11 I MOSKVA. TASS
REDOVISAR:

CIT.

THE +MISSION OF RAUL WALLENBERG+ DOCUMENTARY, THE OPENING
NIGHT OF WHICH TOOK PLACE IN MOSCOW TODAY, IS THE FIRST ATTEMPT
OF SOVIET FILM MAKERS TO DEPICT THIS OUTSTANDING PERSONALITY
WHOSE FATE WAS SO TRAGIC AND MYSTERIOUS.

THE SCENARIO WAS WRITTEN BY PLAYWRIGHT LEONID GUREVICH. THE
FILM WAS DIRECTED BY ALEXANDER RODNYANSKY WHO IS A MEMBER OF THE
INTERNATIONAL EXPERT COMMISSION ON THE WALLENGER CASE.

THE FILM AUTHORS BEGAN COLLECTING MATERIALS ABOUT THE SWEDISH
DIPLOMAT WHO HAD SAVED SEVERAL DOZEN THOUSAND JEWS DURING THE
SECOND WORLD WAR, WHEN THE SOVIET PUBLIC AT LARGE DID NOT KNOW
ANYTHING ABOUT WALLENBERG.

+THE DESTINY OF THE GREAT HUMANIST OF THE 20TH CENTURY WILL
NOT LEAVE INDIFFERENT ANYBODY: ON SAVING THE LIFE TO MANY

PEOPLE, HE FELL VICTIM OF TYRANNY AND LAWLESSNESS,+ GUREVICH TOLD TASS TODAY.

+THERE ARE MANY BLANK SPOTS IN THE LAST YEARS OF HIS LIFE, ALTHOUGH THE FACT OF HIS ARREST BY SOVIET MILITARY AUTHORITIES IN BUDAPEST ON JANUARY 19, 1945 IS DOCUMENTED. MANY SUBSEQUENT DEVELOPMENTS ARE UNCLEAR,+ HE NOTED.

THE FILM AUTHORS CHALLENGED THE OFFICIAL VERSION SET OUT BY FORMER SOVIET DEPUTY FOREIGN MINISTER ANDREI GROMYKO IN 1957, ACCORDING TO WHICH WALLENBERG DIED OF INFARCTION AT THE LUBYANKA PRISON IN MOSCOW IN JULY 1947.

+INCIDENTALLY, THIS VERSION WAS REJECTED BY HIS KIN AND KITH AND NUMEROUS FOREIGN RESEARCHERS OF HIS LIFE,+ GUREVICH NOTED.

THE FILM DEPICTS VARIOUS VERSIONS OF WALLENBERG'S LIFE IN THE USSR. THE FILM MAKERS VISITED VARIOUS SOVIET CITIES AND TALKED WITH MANY PEOPLE WHO, ACCORDING TO THEIR CLAIMS, HAD MET HIM.

THEY ALSO SHOT THE FILM IN PRISONS IN MOSCOW AND VLADIMIR, IN FORMER CONCENTRATION CAMPS IN THE KOLYMA RIVER AREA AND PERM REGION WHERE THE SWEDISH DIPLOMAT MIGHT HAVE BEEN IMPRISONED.

THE FILM MAKERS WERE ALSO IN HUNGARY, SWEDEN AND ISRAEL. THEY INTERVIEWED PEOPLE SAVED BY WALLENBERG FROM THE BUDAPEST GHETTO. CINEMA-GOERS WILL ALSO SEE HIS RELATIVES -- SISTER NINA LAGERGREN AND BROTHER GUY VON DARDEL WHO VISITED THE USSR LAST YEAR.

THE FILM STRESSES THAT ANDREI SAKHAROV WAS THE FIRST IN THE SOVIET UNION TO DISPLAY INTEREST IN WALLENBERG'S FATE.

THE FILM AUTHORS HAS DRAWN THE CONCLUSION: WALLENBERG'S FILE HAS BEEN PRESERVED. IT IS IN THE KGB ARCHIVES AND IS WAITING FOR ITS PUBLICATION.
SLUTCIT.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA KL 10.40/CF

- End of printout

RE BESOEK HOS UTRIKESMINISTER PANKIN

1. JAG BESOEKTE IDAG KL 11.00 VAAR TID UTRIKESMINISTER PANKIN. ILLUSTRATIVT FOER DAGENS LAEGE I SOVJETUNIONEN VAR ATT JAG I FOERRUMMET TRAEFFADE DEN ARMENISKE UTRIKESMINISTERN, EN JUST FRAAN LOS ANGELES IMPORTERAD ADVOKAT, SOM INTE TALAR ETT ORD RYSKA. I BOERJAN AV SAMTALET MED PANKIN LYCKOENSKADE JAG DENNE TILL ATT HAN I GAARDAGENS MOETE MED STATSRAADET HADE LYCKATS FAA IGENOM ATT SOVJETISKA UTRIKESMINISTERIET MID EJ SKULLE, SOM RYSKE UTRIKESMINISTERN KOZYREV OFFENTLIGT FOERESLAGIT, SKAERAS NED MED 90 PROCENT OCH BEROEVAS ALLT ANNAT AEN KOORDINERANDE UPPGIFTER, UTAN I STAELLET SKULLE BEHAALLA 2/3 AV STABEN OCH FORTISAETTA SOEKA UTOEVA EN UNIONELL UTRIKESPOLITIK. PANKIN VAR PAATAGLIGT NOEJD OEVER DENNA FRAMGAANG SOM I MYCKET BERODDE OCKSAA PAA GORBATJOVS STARKA ENGAGEMANG I FRAAGAN OCH JELTSINS BEREDSKAP KVARHAALLA EN UNIONELL UTRIKESPOLITIK TILLS VIDARE.

2.

FORTS

3. VI OEVERGICK DAEREFTER TILL WALLENBERGFRAAGAN. PANKIN HADE NAEMNT DENNA REDAN I BOERJAN AV SAMTALET EFTERSOM HAN LAEST DAGENS NUMMER AV NEZAVISIMAJA GAZETA DAER WALLENBERGFRAAGAN SLAAS UPP PAA FOERSTA SIDAN. JAG OMTALADE ATT VI NAESTA VECKA SKULLE GE MERA INFORMATION I AEMNET I STOCKHOLM. JAG FANN MIG TVUNGEN ATT NAEMNA ATT EN VIKTIG PUNKT DAA SKULLE BLI VAD JAG SJAEELV HADE UPPTAECKT VID GENOMGAANG AV MID:S ARKIV, DVS MOLOTOV/SEROV-BREVET TILL CENTRAKKOMMITTEN FRAAN BOERJAN AV 1956. JAG NAEMNDE DEN AVGOERANDE MENINGEN I DETTA BREV VILKET, SOM VI VET, VAR EN NYHET FOER PANKIN (OCH FOKIN, SOM VAR MED VID SAMTALET). BAADA BLEV MYCKET INTRESSERADE OCH PANKIN TILLSADE ATT HAN SKULLE FAA UPP DEN BEROERDA DOSSIERN. JAG BETONADE ATT VI EJ AVSAAG GE DENNA INFORMATION FOERRAEN I SAMBAND MED UTRIKESMINISTERNES REDOVISNING I RIKSDAGEN NAESTA VECKA. VILL SOM KOMMENTAR HAERTILL SAEGA ATT DET SJAEELVFALLET SKULLE VARIT PINSAMT FOER SOVJETISKA MID OM MAN TAGITS HELT OFOERHAPPANDES I HAENDELSE DENNA INFORMATION SLOGS UPP STORT EFTER ER REDOVISNING NAESTA VECKA.

4. PANKIN TOG DAEREFTER SJAEELV UPP FRAAGAN OM VI I SVERIGE HADE GJORT OSS NAAGRA MER KNNKRETA IDEER OCH TAGIT NAAGRA BESLUT I DE FRAAGOR HAN SAERSKIILT BETONAT UNDER SIIT SVERIGEBESOEK, DVS EXPORTKREDITER OCH GARANTIER. JAG NAEMNDE OM STATSMINISTERNES MOETE DEN 15:E DAER BL A DYLIKA FRAAGOR SKULLE BEHANDLAS. PANKIN FRAMHOELL AANYO VIKTEN AV DETTA OCH PAAPEKADE HUR MAN PAA SOVJETISK SIDA AENDAA NAATT FRAM TILL OEVERENSKOMNA BESLUT MELLAN REPUBLIKERNA OM UTLANDSSKULDEN OCH DESS REGLERING SAMT ATT MAN NU HADE TAEMLIGEN KONKRETA EKONOMISKA RIKTLINJER OCH EN FAST VILJA ATT GAA VIDARE VILKET BORDE GARANTERA EKONOMISK UPPRYCKNING EFTER EN VISS, FOERVISSO DRAMATISK, NEDGAANGSFAS. DAA HADE MAN SAERSKIILT BEHOV AV UTLANDETS STOED. SVERIGE SAASOM NORDENS STOERSTA STAT OCH NAAGOT AV RIKTGIVARE FOER DE ANDRA BORDE ENGAGERA SIG OCKSAA I EGET VAELFOERSTAATT INTRESSE FOER ATT HJAEELPA TILL I EN UPPRYCKNING AV DEN SOVJETISKA EKONOMIN. SAERSKIILT FAESTE HAN SIG VID ATT SVENSKA STOERRE FOERETAG VAR DELAKTIGA I OEVERLAEGGNINGARNA SOM MAN SKULLE HA I STOCKHOLM.

FORTS

BERNER

3

AMB MOSKVA

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE3

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UTR MIN

—"

KABS

POLCH

BTR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Sk + amb Budapest (u nr)

in kunn 90 11 21

Pol 1, Hallgrist Pol

INK UTRIKESDEP

Dnr...../.....

1990-11-12-0

Ans.	Gr.	Med.
7	2	200

INKOM UD

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-09

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLENBERGAERENDET

FORTS

RE WALLENBERGAERENDET

PAA UNGERSKA AMBASSADEN HAR MAN, SOM SVAR PAA EN FRAAGA
FRAAN OSS HAERFOERLEDEN UPPGIVIT ATT UNGERSKA
UTRIKESMINISTERIET FÖRR KNAFFT ETT AAR SEDAN OEVERLAEMNADE
EN NOTE TILL SOVJETISKA BUDAPESTAMBASSADEN MED BEGAERAN ATT
FAA DEFINITIVT SVAR VAD GAELLER RAOUL WALLENBERGS OCH
WILMUSZ LANGFELDERS OEDE. TILL DAGS DATO HAR MAN INTE
ERHAALLIT NAAGON SOVJETISK REAKTION.

DEN INSETTUTION SOM NYLIGEN BILDATS I UNGERN FOER
REHABILITERING AV DEM SOM LEMNADES 1944-45 OCH DAEREFTER
KOMMER TILL ATT BOERJA MED ENDAST TA SIG AN DEM SOM
FOERFOELJDES AV POLITISKA SKAEL INNE I UNGERN OCH FOERST
SENARE DEM SOM BORTFOERDES TILL SOVJET.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]

[REDACTED]
UTRIKESDEPARTEMENTET
FOJA2

ÄRENDE: [REDACTED]

KOPIA TILL:

UTR MIN

-"-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

1990-11-12-9

10-2 Su

POL

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN WARSZAWA

1990-11-09

UD STOCKHOLM

[REDACTED] JERT KRYPTO [REDACTED] VAART KRYPTO [REDACTED] FOER POL 1/HALLQVIST.

RE WALLENBERG

alb
M

FORTS

RE WALLENBERG

DEN POLSKE INRIKESMINISTERN KOZLOWSKI TILL VILKEN JAG STAELLDE
FRAAGAN OM VOROBJ-VOROBJOV 1990-10-02 SAEGER MIG ATT MAN FUNNIT
AATTA PERSONER NU LEVANDE I POLEN MED DETTA NAMN. GENOM
POLISENS FOERSORG FOERSEKER MAN NU HITTA DEN AV OSS ANGIVNE
FOER ATT FOERMEDLA KONTAKT. KOZLOWSKI AATERKOMMER I SINOM TID.

OEBERS

AMBASSADEN WARSZAWA [REDACTED] IC

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

Handl: M Dahnberg

1990-11-05

P 2 Eu^I

P 2 Eu^I
Tel nr 603 t Moskva
Pel 1, Hallqvist Bh
90 12 21

Kanslirådet Martin Hallqvist

Utrikesdepartementet

309/001

(P2)

1990-11-05	
OK	OK
P	96 S

orig. sc

✓ Innehavare av svenskt skyddspass i Budapest 1944-45
(1 bil)

P 2 Eu^I

Broder,

Vidarebefordrar här några frågor som en Oleg Loksjin ✓
ställt i brev till ambassaden. Loksjin uppger att
han befann sig tillsammans med sin mor i Budapest
1944-45, tvångsförflyttad dit från bostadsorten Charkov
av tyskarna, och att ett svenskt skyddspass då ställdes
ut på modern, Valentina Denisovna Serobaba. Passet
gällde också brevskrivaren, som då hette Aleksej Serobaba.
Detta pass konfiskerades dock senare av sovjetiska
MGB, uppger Loksjin. Han frågar så följande:

1. Finns det kopior av skyddspassen bevarade i Sverige?
2. Om kopia av Loksjins mors skyddspass finns bevarad, i vilken mån kan då Loksjin påräkna svenskt beskydd och bistånd idag? (Hans hustru behöver läkarvård.)
3. Om ej kopia finns bevarad, finns det då något som helst sätt för Loksjin att bevisa att han har varit innehavare av ett svenskt skyddspass?

Han nämner vidare att han har information att lämna
om Raoul Wallenberg (på andra ställen i brevet kallad
"greve Raoul von Wallenberg") men säger samtidigt

att den är rätt torftig och troligen föråldrad, då
den hänför sig till början av 60-talet. Vi har per
brev svarat att han är välkommen att kontakta ambassaden.

Kopia av Loksjins brev bifogas.

Magnus Dahnberg genom

A handwritten signature in cursive script, appearing to read 'Ruth Kratochvill', written in dark ink.

Ruth Kratochvill

Från: Oleg LOKSJIN

Re: Innehavare av svenskt skyddspass
i Budapest 1944-45

Чрезвычайному и Полномочному Послу

Bil. .... till hbr. *Valenberg*
1950.11.05
16/283
90-10-31
R 190 A

Ваше Превосходительство!

К Вам обращается человек, некогда находившийся под Высоким покровительством Шведского королевства.

В 1944-45гг. вместе со своей матерью, ныне покойной и её сестрой я находился в Венгрии в Будапеште. До этого мы жили в г.Харькове, оккупированном немцами, откуда были вывезены ими на трудовые работы на Запад.

Оказавшись на территории Венгрии, моя мать после прибытия в Будапешт Посланника Его Величества короля Швеции графа фон Валленберга обратилась к нему с просьбой о покровительстве Шведской Короны. Просьба была удовлетворена, и мать получила Охранную Грамоту Шведского королевства на своё имя Серобабы Валентины Денисовны и моё имя Серобабы Алексея. Мне тогда было 5 лет, я носил фамилию матери, а именем Алексей был наречён летом 1944г при крещении в православном соборе Будапешта отцом настоятелем собора графом Мусиным-Пушкиным. Впоследствии настоятель принял мученическую смерть от рук агентов советского министерства госбезопасности /МГБ/.

Охранная Грамота Шведского королевства дала нам желанную независимость от тогдашних германских и венгерских властей. Однако после осады и взятия Будапешта советскими войсками мы были арестованы агентами МГБ и помещены в Будайскую крепость, ставшую тюрьмой МГБ. Охранная грамота, подписанная графом фон Валленбергом, была конфискована и явилась едва ли не главным документом, на основании которого "следователи" МГБ обвинили мать и даже меня, 6-летнего ребёнка, в "измене родины". В Будайской тюрьме мать была приговорена к смерти, но, к счастью, почему-то

MD:
i väntefullen
här i
4. Kallgren

избежала расстрела. Меня также неоднократно допрашивали, заставляли смотреть на пытки и казни невинных людей. Но я не стану докучать Вашему Превосходительству описанием ужасов ГУЛАГа - они общеизвестны. Добавлю только, что в результате недолгого пребывания в застенках МГБ /менее года/ я заболел и стал калекой фактически на всю оставшуюся жизнь. Тем не менее я окончил Московский университет и уже много лет работаю над диалогией "Интеграция и христианство. Границы жизни."

В заключение осмелюсь предложить Вашему Превосходительству несколько вопросов на которые очень надеюсь получить ответ.

1. Сохранились ли в Швеции или где-нибудь ещё копии грамот, подписанных Раулем фон Валенбергером?

2. Если копия, выданная моей матери, сохранилась, означает ли это, что я по-прежнему нахожусь под охраной Шведской Короны? Могу ли я прибегнуть, и если да, то в каких пределах, к покровительству Швеции? Этот вопрос для меня жизненно важен, ибо моя жена тяжело заболела, а её лечение в СССР практически невозможно.

3. Если копия не сохранилась, могу ли я как-либо доказать, что когда-то обладал Охранной грамотой Шведского королевства?

4. Заинтересуют ли Ваше Превосходительство некоторые сведения о судьбе великого гуманиста и мученика XX века Рауля Валенберга? Должен однако предупредить, что сведения эти весьма скудные и, вероятно, устаревшие - они относятся к началу 60-х годов.

Вашего Превосходительства покорный слуга

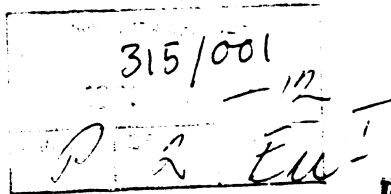
Олег Локшин

/он же Алексей Серобаба/

19.10.1990 г.

109369 Москва ул. маршала Голубцова 19 кв. 3

Utr min kansli, ca
1991-04-12
Handl: Kr Hallqvist, Pol
Skr tit
u / S Andersson

Raoul Wallenberg

Herr Utrikesminister Sten Andersson
Utrikesdepartementet
Stockholm

Ink. Utr.mfr.
1990 -11- 12/5

Raoul Wallenberg är åter aktuell både i svensk och rysk framsällning, där han fantanstiska gärningar 1944-45 i Bgdapest skildras.

Rykten kommer och går, lever han i något ryskt fångläger under falskt namn eller dog han verkligen som uppgavs i ryskt fängelse 1946.

Det är alltid ryssarna som får frågorna. Men varför ställdes inte Sveriges UD till ansvar för att de inte krävde tillbaka sin diplomat från Sovjet. Det är ju UD som bär det egentliga ansvaret. Och vad var orsaken till Sveriges undfallenhet 1947.

Var det Myrdals stora handelskontrakt med Sovjet som stod i riskzonen, för att tala om spioneri mellan två krigförande makter, USA och Sovjet kan man ju inte tala om.

Båda var inställda på att krossa Hitlers makt.

Visserligen kan ju allt detta betrakts som historia i vår tid, men vi som upplevde denna tid och UD:s tystnad förstår den inte.

Det är alltid bekvämt att hemlighställa handlingar,
Herr Andersson.

Ann Marie Hökerberg-Hecht

Ärendo	Wallenberg	Datum 1990-11-14		
		Avd P	Grupp 2	Mål EU 1 v

Adress
Ambassaden
MOSKVA

POL

Text Dnr.....Från Pol 1, Hallqvist. Re Wallenberg.

Primo: Guy von Dardel i sällskap med Per Anger och Rolf Björnerstedt var uppe igår inför von Dardels resa till Moskva idag. von Dardel fick även tillfälle att växla några ord med kabinettssekreteraren.

Vi resonerade i drygt en timma om olika möjligheter att söka påskynda ärendet och få KGB att bli mera samarbetsvilligt. Kan dock inte påstå att vi kom på några nya idéer. T v får vi väl ansluta oss till era förhoppningar i den 2 nov om "en positiv reaktion inom kort".

von Dardel reste frågan om ambassaden möjligen kunde göra en påstötning via den positive inrikesministern Bakatin. Vad säger ni om det? Är det i så fall kanske för tidigt? A andra sidan vet vi ju inte riktigt i vilken riktning utvecklingen kan gå och om järnet är på väg att kallna.

von Dardel talade om möjligheten att söka göra en rättssak gentemot KGB av det hela, vilket både jag själv och Anger ifrågasatte.

Secundo: Ni har vid det här laget fått Londons nedteckning efter samtalet med Gordievskij (delgiven 90-10-30). Vad vi kan se innehåller det en del intressanta uppgifter som man skulle kunna gå vidare med. Polchefen har bett mig undersöka vad vi kan göra. Tacksam era synpunkter få till stånd intervju med t ex Kalugin, Ljubimov, Ponomarjov, Semitjastnyj. (von Dardel sade sig intresserad själv tala med Kalugin.) Eller skulle sådant kontaktagande från er sida göra KGB ännu mindre samarbetsvilligt? Tacksam också ev andra synpunkter på vad Gordievskij hade att säga.

31/11

Ärende	Wallenberg		Datum	90 11 14	Dnr
			Avd	Grupp	Mål

Adress

MOSKVA

Text

Tertio: Vad Levin hade att säga var intressant (90-11-05). Det kom mig att tänka på att Jarring - litet gåtfullt - sagt sig tro att utanför Sovjet fanns nog kännedom om RW:s öde endast hos Mussad. Beria har ju figurerat på senare år i olika utsagor, bl a i början av 1989 av Bogdanov till Cotler och i uppgifter samma år i US World and News Report. Men det var litet annorlunda varianter.

Hur som helst är det skäl att fråga Krjutjkov om saken i enlighet med ert förslag. von Dardel har fått del.

Tack även för översatt intressant artikel i Rabotjaja Tribuna 30 sept. Om det är KGB:s version hoppas vi det inte är deras sista ord.

KGB:s motsträvighet manifesteras väl även i att inga besked givits angående SKL:s teknikers andra besök. Detta var något som von Dardel/Anger inte beklagade, men det var ju heller inte de som initierade undersökningen. Besked om det besöket borde väl komma samtidigt med beskedet om när KGB eventuellt kan ta emot ambassadören?

Quarto: En av de två i Norrköping, Ångström, ringde mig för övrigt för ett tag sedan och frågade om jag fått något besked, varvid jag svarade att vi avvaktar t v. Ångström nämnde att Seppo Isotalo hade ringt i september och varit mycket intresserad av deras arbete. Han hade därvid lämnat uppgiften att Smoltsov gick i pension 1947 (visste ej exakt när) och att en av hans två söner var KGB-man. Detta sagt för den händelse ni inte visste det redan.

Cabinet

Ex t Kabinettssekreteraren
Polchefen
Bitr polchefen
Wöhler
Hallqvist

ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET

CL1

KOPIA TILL:

UTR MIN

—"

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

UTRIKESDEP
DET...../.....
1990-11-16-15
7 12 15 1

(POL)

INKOM UD

AMBASSADEN HELSINGFORS

1990-11-15

UD STOCKHOLM

ERT FOER POL 1/HALLQVIST

OM EDELBART

RE WALLENBERG

red
akt
15/11
aa
M

FORTS

RE WALLENBERG

VLADIMIROV TJAENSTGJORDE HOESTEN 1956 SOM ANDRE
AMBASSADSEKRETERARE VID SOVJETAMBASSADEN HAER.

JAG KAN NAEMNA ATT HELSINGIN SANOMAT I LOERDAGS HADE EN
LITEN NOTIS ENLIGT VILKEN VLADIMIROV, SOM NUMERA SAEGS
ARBETA SOM FORSKARE I MOSKVA, INBJUDITS ATT TALA INFOER
HANDELSHOEGSKOLEFOERENINGEN I AABO PAA TISDAG (D V S DEN
13 NOVEMBER) OCH ATT MAN DAZER VARIT MYCKET FOERTEGEN OM
SAKEN. OM HAN VERKLIGEN KOM DIT OCH VAD HAN I SAA FALL SADE,
DAEROM HAR VI INGET SETT I PRESSEN HAER.

THYBERG

AMBASSADEN HELSINGFORS

[REDACTED]
ÄRENDE:

UTRIKESDEPARTEMENTET
CBE3

KOPIA TILL:
UTR MIN
-"-
KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1

ÅTGÄRD:

K. U. T. R. I. K. E. S. D. E. P. A. R. T. E. M. E. N. T. E. T.		
E. .... /		
1990-11-16 (S)		
1	2	3
P	2	2u

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-15

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1 (HALLQUIST) FRAAN MAGNUSSON

MYCKET BRAADSKANDE

RE WALLENBERGAERENDET

(POL)

Moskov

15/11

aa

M

FORTS

RE WALLENBERGAERENDET

I RUNE NYSTROEMS UTREDNING ROERANDE WALLENBERGAERENDET 1986-07-14
BESKRIVS PAA SID 29 HUR EN SOVJETISK DIPLOMAT I DECEMBER 1956
IFRAAGASATTE OM MAN INTE PAA SVENSK SIDA SKULLE KUNNA GAA MED PAA
ATT DISKUTERA ETT SOVJETISKT FOERSLAG TILL SVAR PAA DEN SVENSKA
DEMARCHEN, INNAN ETT OFFICIELLT SVAR LAEMNADES.

TACKSAM UNDER DAGEN ERHAALLA BEKRAEFTELSE ATT DET ROER
STEN VLADIMIROV, SOM JAG IMORGON TRAEFFAR PAA EUROPAINSTITUTET.
SAUF AVIS CONTRAIRE AVSER JAG FRAAGA HONOM OM DENNA HAENDELSE.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]

OFFICE DES NATIONS UNIES
A GENÈVE

LE DIRECTEUR GÉNÉRAL

PALAIS DES NATIONS
CH - 1211 GENÈVE 10

UNITED NATIONS OFFICE
AT GENEVA

THE DIRECTOR-GENERAL

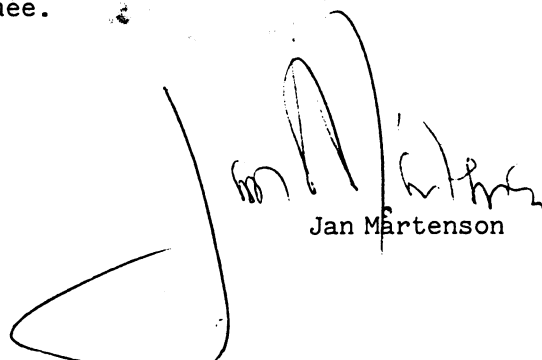
le 8 novembre 1990

Madame la Présidente,

Je viens de prendre connaissance de votre correspondance du 19 octobre 1990, et suis ravi d'apprendre que vous avez pu, comme vous le souhaitiez, vous entretenir avec Monsieur Björk des questions qui vous occupent.

Je tiens dès à présent à vous faire savoir que le dossier que vous avez bien voulu me faire parvenir a d'ores et déjà été transmis, pour examen, au bureau du Secrétaire général des Nations Unies à New York.

En vous réitérant mes remerciements, je vous prie de croire, Madame la Présidente, à l'expression de ma considération très respectueuse et distinguée.

Jan Martenson

Madame Simone Lucki
Présidente du Comité Belge pour
Raoul Wallenberg
Avocat
50, rue Dautzenberg
B-1050 Bruxelles

Bruxelles, le 26 octobre 1990.

Monsieur Mikhaïl GORBATCHEV
Président de l'Union des Républiques
Soviétiques Socialistes

Monsieur le Président,

Monsieur Raoul WALLENBERG

Vous n'ignorez assurément pas l'intérêt tout particulier que suscite en ce moment, des Etats-Unis à l'Europe, le sort du diplomate suédois Raoul WALLENBERG, disparu à Budapest en 1945 après avoir, au péril de sa vie, soustrait des milliers de Juifs hongrois à la déportation vers les camps de la mort.

Cet intérêt est tel que, le 17 mai 1990 à Strasbourg, le Parlement Européen a adopté à l'unanimité, dans les urgences, une résolution appelant à la libération de Monsieur WALLENBERG.

Tout récemment, le Bureau du Conseil de l'Europe a accueilli en priorité une nouvelle proposition de résolution appelant votre attention sur l'urgence que revêt désormais la solution du cas WALLENBERG.

Il est tenu, en effet, pour certain - de l'aveu même des autorités soviétiques d'alors - que, suite à un déplorable concours de circonstances politiques et militaires, dès 1945, Monsieur Raoul WALLENBERG s'est retrouvé, contre sa volonté en territoire soviétique.

Très sensible aux activités humanitaires de l'intéressé, qui s'apparentent à celles dont la Belgique se glorifierait, notre pays verrait très favorablement toute initiative soviétique susceptible d'assurer désormais à Monsieur WALLENBERG l'entière liberté de ses mouvements et de ses choix.

Nous vous prions, Monsieur le Président, d'agréer l'assurance de notre considération la plus haute.

Adelberg

J. Pige

(Natalia Pristigara)

Bruxelles, le 26 octobre 1990.

Monsieur Mikhaïl GORBATCHEV
Président de l'Union des Républiques
Soviétiques Socialistes

Monsieur le Président,

Monsieur Raoul WALLENBERG

Vous n'ignorez assurément pas l'intérêt tout particulier que suscite en ce moment, des Etats-Unis à l'Europe, le sort du diplomate suédois Raoul WALLENBERG, disparu à Budapest en 1945 après avoir, au péril de sa vie, soustrait des milliers de Juifs hongrois à la déportation vers les camps de la mort.

Cet intérêt est tel que, le 17 mai 1990 à Strasbourg, le Parlement Européen a adopté à l'unanimité, dans les urgences, une résolution appelant à la libération de Monsieur WALLENBERG.

Tout récemment, le Bureau du Conseil de l'Europe a accueilli en priorité une nouvelle proposition de résolution appelant votre attention sur l'urgence que revêt désormais la solution du cas WALLENBERG.

Il est tenu, en effet, pour certain - de l'aveu même des autorités soviétiques d'alors - que, suite à un déplorable concours de circonstances politiques et militaires, dès 1945, Monsieur Raoul WALLENBERG s'est retrouvé, contre sa volonté en territoire soviétique.

Très sensible aux activités humanitaires de l'intéressé, qui s'apparentent à celles dont la Belgique se glorifierait, notre pays verrait très favorablement toute initiative soviétique susceptible d'assurer désormais à Monsieur WALLENBERG l'entière liberté de ses mouvements et de ses choix.

Nous vous prions, Monsieur le Président, d'agréer l'assurance de notre considération la plus haute.

W. J. Lambert.
Président de la Commission
des Droits de l'Homme de
l'Assemblée Générale de Belgique,
Ancien Président de l'Académie,
Procureur Général adjoint à la Cour de Cassation de Belgique.

Bruxelles, le 26 octobre 1990.

Monsieur Mikhaïl GORBATCHEV
Président de l'Union des Républiques
Soviétiques Socialistes

Monsieur le Président,

Monsieur Raoul WALLENBERG

Vous n'ignorez assurément pas l'intérêt tout particulier que suscite en ce moment, des Etats-Unis à l'Europe, le sort du diplomate suédois Raoul WALLENBERG, disparu à Budapest en 1945 après avoir, au péril de sa vie, soustrait des milliers de Juifs hongrois à la déportation vers les camps de la mort.

Cet intérêt est tel que, le 17 mai 1990 à Strasbourg, le Parlement Européen a adopté à l'unanimité, dans les urgences, une résolution appelant à la libération de Monsieur WALLENBERG.

Tout récemment, le Bureau du Conseil de l'Europe a accueilli en priorité une nouvelle proposition de résolution appelant votre attention sur l'urgence que revêt désormais la solution du cas WALLENBERG.

Il est tenu, en effet, pour certain - de l'aveu même des autorités soviétiques d'alors - que, suite à un déplorable concours de circonstances politiques et militaires, dès 1945, Monsieur Raoul WALLENBERG s'est retrouvé, contre sa volonté en territoire soviétique.

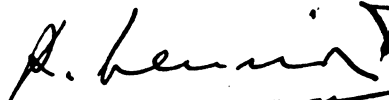
Très sensible aux activités humanitaires de l'intéressé, qui s'apparentent à celles dont la Belgique se glorifierait, notre pays verrait très favorablement toute initiative soviétique susceptible d'assurer désormais à Monsieur WALLENBERG l'entière liberté de ses mouvements et de ses choix.

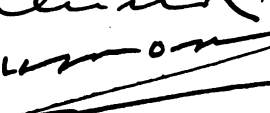
Nous vous prions, Monsieur le Président, d'agréer l'assurance de notre considération la plus haute.

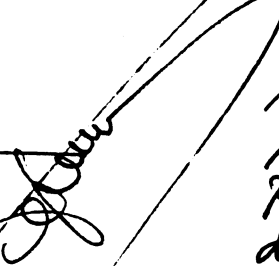

Baron Robert de Goye

Stedman

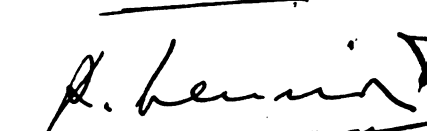

A. Hennin

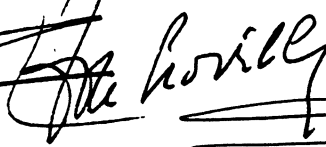

J. de Kock

Xavier Magné
Rattaché de l'Ordre français
du Arts et des Lettres au Bureau de
Rattachés

E. KRINGS

J. de Kock

J. de Kock

M. CHAPEL

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 20 novembre 1990

RUE DAUTZENBERG 50 - Bte 3

TÉL. (02) 640 10 03 0

647 21 30

A Son Eminence Monsieur le Cardinal Godfried DANNEELS
Archevêque de Malines-Bruxelles
Wollemarkt 15
2800 MECHELEN

Monsieur le Cardinal,

Monsieur Raoul WALLENBERG

Je vous remercie vivement de votre lettre datée du
5 novembre 1990.

Serait-il possible que je puisse me rendre à Rome
en même temps que vous et que, parallèlement à vos entretiens
avec Sa Sainteté Le Pape, vous ayez la bonté de m'obtenir
une entrevue avec le Souverain Pontife, entretien auquel je serais
très confortée si vous vouliez bien assister vous-même ?

Je suis persuadée que, compte tenu de toutes les cir-
constances et spécialement la perspective de la visite pontificale
à Moscou, Votre Eminence mesure le degré d'urgence de ma demande.

Dans l'attente de l'honneur de vous lire, je vous prie,
Monsieur le Cardinal, d'agréer l'expression de ma plus haute
et respectueuse considération.

Simone LUCKI

Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

A son Eminence
le Cardinal Danneels,
Archevêque de Malines-Bruxelles,
Wollemarkt, 15,

2800 MECHELEN

20 novembre 1990

XM/CW/D.PRINC. 396
Wallenberg.

Monsieur le Cardinal,

Madame Simone LUCKI m'a donné connaissance du courrier qu'elle vous avait adressé et de votre aimable réponse du 5 novembre 1990 concernant le sort de Monsieur Raoul Wallenberg.

Je me permets de signaler à votre Eminence que j'appuie de tout coeur les efforts méritoires de Me Simone LUCKI en faveur d'une cause aussi exemplaire.

Je vous serais dès lors infiniment reconnaissant de bien vouloir me tenir informé des démarches que votre Eminence pourrait entreprendre et leur suite.

Je prie votre Eminence d'agréer, Monsieur le Cardinal, l'expression de ma respectueuse considération.

Le bâtonnier de l'Ordre,

Xavier Magnée

cc.: Me LUCKI.

Monsieur Robert HENRION,
Ministre d'Etat,
Vice-Président du Sénat,
Av. de Messidor, 196,
Bte 23,

1180 Bruxelles

20 novembre 1990

XM/CW/D.PRINC. 396
WALLENBERG

Monsieur le Ministre d'Etat,

J'ai connaissance des efforts de Me Simone LUCKI
en faveur de M. Raoul WALLENBERG.

Je crois savoir que Me LUCKI vous a écrit très
récemment.

Je prends la liberté de vous informer que j'appuie
ses efforts au service d'une cause aussi exemplaire.

Je serais dès lors très heureux d'être tenu informé
par vous du secours que vous pourriez lui apporter.

Je saisis cette occasion de vous renouveler, Monsieur
le Ministre d'Etat, l'expression de ma haute considération.

Le bâtonnier de l'Ordre,

Xavier Magnée

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 29 octobre 1990.

RUE DAUTZENBERG 50 - BTE 3

TEL. (02) 640 10 03 0

647 21 30

à Monsieur Robert HENRION
Ministre d'Etat
Vice-Président du Sénat
Avenue de Messidor 196, bte 23
1180 BRUXELLES

Monsieur le Ministre,

Monsieur Raoul WALLENBERG

Je vous remercie vivement de la lettre que vous avez bien voulu m'adresser le 19 avril 1990 et de l'audience que vous m'avez accordée le vendredi 26 octobre dernier.

L'approche de la visite de Monsieur GORBATCHEV dans notre pays devrait multiplier nos démarches.

A cet effet, je prends la liberté de vous faire tenir un exemplaire du dossier actualisé relatif au cas de Monsieur WALLENBERG.

En raison de l'intérêt que vous avez déjà bien voulu manifester à l'endroit de la cause que je défends, puis-je espérer que vous voudrez bien mettre tout le poids de votre autorité dans la balance de la décision que nous espérons du Parlement belge ?

Je vous prie, Monsieur le Ministre, d'agréer l'expression de ma plus haute considération.

Simone LUCKI,
Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

*Je lui demande d'expliquer
l'importance de l'intervention
du Sénat*

BELGIQUE

34e pèlerinage à la caserne Dossin de Malines. Comme chaque année le judaïsme belge s'est souvenu. C'est en effet à la Caserne Dossin de Malines qu'étaient rassemblés les Juifs destinés à la déportation. De Malines partirent plusieurs milliers de convois transportant les quelques 24 000 Juifs belges qui terminèrent leurs jours dans les camps de la mort nazis.

Dans son discours, Maurice Pior, le président des Déportés Juifs de Belgique, Fils et Filles de la Déportation rappela : « C'est également ici, devant les portes de la Caserne Dossin, il y a un an, qu'à cette même tribune, un homme de cœur et de science, le docteur Joseph Wybran, assassiné le 3 octobre prononça son dernier discours.

Wizo et culture. Le 14 octobre, la WIZO a organisé sa 13e journée du Livre et des Arts. L'hôtel Hilton a accueilli à cette occasion une prestigieuse plateforme rassemblant une trentaine d'écrivains de renom international, d'artistes et peintres célèbres.

Affaire Wallenberg - la Belgique en fiche !

Pour la Commission Internationale sur l'Affaire Wallenberg, créée en Union soviétique avec, pour la première fois, la participation de responsables soviétiques, toutes les pistes concernant le diplomate suédois disparu en 1945, mènent au KGB.

Il faut remarquer l'action entreprise par la Belgique dans cette affaire et plus particulièrement les efforts fournis par Simone Lucki, avocate au Barreau de Bruxelles. Cette dernière est Secrétaire général de la Commission Internationale d'enquête sur Wallenberg et présidente du Comité Belge pour R. Wallenberg. Mme Lucki poursuit ses efforts depuis des années en vue d'obtenir des éclaircissements sur le sort du Suédois. Elle a obtenu, entre autre, l'appui de plusieurs ministres du gouvernement belge. Elle a demandé, et obtenu, que le cas Wallenberg soit inscrit à l'ordre du jour de la Conférence de Copenhague. Il y a quelques temps, de retour du Sommet d'Helsinki, elle a fait parvenir un courrier au président soviétique M. Gorbatchev afin de le prier de faire usage de l'autorité de sa fonction pour permettre l'examen des fichiers du KGB.

Ativa Ahelev

Les Juifs du froid

Par Esther Benbassa

La nuitée Hicmaire d'uno

Juif. Trois ans plus tard, le Parlement, avec le soutien du roi, accorde aux Juifs le droit de s'installer dans d'autres villes, telles que Göteborg et Norrköping. Cette implantation est soumise à certaines conditions, néanmoins avec une liberté religieuse considérable. Dès 1782, le statut des Juifs suédois s'accordait sur celui d'autres communautés en Occident, dont la Prusse. Il était même sur nombre de points plus libéral, ce qui occasionna un mouvement d'immigration. Certes, les Juifs ne pouvaient s'installer que dans trois villes, mais désormais ils avaient le droit de posséder des biens immobiliers, et d'exercer des métiers ne relevant pas des guildes professionnelles. On leur donne l'autonomie sur les affaires relevant de la vie interne de la communauté, et du droit civil des Juifs. On leur interdit en revanche, entre autres, les mariages mixtes, l'ouverture d'écoles juives et l'accès aux postes gouvernementaux. Ils n'ont pas non plus le droit de vote.

L'émancipation juive allait débiter avec un décret du roi Charles XIV John et son ministre des Finances, datant de juin 1838. Il annulait les restrictions pesant sur les Juifs, et les incorporait dans l'Etat suédois. L'autonomie juive est par là-même abolie. Les Juifs sont alors dénommés adhérents de la foi mosaïque. L'opinion publique vocifère. Trois mois plus tard, la liberté pour les Juifs de s'implanter dans la ville de leur choix est abolie. Par la suite, cependant, les restrictions tombent progressivement. En 1870, les Juifs sont autorisés à occuper des fonctions politiques. Toutefois, jusqu'en 1952, quoiqu'on ne faisant pas partie de l'Eglise luthérienne de Suède ne peut postuler à une fonction ministérielle.

La majorité des Juifs qui immigrèrent en Suède à la fin du XVIIIe et au début

d'être souligné. Certes, lors de la montée du nazisme, les autorités appliquent un quota à l'immigration. Elles craignent une augmentation du chômage liée à la crise économique qui sévit dans le pays à la suite du krach de 1929. On veut éviter qu'un grand nombre de Juifs ne contribue à la montée de l'antisémitisme. En réalité, les élites dirigeantes de la société suédoise penchent vers l'Allemagne. D'ailleurs, la consolidation du pouvoir hitlérien ne reste pas sans effet sur le pays.

En 1942, les persécutions juives en Norvège occupée par l'Allemagne font fléchir l'opinion publique. En octobre 1943, la Suède accueille les Juifs danois fuyant les déportations. Une opération de sauvetage y amène 93 % de la communauté juive du Danemark. Suivent ceux de Finlande, et de Hongrie. Pendant et juste après la guerre, 20.000 réfugiés trouvent asile en Suède, la majorité est juive. 8.000 réfugiés Juifs choisirent par la suite diverses destinations. 2.500 à 3.000 autres acquièrent la nationalité suédoise. La révolution hongroise de 1956, et la vague d'antisémitisme de 1968 en Pologne dirigent leur lot d'immigrés Juifs en Suède.

Qu'en est-il aujourd'hui de cette communauté ? On note un taux de mariages mixtes variant entre 40 et 60 %. La communauté de Stockholm avec ses 8.000 Juifs constitue la plus importante et puissante communauté du pays. La plupart des organisations juives y sont représentées, telles que la Fédération sioniste, la Wizo, le B'nai Brith établi en 1949, y compris divers mouvements de jeunesse. Est également dispensée une éducation juive par le biais de crèches, jardins d'enfants, écoles, camps d'été et autres activités. La tendance assimilationniste, les mariages

"L'ARCHIVE"
novembre 1990

AFFAIRE WALLENBERG

DERNIERS DEVELOPPEMENTS

Brève chronologie des événements récents

17 mai 1990: Le Parlement européen adopte à l'unanimité, dans les urgences, une résolution par laquelle il demande aux autorités soviétiques de rouvrir le dossier de M. Raoul Wallenberg et celui de son chauffeur Vilmos Langfelder.

15 juin: La question du sort de Raoul Wallenberg est, à nouveau, débattue, dans le cadre de la CSCE, cette fois, à Copenhague. Les Soviétiques admettent que la version officielle du décès de M. Raoul Wallenberg peut légitimement être mise en doute et se déclarent prêts à procéder à une nouvelle enquête.

20 juin: M. Klein pose une question orale à M. Eyskens, ministre des Relations extérieures, à propos de la résolution du P.E. relative au dossier Wallenberg.

12 juillet: Le sénateur David Norris informe très largement le Parlement irlandais sur le dossier de Raoul Wallenberg, la résolution du Parlement européen et les démarches entreprises au sein de la CSCE.

26 août - 7 septembre: Une commission d'enquête internationale dirigée par M. Guy von Dardel, demi-frère du disparu, est autorisée à étudier les fichiers de la prison de Vladimir, à Moscou, et acquiert la conviction que des informations complémentaires sur Raoul Wallenberg se trouvent dans les fichiers du KGB.

4 octobre: Le Bureau ^{de l'Assemblée parlementaire} du Conseil de l'Europe à Strasbourg accueille favorablement une nouvelle proposition de résolution introduite par la présidente du Comité belge pour Raoul Wallenberg.

RESULTATS DE L'ENQUETE A LA PRISON VLADIMIR

Du 26 août au 7 septembre, une Commission d'enquête composée d'un groupe d'experts internationaux et d'un groupe d'experts soviétiques a effectué des recherches dans les archives de la prison Vladimir (Moscou) où, selon de nombreux témoignages d'anciens détenus, Raoul Wallenberg se serait trouvé dans les années 50.

Au cours de ses travaux, la Commission a pu compter sur la collaboration et la participation

- de la direction et du personnel de la prison Vladimir
- des représentants du Ministère de l'Intérieur et du Ministère des Affaires étrangères
- du député soviétique Mikhail Molostvov, membre du Parlement du Soviet suprême russe et membre de sa commission des droits de l'homme.

Bref rapport des résultats de l'enquête menée à Vladimir

1. La Commission a découvert que l'Union soviétique n'a jamais procédé à la moindre investigation à la prison Vladimir. Les archives de la prison n'ont pas été examinées; les fonctionnaires de la prison n'ont pas été interrogés et les témoins, dont les déclarations étaient pertinentes, n'ont pas été entendus sous serment ou autrement.

2. Cette découverte est particulièrement troublante, et même douloureuse. En effet, tout au long des années 50, l'Union soviétique a reçu, du gouvernement suédois, des témoignages fondés sur des déclarations d'étrangers incarcérés à la prison Vladimir et ayant par la suite quitté l'Union soviétique, selon lesquels Raoul Wallenberg était vivant dans les années 50. Pourtant, pendant 12 ans - de 1945 à 1957 - l'Union soviétique n'a cessé de répéter "Raoul Wallenberg n'est pas en Union soviétique et nous ne le connaissons pas". L'Union soviétique a fini par admettre, dans le Mémoire de Gromyko du 6 février 1957, que Raoul Wallenberg avait été en Union soviétique mais a aussitôt précisé qu'il était décédé d'un infarctus, le 17 juillet 1947, à la prison de la Loubianka. Ces conclusions étaient prétendument fondées sur une investigation "complète" des témoignages de détenus de la prison Vladimir. Cette enquête, disait le Mémoire de Gromyko, n'avait pas permis de découvrir "une quelconque information attestant de la présence de Wallenberg en Union soviétique ... aucune des personnes interrogées n'avait connaissance de Wallenberg".

En conséquence, la découverte de la Commission selon laquelle aucune enquête n'a jamais été menée par l'Union soviétique à la prison Vladimir non seulement discrédite le Mémoire de Gromyko et la thèse soviétique du décès de Wallenberg en 1947 mais en outre, elle met en question son droit moral à toute prétention, vu l'absence d'enquête de la part des autorités soviétiques.

3. La Commission a appris que des étrangers emprisonnés à Vladimir - surtout ceux ayant le statut de diplomates - n'étaient habituellement pas enregistrés sous leur propre nom mais sous un faux nom ou sous un numéro.

4. Cette découverte du "Système de classification de la pré-glasnost" utilisé pour les prisonniers étrangers donne, pour la première fois, un fondement à la rumeur légendaire de "L'homme au masque de fer" du système pénitentiaire soviétique.

5. La Commission a examiné 104.000 fiches d'enregistrement à la prison et retenu 1.429 fiches pour analyse complémentaire, par ordinateur et pour reproduction sur bande video. 30 d'entre elles figuraient dans la catégorie "numérotée" et nous avons essayé d'en trouver 10. Si la fiche d'enregistrement à la prison de Raoul Wallenberg porte un numéro ou si l'enregistrement s'est fait sous une fausse identité, il est pratiquement impossible de la découvrir.

6. La Commission a appris que les dossiers individuels d'étrangers détenus dans la prison ont été conservés mais qu'ils ont été transférés de Vladimir aux archives du KGB à Moscou.

7. La Commission a également été informée que, outre les dossiers personnels susmentionnés, des dossiers parallèles du KGB, qualifiés "d'enquête" ou "opérationnels", sur des étrangers détenus à Vladimir ont également été transférés au KGB, à Moscou.

8. La Commission a constaté que le système de classification des dossiers de la prison est très élaboré et complexe. Par exemple, il y a des dossiers séparés pour le passeport d'un prisonnier, la fiche d'enregistrement à la prison, l'argent et les objets personnels. En un mot, les prisonniers étrangers auraient des dossiers séparés pour chacun des objets entrant dans chacune des catégories mentionnées ci-dessus.

Avsändningsort Pol 1, kr Hallqvist/EL

Avgående
CHIFFERTELEGRAM

Ärende

Wallenberg

Datum

1990-11-15

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu IV

Adress

Ambassaden
HELSINGFORS

OMEDELBART

Text

Dnr.....Från Hallqvist.

Kan ni kontrollera om den kände sovjetiske
diplomaten Vladimirov som lämnade Helsingfors för några
år sedan var stationerad i Helsingfors hösten 1956?

Tacksam svar under dagen.

Cabinet

Ärende

Wallenberg

Datum

1990-11-15

Avd

P

Grupp

2

Mål

Eu IV

Adress

Ambassaden

MOSKVA

B R Å D S K A N D E

Text

Dnr.....

Magnusson från Hallqvist.

Inför Ditt möte med Vladimirov kan följande vara av intresse.

Första kontakten ägde rum i Ankara mellan sovjetiska ambassad-
rådet Erzín och den finländske diplomaten Frey. Erzín var

enligt Frey nära lierad med MVD och hade "en mycket stark
ställning". Frey flyttade hem 27 september och fick då beskedet
av Erzín, som följde honom till järnvägsstationen, att han
skulle uppsökas av en sovjetisk ambassadtjänsteman i Helsingfors.
Detta skedde den 7 november*. Mötet beskrivs i PM 16 nov 1956

(Lorentzon) efter samtal Frey/Arne S Lundberg i Stockholm.

Ambassadtjänstemannen, som ej är namngiven i PM, var Vladimirov.

Jag citerar ur PM 16 november. * alltså i Ungern-krisens
dagar

Den 7 november approcherades Frey under, som hansjälvsade, drama-
tiska former av en rysk ambassadtjänsteman, som ville att Frey
skulle uppsöka honom på ambassaden för att tala om Wallenberg-
frågan. Frey avböjde med hänvisning till det aktuella politiska
läget ett besök på ambassaden och bad i stället ryssen att besöka
honom i hemmet, vilken även ryssen gjorde. De hade haft ett sam-
tal på c:a tre timmar. Samtalet hade gått ut på att Frey medde-
låt, att det var givet, att svenskarna kände sig besvikna över
att de ännu inte fått något besked i detta viktiga ärende, samt
ställt frågan om ryssarna verkligen hade för avsikt att göra
något eller om den politiska aktuella situationen skulle ha för-
ändrat ärendets behandling eller fört detta i skymundan. Ryssen
hade meddelat, att undersökningarna fortsattes alltjämt, varpå
Frey invänt, att det dög inte att lämna svar om femtio år, varpå
ryssen genmält, att han trodde att "svar skulle kunna lämnas inom
detta år". Svar skulle lämnas även om det konstateras att Wallen-
berg avlidit eller försvunnit, och samtliga detaljer i samband
härmed skulle utlämnas. På en fråga från Frey, om detta verkligen
även gällde om det skulle konstateras, att Wallenberg avlidit i
fångenskapen, hade svaret varit "ja, när, var och hur kommer att
meddelas". Ryssen hade även meddelat, att i Moskva fanns en stab

Ärende

Wallenberg

Datum

90 11 15

Avd

Grupp

Mål

Adress

MOSKVA

Text

eller byrå, som enbart hade till uppgift att undersöka denna fråga. Frey hade upprepat frågan om icke andra problem kommit i förgrunden, varpå ryssen svarat att så icke var fallet utan ärendet Wallenberg behandlades separat. Frey uttryckte i detta sammanhang en förmodan, att det måhända kunde vara svarigheter för undersökningsledarna att få föredraga ärendet för de sovjetryska ledarna.

Secundo: Ambassadör Engzell återkom i ärendet med ett brev till Belfrage 21 december. Jag citerar det in extenso.
(Rodionov var ambassadör i Stockholm.)

Broder,

Kontaktmannen med ryssarna i Ankara beträffande Wallenberg, numera byråchefen Frey, besökte mig i dag för att helt informellt och konfidentiellt berätta följande:

Sedan han återkommit till Helsingfors hade han haft kontakt i ärendet med en tjänsteman vid ryska ambassaden, sekreteraren Vladimirov, på sätt Frey vid sitt besök i Stockholm i november berättat för Arne Lundberg. Efter hemkomsten från Stockholm hade ryssen två gånger själv tagit kontakt med Frey. Den första gången hade han ingenting att säga, endast att han ej hört av saken från Moskva. I går morse hade han ringt upp Frey och senare under dagen hade de under cirka två timmars tid i Freys hem diskuterat denna och andra

Ärende	Wallenberg		
	Datum 90 11 15		
	Avd	Grupp	Mål

Adress MOSKVA

Text

frågor. Ryssen hade inget särskilt besked men var ovanligt positiv. Han beklagade sig först över att det dröjt så länge med svar. Det är ofta så att när en myndighet i Moskva får ett ärende av dylik art måste den då och då få påstötning, sade ryssen. Han antydde också, att man i Moskva nog lade mera vikt vid underrättelser från ambassaden i Helsingfors, vilken genom de senaste årens händelser fått en viss betydelse, än från t.ex. Ankara. Ryssen sade vidare, att man nu i samband med Rodionovs avresa och i nuvarande spända läge icke ville lämna något besked i saken. Man ville vänta tills den nye ambassadören kom, för att han skulle "ha något positivt" vid sitt tillträde. Detta uttryck, menade Frey, var något nytt men kunde nog inte tolkas allt för optimistiskt. När Frey till ryssen sagt att han ju trodde, att W. icke mer var i livet, ville ryssen ej direkt vara med därom. Dock sade han intet om motsatsen. Ryssen förstod till fullo att man snart borde ge ett svar. Han hade ånyo förundrat sig över att man i Sverige fäste så stor vikt vid fallet. Han lät förstå att humanitära synpunkter inte betydde så mycket i Moskva. Vad W. uträttat fäste man sig inte vid. Han hade däremot talat en del om att Wallenberg ju var en känd familj av betydelse i Sverige och det var tydligen mera att ta fasta på. Ryssen hade starkt framhållit, att han skulle vara tacksam om han från Sverige kunde få några nya argument. Frey hade svarat, att man ju under lång tid förebbringat många argument. Skulle något nytt komma fram lovade Frey genast vidarebefordra det. Härmed avsågs inte den från svensk sida framlagda bevisningen utan mera argument för den stora vikt man å svensk sida lade vid en lösning.

Ärende	Wallenberg		Datum	90 11 15	
			Avd	Grupp	Mål

Adress MOSKVA

Text

Ryssen undrade om Frey trodde det vara möjligt att man skulle kunna under hand diskutera ett ryskt förslag till svar innan det officiellt framfördes.

Han sade att detta var hans egen idé, något, som Frey alls ej trodde på. Frey svarade, att han säkert trodde så skulle vara möjligt och erbjöd sig stå till tjänst om det behövdes. Över huvud hade ryssen betonat att man var angelägen å rysk sida att ha en alldeles icke-officiell kontakt i frågan, en kontakt som alls icke fick omnämnas i officiella sammanhang.

Frey hade slutligen understrukt, att en lösning av frågan W. var nödvändig inom kort. Han hade t.o.m. sagt, att man även i Finland fäste så stor vikt därvid, att frågan nu blivit ett nordiskt intresse. Ryssen lovade stöta på i Moskva och återkomma så fort han hörde något nytt.

Man har ånyo anledning fundera över denna omväg som ryssarna uppenbarligen valt. Vladimirov kan säkert ej handla av eget initiativ. Det hela kan ju vara ett led i försök att uppskjuta ett svar. Å andra sidan förstå nog ryssarna att de ej helt kan komma undan. Frey har fortfarande en känsla av att W. är död men något besked därom har han ej fått.

Tertio: Då frågan var aktuell om eventuell publicering av Wallenberg-material skrev Andén, Helsingfors, följande 4 juli 1980.

Av de myndighetspersoner som förekommer i handlingarna kan jag nämna att dåvarande byråchefen sedermera ambassadören Åke Frey avled för ett par år sedan. Dåvarande ambassadsekreteraren Vladimirov vid Sovjets Helsingfors-ambassad är sannolikt identisk med nuvarande ambassadrådet vid samma ambassad

Ärendo	Wallenberg	Datum 90 11 15	
		Avd	Grupp
		Mål	

Adress
MOSKVA

Text
V M Vladimirov. Denne är en man i sextioårsåldern som i flera omgångar varit i Finland. Det finns välgrundade belägg för att han har en stark och central ställning vid ambassaden och i de finsk-sovjetiska relationerna. Han anses ha också andra uppdragsgivare än MID. Slutcit

Den finländska inställningen till publicering var negativ, och vad vi vet har inställningen inte ändrats.

Cabinet

Ex till Kabinettsssekr
Polchef
Wöhler
Hallqvist
Ambassadör Thyberg, Helsingfors

Avsändningsnr:

Pol 1/Hallqvist /hi

Adress

Wallenberg

Datum

1990-11-15

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden Moskva dnr.....

Text

Ambassaden i Helsingfors har 1990-11-15 meddelat följande:

CIT.

Vladimirov tjänstgjorde hösten 1956 som andre ambassadsekreterare....

.....(se bif [redacted]).....

vad han i så fall sade, därom har vi inget sett i pressen här.

SLUTCIT.

Ifylles av telegramexpeditören

Avstämning [redacted] Sign [redacted]

KOPIA TILL:

UTR MIN

_"_

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

DEK UTRIKESDEP		
Dnr...../.....		
1990-11-18 16		
1	2	561

POL

INKOM UD 1990-11-16

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-16

UD STOCKHOLM

FOER POL 1.

RE WALLENBERG

ra
M

FORTIS

RE WALLENBERG

PRIMO

JAG TOG AATER UPP SAKEN MED BAKATIN UNDER 7 NOVEMBER-MOTTAGNINGEN. SE

SECUNDO

DAEREMOT HAR JAG EJ RAPPORTERAT ATT FOKIN, MID VID SAMTAL FOER DRYGT EN VECKA SEDAN UTLOVAT MOETET MED KGB (KRJUTJUKOV'S ANDREMAN) INOM KORT, DAER ALLA FRAAGOR SKULLE TAS UPP OCH DAER OCKSAA MID OCH MVD SKULLE VARA REPRESENTERADE.

TERTIO

ATT GOERA RAETTSSAK MOT KGB TROR VI INTE PAA, OCH DE SOVJETTISKA MEDLEMMARNA AV WALLENBERGKOMMISSIONEN DELAR DENNA UPPFATTNING, AATMINSTONE F N. I STAELLET HAR DE PLANER PAA ATT ANHAENGIGGOERA RW-AERENDET I RYSKA RESP UNIONENS HOEGSTA SOVJET.

LIKALEDES TROR VI DET AER OLAEMPLIGT, AATMINSTONE JUST NU, ATT AMBASSADEN TAR KONTAKT MED KALUGIN. VI TROR DESSUTOM INTE ATT HAN VET SAERSKILT MYCKET. OEVRIGA NAEMNDA PERSONER KAN MAN NATURLIGTIVIS OEVERVAEGA ATT TRAEFFA VID TILLFAELLE, MEN FOERST OCH FRAEMST VILL VI NU, AATMINSTONE FOER YTTERLIGARE EN KORT TID AVVAKTA DET AVISERADE MOETET MED KGB.

AVSTAAR OCKSAA FOER OEGONBLICKET FRAAN ATT NAERMARE KOMMENTERA GORDIEVSKIJ-SAMTALET.

QUARTO

FRAAGAN OM SKL-EXPERTERNAS BESOEK LIGGER OCKSAA I KGB:S HAENDER, VARFOER VI BARA KAN VAENTA.

QUINTO

SLUTLIGEN KAN MEDDELAS ATT KGB TILL VIDARE SATT STOPP FOER YTTER-

FORTS

LIGARE EFTERFORSKNINGAR I INRIKESMNISTERIETS OCH REGERINGENS ARKIV,
DETTA SEDAN DE TVÅA SOVJETISKA KOMMISSIONSMEDLEMMARNA AV MISSTAG
FAATT TA DEL AV S K "OPERATIV SKRIFTVAEXLING", YTTERST HEMLIG, DOCK
EJ ROERANDE RW.

BERNER

[REDACTED]
ARENDE:
UTRIKESDEPARTEMENTET

CE3

KOPIA TILL:

UIR MIN

—"

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Lech Helsingfors

20 11 21

Pol 1, Helsingfors

1990-11-20 12

P 12 'Eu'

(PC1)

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-19

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1 FRAAN MAGNUSSON

RE WALLENBERG

FORTS

RE WALLENBERG

JAG SAMMANTRAEFFADE I FREDAGS MED VIKTOR M VLADIMIROV PAA EUROPA- INSTITUTE. DET VISADE SIG VARA EN YTTERST KRAFTFULL OCH VITAL, AUKTORATIV OCH KUNNIG PERSON I 70-AARSAALDERN. VI HADE ETT RAETT INTRESSANT SAMTAL OM OLIKA EUROPAFRAAGOR, VAROM JAG RAPPORTERAR STYCKEVIS OCH DELT I ANDRA SAMMANHANG. MOT SLUTET AV VAART MOETE TOG JAG UPP VLADIMIROVS SAMTAL 1956 MED FINSKE DIPLOMATEN FREY ROERANDE WALLENBERGAERENDET OCH FOERBEREDANDET AV GROMYKOS MEMORANDUM. VLADIMIROV BEKRAEFTADE ATT DET AEGT RUM MEN, EFTER ATT HA KONSTATERAT ATT ~~SOVJET~~ UNIONEN LAENGE EGENTLIGEN PAA VILLE TYSTA NER FRAAGAN, PASSADE HAN ELEGANT OCH GICK VIDARE TILL DAGENS SITUATION, DAERMED MARKERANDE ATT HAN INTE NAERMARE VILLE GAA IN PAA SAMTALET MED FREY.

VAD VLADIMIROV HADE ATT SAEGA OM VAARA NU PAAGAAENDE ANSTRAENGNINGAR ATT FAA FRAM SANNINGEN OM RW:S OEDE SAKNAR EMELLERTID INTE INTRESSE OCH VISAR ATT HAN (ALLTJAEMT) SANNOLIKT HAR GODA KONTAKTER MED KGB. VLADIMIROVS BUDSKAP VAR ATT VIKTIGA DOKUMENT KANSKE HADE FOERSTOERTS MEN ATT DET MYCKET VAEK KUNDE FINNAS ANDRA DOKUMENT SOM INDIREKT GAV INFORMATION OM RW. DET GAELDE ATT TRYCKA PAA FOER ATT FAA FRAM DESSA UR ARKIVEN: DET FANNS NAEMLIGEN FORTFARANDE PERSONER SOM INTE VILLE ATT KLARHET SKULLE SKAPAS. DET VAR DESSUTOM BRAATTOM ATT SOEKA UPP KVARVARANDE VITNEN EFTERSOM DE KANSKE INTE SKULLE LEVA SAA LAENGE TILL.

VLADIMIROV TYCKTE DET VAR UIMAERKT ATT ALLMAENHETEN NU VAR ENGAGERAD MEN DET VAR OCKSAA UPP TILL SVENSKA REGERINGEN OCH AMBASSADEN ATT HAALLA TRYCKET UPPE.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA

Ärende	Wallenberg	Datum		Dnr
		1990-11-19		
		Avd	Grupp	Mål

Adress

Ambassaden
MOSKVA

Text

Dnr.....Magnusson från Hallqvist. Re Wallenberg -
kriminalteknisk undersökning

Rolf Berzell, SKL, ringt och meddelat att han och Angström fått ett privatbrev daterat 29 oktober från en kollega i Moskva som han och Angström träffade vid besöket i augusti. Hon säger i sitt brev att hennes institution av MID informerats om att två svenska tekniker skulle komma 22-26 oktober men att sedan ingen kommit, och ingen förklaring heller lämnats.

Hon nämnde också att man från sovjetisk sida skickat två rapporter till SKL om vad man kommit fram till efter första undersökningen. Dessa rapporter har inte nått SKL. SKL-männe tackbrev till kollegerna i Moskva tog en och en halv månad med vanlig post (i SKL-kuvert).

Kan ni möjligen fråga i MID efter de sovjetiska experternas rapporter?

Cabinet

Ifyller av telegramexpeditören

Klockan	Sign

KOPIA TILL:
UTR MIN
KABS
POLCH
BITR POLCH
POL 1
SB

ATGARD:

AMBASSADEN MOSKVA

1991-11-20

UD STOCKHOLM

MYCKET BRAADSKANDE

FOER KABSEKR, POLCH, POL 1, SB (HAFSTROEM)

RE BESOEK HOS UTRIKESMINISTER PANKIN - WALLENBERG

911127

Pol 1/Hallqvist/H
delg (stycke 1-2)
Guy von Dardel, deleg Genève
S-O Peterson, amb Washington
Amb Budapest
Amb Bryssel
Carl Persson
Raul Wallenberg-fören

ex t Hallqvist

27/11/91/4

FORTIS

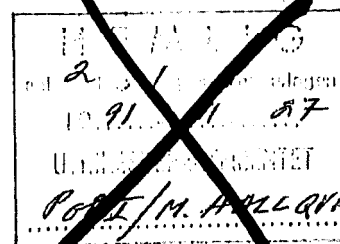
PROMEMORIA

AMBASSADEN I.....*MOSKVA*.....HAD.....*91-11-20*.....

MEDDELAT FÖLJANDE:

Förhandlas för kännedom av
UTRIKESDEPARTEMENTET

21 NOV. 1991

HALLQVIST/H

RE BESÖEK HOS UTRIKESMINISTER PANKIN - WALLENBERG

JAG BESÖEKTE IDAG PANKIN PÅ DENNES BEGÄRAN FÖR ATT TA EMOT DOKUMENTEN FRÅN MID:S ARKIV OM WALLENBERG. DET VAR UTRIKESMINISTERNS SISTA ÄMBETSAATGÄRD INNAN HAN EFTERTRÄDDES SENARE IDAG AV SJEVARDNADZE. GORBATJOV SKULLE TIMMEN EFTER VART BESÖEK SJÄLV KOMMA TILL MID FÖR ATT REINTRODUCERA UTRIKESMINISTERN. PANKIN NÄMNDE ATT HAN BLIVIT ERBJUDEN POST SOM SÄRSKILD RÅDGIVARE TILL PRESIDENTEN MEN ATT HAN FÖREDRAGIT PÅ KOMMA TILL LONDON SAMTIDIGT SOM HAN FÅR SÄTE I GORBATJOVS RÅDGIVARGRUPP. I DENNA SISTA EGENSKAP KAN HAN KOMMA ATT SÄNDAS PÅ SÄRSKILDA UPPDRAG TILL EX TILL SVERIGE, SKÄMTADE HAN. JAG BETYGADE VÅR UPPSKATTNING AV HANS INSATSER DENNA TID FÖR SVENSK/SOVJETISKA RELATIONER VILKA JU PÅ FLERA KONKRETA PUNKTER DRIVITS FRAMÅT AV HANS EGNA INSATSER. VIDARE KOMPLIMENTERADE JAG HONOM FÖR VAD SOM ÅSTADKOMMITS UNDER UTRIKESMINISTERIDEN SAASOM AVTAL MED ÖSTEUROPEISKA STATER OCH MED FINLAND, INSATSER I MELLANÖSTERNFRÅGAN, UPPRÄTTANDE DIPLOMATISKA FÖRBINDELSER MED ISRAEL, FÖRSVAR AV UTRIKESMINISTERIET MOT HOT OM TOTAL FÖERINTELSE MM. PANKIN SAAG NOJD UT OCH BEKRAFTADE HAN LÄMNADE SIN POST UTAN NÅGON BITTERHET OCH TYCKTE HAN GJORT GOTT GRUNDARBETE FÖR DEN NYE UTRIKESMINISTERN. JAG HAR BJUDIT PANKINS PÅ LUNCH PÅ LÖRDAG DÄR HAN VÄL YTTRELLIGARE UTVECKLAR ÖVANSTÅENDE.

UTRIKESMINISTERN ÖVERLÄMNADE SÅ WALLENBERGDOKUMENTEN DVS DE SOM VI BEGÄRT EFTER VÅR GENOMGÅNG I MITTEN AV OKTOBER OCH FÖERKLARADE ATT SÅVITT HAN KUNDE FÖERSTÅA BEKRAFTADE DESSA YTTRELLIGARE ATT WALLENBERG TYVÄRR HADE ÄVLIDIT 1947 OCH ATT ALLA DE "SPÅR" SOM FÖEREKOM DÄREFTER INTE VÄRIT ANNAT ÄN IRRBLOSS. HAN HÖELL MED MIG OM ATT ARBETSGRUPPEN SKULLE FORTSÄTTA FÖR ATT SÅ FULLSTÄNDIG KLARHET SOM MÖJLIGT SKALL KUNNA SKAPAS I ÄRENDET.

FORTS

BERNER

AMB MOSKVA

UTRIKESDEPARTEMENTET
CE3

ÄRENDE:

KOPIA TILL:

UITR MIN

-"-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

1990-11-21-20

INKOM UD

AMBASSADEN MOSKVA

1990-11-20

UD STOCKHOLM

FOER POL 1 (HALLQUIST).

RE WALLENBERG - KRIMINALTEKNISK UNDERSÖKNING

1204

20/11

Inst. l. l.
Benzell SKL
a. l.
M

FORTS

RE WALLENBERG - KRIMINALTEKNISK UNDERSOEKNING

DET STAEMMER NOG ATT DET SOVJETISKA INSTITUTET FAATT
INFORMATION OM DE SVENSKA SKL-EXPERTERNAS BERAEKNADE ANKOMST
I OKTOBER. SAA VITT VI FOERSTAATT VAR DET SEDAN KGB SOM
SATTE STOPP FOER BESOEKET FOER ATT FUNDERA PAA SAKEN I ETT
STOERRE SAMMANHANG, DVS HELA RW-AERENDET.

DE SOVJETISKA EXPERTERNAS RAPPORTER FINNS SEDAN EN TID HAER
PAA AMBASSADEN FOER OEVERSAETTNING. VI HOPPAS KUNNA SKICKA
DEM MED DENNA VECKAS LAEGENHET.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten

ARKIVEXEMPLAR

1990-11-20

Avd Grupp Mål

324/671

R 2 =

Ex t Kabinettssekreteraren
Polchefen
Wöhler

Generalkonsul
Jan Lundvik
BERLIN

Hallqvist

Exp 20 11 20 9h

Raoul Wallenberg

(2 bil)

Broder,

Här och var stöter man i Wallenberg-arkivet på namnet Loyda, Hans, Jan eller Johann, som enligt Erhard Hille i vitboken 1957 skulle ha suttit i samma cell som både Langfelder och Wallenberg i Lubjanka. Egentligen var han tjeck, fast han tidvis var bosatt i Tyskland. Vad jag kan se slog han sig också ner i DDR efter fångenskapen, närmare bestämt i staden Mittweida i Sachsen, där vi t o m har namnet på gatan där han skall ha bott, Kappellengasse.

Loyda misstänks ha varit informatör åt fängelseledningen, och han var mycket förtegen, säger de medfångar som uttalat sig om honom. Jag sänder Dig härmed ett vittnesmål om Loyda, av Heinrich Jancsy.

./1

Det vore naturligtvis ytterst intressant om ni kunde spåra Loyda och t o m ha en intervju med

Ifylles av postexp

Avsänt med

sv kurir

utl kurir

luftpost

vanlig post

Avsändn datum

21/11-90

Sign

dl

honom. Förhoppningsvis är han nu mera talför än förr, om han nu fortfarande är i livet. Han föddes 1912.

Loyda är idag mycket intressant också för den internationella Wallenberg-kommissionen.

./2 Jag skickar också kopior av de vittnesmål som återges i 1957 års vitbok, där alltså också Hille är med.

Bäst L. Hille?

Hille

M. L. Hallqvist

Martin Hallqvist

Bil 1 lbr Hailgrist-
lund 20 11 20

P.M.

angående samtal den 27 februari och 1 mars med
Heinrich Jancsy.

Heinrich Jancsy, österrikisk medborgare, bosatt
Brechergasse 7, Wien, efter kriget anställd i gendarmeriet,
sedan den 1 mars 1957 i Bundeskanzleramt, Auswärtige Ange-
legenheiten. Fadern sidenfabrikant, bosatt i Förenta Sta-
terna.

Jancsy är mycket god vän med Eugen Török. Han an-
ser sig hava bidragit till dennes frigivning ur sovjetrisk
fångenskap genom att förmå de österrikiska myndigheterna
att gentemot Sovjetryssland hävda, att Török vore österri-
kisk medborgare (han är i själva verket statslös).

Jancsy berättade följande:

Efter att under kriget först ha varit skrivare i
ett tyskt fängelse i Frankrike, knöts han så småningom, på
grund av sina sprakkunskaper, till Abwehr där han innehade en
mycket låg befattning (fältväbel) i olika expeditioner. Han
togs till fånga i Ukraina på sommaren 1943. Då ryssarna upp-
täckte, att han varit i Abwehr fördes han till Ljublanka dit
han anlände i augusti 1943.

I Ljublanka satt han först i någon av de översta
våningarna, sedan i en sidokorridor i bottenvåningen, där
det endast fanns sju celler och därefter återigen i en cell
i en av de översta våningarna. Han hade vid denna tid ännu
icke lärt sig knucka och vet därför ingenting om sina med-
fångar. Han underkastades förhör om sin verksamhet i Abwehr.
När det slutligen blev klart vilken obetydlig roll han spe-
lat där, fick han i augusti 1944 lämna fängelset och för-
des till krigsfängeläget Krasnogorsk nr 27/1.

Fångarna i lägret tvingades genomgå antifasciska kurser. Jancsy opponerade sig härvid och ställde till med bråk. Han fördes därför i november 1945 till Lefortovskaja. Där satt han till den 5 februari 1947 i cell 145 tillsammans med en folktysk vid namn Košč eller liknande. Där-
efter överfördes han till cell 143 där han hölls isolerad. I granncellerna satt ryssar, vars namn han icke längre kommer ihåg. I mars 1948 överfördes han till cell 134, där han också fick sitta ensam. Han nådde där förbindelse med ena granncellen, troligen 135, där de tyska generalerna Hansen, Gerstenberg och Monke sutto. I cellen på den andra sidan sutto ryssar, som byttes ofta. Någon gång i oktober 1948 berättade han genom knackningar till denna granncell, att han av ryssarna kallades Henry, enär de hade svart att uttala Heinrich. Ryssarna, vilkas namn Jancsy icke minns, berättade då att i våningen under sutte en norrman, som också kallades Henry.
Thomson ?

I mars 1949 förflyttades han, på grund av sitt signalerande, till en ensamcell nr 102, som icke hade några grannceller. Först vid denna tid började förhören med honom bliva verkligt intensiva. Ryssarna voro intresserade av honom framförallt därför att hans far var bosatt i Förenta Staterna och att han begärt att få träda i förbindelse med den amerikanska ambassaden i Moskva. Han var vidare misstänkt på grund av sin i Arasnogorsk ådaga lagda antikommunistiska inställning, först i sista ^{hand} intresserade ryssarna sig för hans Abwehr-tjänstgöring.

Han dömdes på våren 1950 till 25 års fängelse och överfördes den 31 mars 1950 till Butirka, där han satt till april 1952 i ensamcell. Han var strängt övervakad och vågade icke knacka, enär han hoppades, att få komma i gemensamcell och var rädd att förstöra sina utsikter härtill genom signaler.

Under denna tid fördes han tillbaka till Ljublanka, där han vistades från oktober 1951 till den 2 januari 1952.

I slutet av mars 1952 lämnade han slutligen Butirka och förflyttades till Vladimir, där han insattes i sjukhuset i den understa våningen i den cellrad, som vette mot rastgården. Numret minns han icke.

Detta sjukhus (corpus II) var en långsträckt byggnad med fyra våningar. Utefter varje långsida funnos åtta

till tio celler och mitt å varje långsida avbröts cellraden av en entré. Mellan bottenvåningen och första våningen fanns intet tak, utan utefter cellraderna i första våningen löpte i stället en tilläggsbalustrad. Mitt i den öppna ytan mellan cellraderna gick en trappuppgång upp till de övriga våningarna. Byggnaden användes icke blott som sjukhus utan även, och kanske framförallt, som isoleringshåkte för viktiga fångar.

Den 15 april infördes i cellen Johann Loyda. Denne berättade följande om sig själv.

Han var född i Tjeckoslovakien. Fadern var vävare och han själv var till yrket metallsvavare. Vid unga år blev han kommunist och deltog aktivt i den ungtkommunistiska rörelsen. Troligen omkring år 1925 hade han beslutat sig för att emigrera till Sovjetunionen och reste därför med Intourist till Moskva. Där fick han emellertid veta, att hans turistvisum icke berättigade honom till att kvarstanna i Sovjetunionen och han måste därför återvända. 1938 hade han och hans fader såsom folktyskar valt att bli tyska medborgare och flyttade till staden Mittwaida i Sachsen. Loyda hävdade, att han trots detta bibehöll sin kommunistiska inställning. Loyda föreföll överhuvud angelägen om att särskilt gentemot ryssarna framställa sig som kommunist i hopp om att därigenom bli frigiven. I Mittwaida började han genomgå en teknisk skola, men då kriget började, blev han inkallad och avbröt studierna. På grund av sina ryska och tjeckiska språkkunskaper hade han knutits till Abwehr och tjänstgjorde som tolk och dechiffrör i en "Fernaufklärung"-avdelning. Han påstod sig ha överlupit till en grupp ryska partisaner och med dessa aktivt kämpat mot tyskarna. Han fördes därifrån som fri man, förmodligen år 1944, till Moskva men av någon anledning anhålls han och sattes i Ljublanka, där han underkastades förhör. Någon gång, troligen på sensommaren 1945, hade han som krigsfånge förts till Krasnogorsk, där han till att börja med satt i läger 27/II och sedan i Läger 27/I, där Jancsy i själva verket hade träffat honom hastigt ungefär vid månadsskiftet oktober/november 1946. Loyda utgav sig nu åter för att vara tjeckisk medborgare, då han trodde att han därigenom lättare kunde bli frigiven. 194

hade han förts till ett krigsfängeläger i Kiev och sedan till Odessa och hade lovats, att därifrån få resa hem. Emellertid fördes han ~~redan~~ ^{i stället skulle han} åter till Lefortovskaja för att, enligt vad ryssarna uppgävo, hans medborgarrättsliga förhållanden skulle upklaras. Där satt han en tid tillsammans med schweizaren Hofstetter och underkastades intensiva förhör, varefter han dömdes till 25 års fängelse.

Loyda hävdade, att det var honom obegripligt varför han dömts. Han var ju icke spion och kunde icke anklagas för något annat brott. Han antydde emellertid att han under sin vistelse 1945 i Ljublanka suttit tillsammans med flera framstående fångar, "som visste allt om spionage". Härom hade han berättat för Hofstetter och misstänkte, att denne fört detta vidare till ryssarna och på så sätt förrätt honom. Vilka ifrågavarande framstående fångar voro, vägrade emellertid Loyda kategoriskt att uppgiva. Han sade att ryssarna hade strängt förbjudit honom att yppa något närom, vilket mycket överraskade Jancsy.

Vid ett tillfälle hade Loyda suttit och pratat utan att Jancsy hört å så noga. Loyda nämnde ett namn, hejdade sig plötsligt, bleknade, satte händerna för munnen och utropade: "Min Gud, vad har jag sagt!" Han besvor Jancsy att glömma det namn han nämnt. Jancsy hade emellertid icke alls uppfattat namnet.

Loyda var överhuvud ytterst rädd och misstänksam, på gränsen till förföljelsemani. Han förbjöd Jancsy att taga kontakt med granncellerna genom knackningar. Då Jancsy en gång hostade, hade fången i en granncell också hostat. Loyda blev alldeles uppskrädd och anklagade Jancsy för att i hemlighet signalera till granncellerna för att förråda Loyda.

I november månad 1953 togs Loyda ur cellen. Någon tid senare frågade en fångvaktare Jancsy vart Loyda tagit vägen och då ~~Loyda~~ ^{Jancsy} svarade, att Loyda ju förts bort, svarade fångvaktaren "Javisst, han är ju frigiven".

Efter sin återkomst till Österrike i slutet av 1955 erfor Jancsy från sin far i Amerika, att Loyda 1954 skrivit till fadern och omtalat att Jancsy ännu vore i livet. Brevets avsändareadress hade varit Kappellengrasse, Mittwalden.

Icke heller ^{sedan} Loyda förts bort ur cellen, ur tog Jancsy knackningsförbindelser med sina grannar. Han hade nämligen fått löfte om att över dras till en gemensamhetscell och ville icke genom signalering förtära sina utsikter till denna "belysning".

Först i april 1954 överfördes Jancsy emellertid till Corbus III, där han insattes i en cell, vars nummer troligen var 67. Där sutto bl.a. tycken Adelmänn, finnen Pelkonen, Sanitzer, Österrikaren Supringer (vilken av Sanitzer angives som alltfjämt varande kommunistagent) och de Latry, en egendomlig person som utgav sig för att vara schweizare men i själva verket var av albansk härkomst. Samtidigt med Jancsy infördes till denna cell även Arnold Döring. Denne hade också kommit från sj khuset.

Jancsy berättade för Pelkonen vad han visste om Loyda och om att Loyda sagt, att han icke förstod varför han dömts. Pelkonen hade då lett hemlighetsfullt och svarat, att Loyda kommit med undanflykter. Loyda visste mycket väl varför han hållits i fängelse.

Pelkonen var själv mycket hemlighetsfull och vägrade uppgiva med vilka fångar han tidigare suttit. Vid ett tillfälle hade han låtit namnet "general von Österreich" undslippa sig och Jancsy hade fått det intrycket, att denne general hade haft något att göra med orsaken till att Loyda och Pelkonen voro så tystlåtna. Efter samtalen med Pelkonen började Jancsy komma till den uppfattningen att Loyda hållits fängslad därför att han vetat för mycket om någonting.

I juni 1954 hade Jancsy kommit till cell 20 och där träffat generalen Rattenhuber, Överstelöjtnanten Rudolf Paltzo, majoren i generalstaben H.H. von Hinkeldey, kaptenen Edvard Bretthauer, Österrikaren Werner Scheider (numera bosatt i Karlsruhe), Adam Uibl (troligen cellspion), Österrikaren Jakob Schuch, Österrikaren Hans Danagl (patologisk lögnare) samt schweizaren Emil Brugger. Ingen av dessa hade såvitt Jancsy kunde minnas talat om någon svensk diplomat från Budapest eller andra svenskar.

Jancsy anmärkte i detta sammanhang att det vore mycket möjligt att han under sin fängelsevistelse trots allt hört namnet Wallenberg men i så fall hade det icke omtalats att denne vore svensk. Jancsy själv hade en svensk god vän, bosatt i Kinna, och hade därför alltid

intresserat sig för svenskar. Hade någon nämnt någon svensk skulle han därför omedelbart lystrat. Det var av denna anledning som han mindes utsagan om norrmannen Henry i Lefortovskaja och liksom så en historia om en tysk major Hainke som i Krasnôgorsk råkat illa ut där för att han velat skriva till prinsessan Sibylla av Sverige.

I maj 1955 hade Jancsy slutligen förts till en cell i översta våningen, vars nummer han icke mindes. Han träffade där flera tyska diplomater och officerare, bl.a. - trots han - nsinghoff.

Den 17 oktober 1955 frigavs han från Wladimir och repatrierades över Friedland i Tyskland. Där träffade han bl.a. Ernst Huber samt flera av de tyska diplomater som senare vittnat om Wallenberg.

Jancsy fann det otroligt att Wallenberg skulle ha avlidit i Moskva. Viktiga fångar där fingo åtminstone en sådan omvårdnad att de icke skulle kunna dö. En fångvaktare hade en gång sagt till Jancsy: "Här dö ingen som vi inte vill skall dö".

Gien den 5 mars 1957.

Erik Braunerhielm

Erik Braunerhielm

Bil 2 hbr Hallgrist
Lundin 71 90 11 20

ör dragas, att Wallen-
17 juli 1947. Ansvaret
gelse och för de orik-
7 under en lång följd
de sovjetiska säker-
sitt uppriktiga beklä-
att den person i sä-
t ansvarige för över-
ts till döden och av-

d som förekommit i
n k nat handla så
omauske tjänsteman
utan att rappor-
inisteriet, så är detta
ringen icke kan av-
vjet ringen också
Wallenberg var inter-
kan ha varit ur
än svensk sida skaf-
i hade verkställt de
ska regeringen upp-

assadören Sohlman
lenbergs död, i Sov-
nberg. Dessförinnan
lenna fråga i Mosk-
januari 1945 skrift-
va, att Wallenberg

annan dokumenta-
ser än den rapport,
kulle vara helt ut-
teria samkommer
Wallenberg, detta
förbehåller sig
t ytterligare mate-
igen bedömes vara
ione

BILAGA B.

Utsagor av från sovjetrisk fångenskap återvända personer av olika
nationalitet, vilka kunnat lämna upplysningar om Raoul Wallenbergs
och Wilmos Langenfelders fångenskap i Sovjetunionen

1

Översättning.

Undertecknad, Gustav Richter, boende Ludwigshafen a/Rhein, Her-
derstrasse 14, avger härmed följande förklaring och är alltid beredd att
inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var vid slutet av kriget polisattaché vid tyska beskickningen i Bu-
karest.

Den 23 augusti 1944 tillfångatogs jag i Bukarest och efter en kortare
internering därstädes fördes jag med flyg över Tecuci vid Moldau till
Moskva, dit jag anlände den 7 september 1944. Vid framkomsten till
Moskva infördes jag i Lefortovskaja-fängelset, cell 142, i tredje våning-
en, tillsammans med den tyske överstelöjtnanten Max Braun och den
tyske generalkonsuln i Bukarest Dr. Dr. Schellhorn.

Den 17 januari 1945 överfördes jag till Ljubljanskaja-fängelset, cell
123. I denna cell satt då en österrikare, löjtnant Scheuer. Den 31 januari
1945 infördes Raoul Wallenberg, legationssekreterare vid svenska be-
skickningen i Budapest.

Wallenberg och jag blev mycket snart vänner. Under den månad, som
vi tillbringade tillsammans i Ljubljanskaja-fängelset, var han vid gott
mod och på mycket gott humör.

Wallenberg berättade för mig, att han hade skickats till Budapest för
att bistå de ungerska judarna med svenska skyddspass. Han hade haft
stora svårigheter med de tyska myndigheterna (företrädare för den
hemliga statspolisen) i Budapest. Så snart de sovjetiska trupperna
hade trängt fram till staden, hade Wallenberg anmält sig hos de sovjet-
ryska militärmyndigheterna. Man hade skickat honom från den ena in-
stansen till den andra tillsammans med hans chaufför, Langfelder, och
slutligen hade de blivit häktade (verhaftet). De fördes båda per järn-

väg över Rumänien till Moskva, där de blev inspärrade i Ljubljanskaja-fängelset. Vid ankomsten till fängelset blev Wallenberg och Langfelder skilda åt.

Om sina familjeförhållanden talade Wallenberg inte så mycket men nämnde dock sin mor och tant. Han sade flera gånger, »vad skall då mina anhöriga säga, när de får veta, att jag sitter i fängelse». Han var mycket mån om sitt rykte. Jag tröstade honom med motiveringen att detta under de givna förhållandena alls inte vore någon skam. Wallenberg berättade också för mig, att han tillhörde en bekant bankfamilj i Sverige och hade studerat arkitektur i Amerika och till yrket vore arkitekt. Vid ett samtal över Rumänien frågade jag Wallenberg, om en i Bukarest under det senaste kriget bosatt affärsman med samma namn, vilken också var svensk medborgare, vore släkt med honom, vilket Raoul Wallenberg bekräftade. Wallenberg talade perfekt engelska och tyska. Under den tid vi var cellkamrater utbytte vi adresser, och jag erinrar mig ännu helt tydligt, att jag av honom erhöll en lapp med hans egenhändigt skrivna namn, på vilken lapp Utrikesdepartementet i Stockholm angavs såsom hans adress. Denna lapp framtogs mig vid en visitation.

Någon gång i början av februari 1945 upprättade Wallenberg en skrivelse på tyska, vilken riktades till fängelsedirektören och i vilken han protesterade mot behandlingen och mot sin häktning (Verhaftung). Wallenberg begärde också att i sin egenskap av svensk medborgare och diplomat få träda i förbindelse med den svenska beskickningen i Moskva. Denna inläga överlämnades av Wallenberg till den tjänstgörande fältväbeln (Starji) i Ljubljanskaja-fängelsets bottenvåning.

Under den tid Wallenberg tillbringade tillsammans med mig i Ljubljanskaja-fängelset, blev han blott förd till förhör en gång. Den kommissarie, som ledde förhöret, hade därvid bl. a. sagt till honom: »Ni är oss ju bekant. Ni tillhör en storkapitalistisk familj i Sverige.» Wallenberg anklagades för att ha bedrivit spioneri. Förhöret varade ungefär en till en och en halv timme.

Den 1 mars 1945 överfördes jag från cell 123 till cell 91 i sjätte våningen i Ljubljanskaja-fängelset. Scheuer blev ensam kvar med Wallenberg i cell 123. Från den 17 juni 1945 till februari 1948 satt jag i olika celler i Lefortovskaja-fängelset.

Den 27 juli 1947 vid 10-tiden på kvällen hämtades jag till förhör i Lefortovskaja-fängelset. Detta förhör leddes av en överste från inrikesministeriet (NKVD). Vid hans sida stod en tolk med överstelöjtnants rang, som talade bra tyska. Jag utfrågades om vilka personer jag delat cell med under min fångenskap. Jag räknade upp namnen och nämnde därvid även namnet Wallenberg. Man frågade mig då för vilka personer

de i Ljubljanskaja-
erg och Langfelder

te så mycket men
ger, »vad skall då
fängelse». Han var
motiveringen att
jon skam. Wallen-
kant bankfamilj i
ll yrket vore arki-
llen g, om en i
ed samma namn,
honom, vilket
fekt engelska och
adresser, och jag
en l. med hans
ementet i Stock-
g vid en visita-

allenberg en skri-
och i vilken han
ig (Verhaftung).
medborgare och
ckningen i Mosk-
en tjänstgörande
ning.
ned mig i Ljubl-
gång. Den kom-
l honom: »Ni är
verige.» Wallen-
varade ungefär

191 i sjätte vå-
med Wallen-
att jag i olika

till förhör i Le-
från inrikesmi-
løjtnants rang,
jag delat cell
ch nämnde där-
vilka personer

jag hade berättat något om Wallenberg. Jag svarade, att jag talat om Wallenberg med mina cellkamrater, tyske generalkonsuln i Brasov (Rumänien) Wilhelm Rodde, och Franz Langer, f. d. adjutant hos Dr. Ley (ledare för den tyska arbetsfronten). Jag måste därvid också redogöra för vad Wallenberg hade berättat för mig. Likaså talade jag om fallet Wallenberg även med amiral Werner Tillessen, som kom in i cellen efter Franz Langer.

Efter förhöret fördes jag in i en annan cell, där jag utan att alls få gå ut tillbringade 14 dagar ensam. Därefter placerades jag i cell 72 och sedan på grund av reparationer i fängelset i cell 79. Ända till den 23 februari 1948 måste jag uppehålla mig ensam i dessa celler.

Den 23 februari 1948 infördes de tyska medborgarna överste Horst Kitschmann och amiral Werner Tillessen i cell 79 i Lefortovskaja-fängelset. Överste Kitschmann, vilken suttit tillsammans med Langfelder, Wallenbergs chaufför, berättade bl. a. att han, liksom jag, också förts till förhör på kvällen den 27 juli 1947. Genom överste Kitschmann erfor jag vidare, att jämte honom även generalkonsul Rodde befann sig i cellen, och genom amiral Tillessen, att den 27 juli 1947 omedelbart efter mig även generalkonsul Rodde hämtats ur cellen till förhör.

I slutet av mars 1950 överfördes jag tillsammans med Kitschmann och Tillessen från Lefortovskaja-fängelset till Butyrskaja-fängelset. I juli 1951 insattes jag i Ljubljanskaja-fängelset, där jag blev dömd i januari 1952. Därefter fördes jag tillbaka till Butyrskaja-fängelset och kom därifrån i mitten av mars 1952 till fängelsesjukhuset i Vladimir, där jag åter placerades tillsammans med överste Kitschmann. Vi satt tillsammans i Corpus II. Lasarettssavdelningen omfattade cirka 60 celler.

Ludwigshafen a/Rhein den 27 januari 1956.

(u) Gustav Richter

2

Översättning.

Undertecknad, Karl Supprian, f. n. boende Hamburg-Grossflottbek, Schwindstrasse 18, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var mot slutet av kriget generalsekreterare vid tyska vetenskapliga institutet i Bukarest, vilket var anknutet till tyska beskickningen.

Den 23 augusti 1944 internerades jag av de rumänska myndigheterna, blev en kort tid därefter tagen tillfånga av de sovjetiska trupperna i Bukarest och efter en kortare fångenskap i Bukarest och Greceanca

förd till Moskva med flyg. Jag insattes i Lefortovskaja-fängelset den 21 september 1944, där jag förblev till den 14 oktober 1948, och därefter överfördes jag till Vladimir-fängelset. I Lefortovskaja-fängelset placerades jag först i tredje våningen tillsammans med pressattachén vid tyska beskickningen i Bukarest, Dr. Kurt Welkisch, därefter med medarbetaren vid tyska beskickningens i Bukarest informationsavdelning, Ernst Wallenstein. Den 18 april 1945, några dagar före min födelsedag, vilken infaller den 20 april, flyttades jag så över till cellen bredvid, där de båda italienska diplomaterna pressattaché de Mohr och kanslisten Ronchi från italienska beskickningen i Sofia befann sig.

Efter ungefär ett kvarts års tid i Lefortovskaja-fängelset lärde jag mig att »knacka». På detta sätt upprättade jag från min cell 151 (efter den 18 april 1945 nr 152) förbindelse med bl. a. följande personer i granncellerna:

1. I tredje våningen:

a) till den 18. 4. 45 (från min cell nr 151) med fångarna i den ena granncellen (nr 150):

Rensinghoff och Ranizar;

med fångarna i den andra granncellen (nr 152):

de Mohr, Ronchi och Simen (den sistnämnde till en dag under första hälften av januari 1945);

b) efter den 18. 4. 45 (från min cell nr 152) med fångarna i granncellen (nr 153):

Mohrmann, Pörzgen och Galffy.

(I den andra granncellen nr 151 befann sig i varje fall tidvis en person som icke var tysk, förmodligen en japan, med vilken det icke var möjligt att göra sig förstådd medelst knackningar, med undantag av den varje dag återkommande hälsningen på engelska: Good morning.)

2. I fjärde våningen:

Endast efter den 18. 4. 45 (från min cell nr 152):

Wallenberg och Roedel.

(Beträffande Roedel hade jag redan före den 18. 4. indirekt erfarit, att han befann sig i Lefortovskaja-fängelset.)

Under den följande tiden fram till 1947 hade jag fortlöpande knackningskontakt med det för mig från Bukarest väl bekanta legationsrådet av 1:a klassen vid tyska beskickningen i Bukarest, Willy Roedel, och med hans cellkamrat, legationssekreteraren vid svenska beskickningen i Budapest, Raoul Wallenberg. I allmänhet knackade jag direkt med Roedel, men i några fall också med Wallenberg.

Roedel meddelade beträffande Wallenberg, att denne tillhörde en bekant svensk familj, och att han hade stått i spetsen för en aktion till förmån för judarna i Budapest. Wallenberg beskyldes av ryssarna för

spioneri men satt »sedan år och dag utan förhör». Över den första underrättelsen om närvaron av en svensk diplomat i fängelset blev jag så överraskad, att jag bad Roedel än en gång bekräfta sitt meddelande för att undvika varje missförstånd. Roedel upprepade sitt meddelande. Senare frågade jag vid upprepade tillfällen, »vad gör svensken» eller »är svensken fortfarande där», vilket Roedel varje gång helt entydigt besvarade.

Köln den 21 januari 1956.

(u) Karl Supprian

3

Översättning.

Undertecknad, Claudio de Mohr, Dr., kulturråd vid italienska ambassaden i Madrid, avger följande förklaring och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Den 18 september 1944 blev jag tillfångatagen av sovjetiska trupper vid gränsen mellan Bulgarien och Turkiet och förd först till Debrecen och efter några dagar därifrån direkt till Moskva med flyg. Jag anlände dit den 22 september 1944 och inspärrades omedelbart i fängelset Lefort (Lefortovskaja), cell nr 152, tillsammans med herr Simen och herr Ronchi, båda två från italienska beskickningen i Sofia. Jag förblev i samma cell ända till i april 1948. Herr Ronchi blev kvar med mig hela tiden, under det att herr Simen flyttades bort den 11 januari 1945.

Den 7 november 1944 lyckades vi efter några fåfänga försök upprätta förbindelse med granncellen nr 153, vilken beboddes av herr Mohrmann, herr Pörzgen och en ungrare, herr Galffy. Vi hade också regelbunden förbindelse med cell 151, i vilken vid denna tidpunkt herr Supprian och herr Wallenstein befann sig. Denna cell utrymdes den 18 april 1945, och herr Supprian kom in i vår cell, under det att herr Wallenstein överflyttades till cell nr 150.

Cell 151 förblev tom några dagar. En natt i slutet av april hörde vi, att man förde in två nya fångar dit. Man förhörde dem mycket ofta. Till en början upprättade vi icke kontakt med dem. Mycket tidigt en morgon hörde jag, att våra grannar i cell 151 kommunicerade länge genom knackningar med en annan cell. Vi uppfattade senare hälften av meddelandet, och vi kunde förstå, att en av fångarna på tyska berättade, att han blivit tillfångatagen av ryssarna i Budapest i januari månad 1945. Sedan försökte vi i vår tur att komma i direkt förbindelse med fångarna i 151, och på detta sätt fick vi veta, att den ene av våra grannar var det tyska legationsrådet Willy Roedel och den andre herr Raoul Wallenberg från svenska legationen i Budapest. Vi blev till den grad förvånade över att en svensk diplomat tagits tillfånga, att vi flera gång-

er begärde bekräftelser, vilka gavs oss och vilka av oss vidarebefordrades till herrar Mohrmann och Pörzgen. Kontakten med herrar Wallenberg och Roedel upprätthölls regelbundet under mycket lång tid. Jag hade det bestämda intrycket av och jag är alltjämt övertygad om att Wallenberg och Roedel befann sig i granncellen i samma våning. Eftersom min säng var placerad vid väggen mellan cellerna 152 och 151, är jag övertygad om att knackningarna åstadkoms nästan i nivå med min säng.

Efter flera månader blev det ett avbrott i förbindelserna med våra grannar, men en dag fick vi kontakt med cellen ovanför cell 151, och vi konstaterade att densamma beboddes av herrar Wallenberg och Roedel. Roedel bekräftade själv för oss att han hade flyttats dit upp. Sedan fortsatte kontakten med cellen ovanför och de andra angränsande cellerna mer eller mindre intensivt, såväl på tyska (genom Supprian) som på franska (genom mig), ända till min förflyttning från cell 152. Under denna tid mottog vi inget meddelande om någon förflyttning av herr Wallenberg och herr Roedel. Sedan jag i april 1948 flyttats över till cell 144 i samma våning, förblev jag där, alltjämt tillsammans med herr Supprian och herr Ronchi, ända till den 29 juli 1948.

Därefter placerades jag en våning högre upp i cell 185, där jag sammanträffade med herr Bergemann och överste Schildknecht. Vid samtal med herr Bergemann nämnde denne, att han hade haft förbindelse med Wallenberg, när han, Bergemann, befann sig i en annan cell i samma våning som 185.

Efter april månad 1948 hade jag inte längre någon kontakt med vare sig herr Roedel eller herr Wallenberg.

Köln den 21 januari 1956.

(u) Claudio de Mohr

4

Översättning.

Undertecknade, Claudio de Mohr, doktor, kulturråd vid italienska ambassaden i Madrid, och Karl Supprian, boende Hamburg-Grossflottbek, Schwindstrasse 18, sammanträffade i dag på svenska legationen i Köln och hade tillfälle att diskutera vissa detaljer i sina utsagor, särskilt frågan om att erfara om herrar Wallenberg och Roedel, innan de placerades i cell 203, befann sig i en cell i en våning lägre i Lefortovskaja-fängelset i Moskva (troligen cell 151).

Herr de Mohr vidhåller, att Wallenberg och Roedel befunnit sig i cell 151. Han har ett exakt minne av att han hört herrar Wallenbergs och Roedels knackningsmeddelanden i nivå med sin säng, liksom också ett exakt minne av såväl avbrottet i förbindelsen med herrar Wallen-

berg och Roedel som, sedan kontakten återupptagits, meddelandet från herr Roedel, att herrar Wallenberg och Roedel flyttats till våningen ovanför.

Då herr Supprian under sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset inte hört talas om någon förflyttning av herr Wallenberg eller herr Roedel från en våning till en annan, delar han inte herr de Mohrs uppfattning i detta avseende.

Han erkänner för övrigt exaktheten och noggrannheten i alla andra detaljer i herr de Mohrs utsaga, och han anser att densamma, liksom de andra utsagorna han fått kännedom om, fastställer det odiskutabla faktum, att herr Wallenberg vistats i Lefortovskaja-fängelset.

Köln den 21 januari 1956.

(u) Claudio de Mohr

(u) Karl Supprian

5

Översättning.

Undertecknad, Heinz-Helmut von Hinckeldey, boende Wiesbaden, Biebricher Allee 31, avger härmed följande förklaring och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Vid tiden för mitt tillfångatagande i Bukarest den 1 september 1944 var jag tysk generalstabsmajor, i vilken egenskap jag tjänstgjorde hos den rumänske generalen Garbea. Efter en kortare internering utanför Bukarest fördes jag med flyg till Moskva, dit jag anlände den 21 september 1944. Jag insattes där i Lefortovskaja-fängelset, cell 149 i tredje våningen. Med undantag för kortare uppehåll på sjukhus satt jag i denna cell ända till i mars 1948. Mina cellkamrater under denna tid var nedanstående tyska medborgare:

Telegrafinspektör Albert Laarmann, september 1944—mars 1948 (död 1949)

Sonderführer Günther Waschkau, september 1944—juni 1945

General Piekenbrock och Envoyé Zechlin (satt i nu nämnd ordning efter varandra i cellen under månaderna juli—september 1945, vardera cirka sex veckor).

Därefter blev Laarmann och jag ensamma kvar i cellen till den 20 april 1947, vid vilken tidpunkt tyske medborgaren, översten vid generalstaben Albert Dietl infördes i cellen.

Min säng stod utmed den vägg, som gränsade till cell 150. Genom knackningar hade jag efter någon tid fått kontakt med denna cell. I denna cell satt de tyska medborgarna

Ekonomiske rådgivaren (Wirtschaftsberater) Bernhard Rensinghoff
Legationsrådet Josias von Rantzau och

Vetenskaplige medarbetaren (Wissenschaftlicher Hilfsarbeiter) Ernst Wallenstein.

Så småningom kom jag också i direkt kontakt med den svenske diplomaten Wallenberg och med tyske medborgaren, legationsrådet vid tyska beskickningen i Bukarest, Willy Roedel. Dessa båda satt i en av cellerna snett ovanför cell 149, d. v. s. ovanför 150 eller möjligen 151. Cellnumren var angivna på utsidan av fängelsemurarna ovanför fönstren, så att vi kunde läsa dem vid våra dagliga promenader på fängelsets rastgårdar. Skillnaden i nummer mellan en cell i tredje våningen och motsvarande cell i fjärde våningen var 52. Wallenberg och Roedel måste därför ha suttit i cell 202 eller 203.

I regel knackade jag med Roedel. Jag hade emellertid även direkt förbindelse med Wallenberg. Mina knackningar med honom ägde rum på tyska. På så sätt utbytte vi t. ex. adresser, och Wallenberg uppgav, att bankfirman Wallenberg i Stockholm räckte som adress till honom. Adresserna, som t. ex. Roedel på en linnelapp hade sytt in i sitt ärmfoder, upptäcktes emellertid och avlägsnades. Jag erfor vidare av Wallenberg (namnet Wallenberg var mig icke obekant), att han hade tillfångatagits i Budapest, att man anklagade honom för delaktighet i judeaktionerna i Budapest, och att han som svensk diplomat upprepade gånger mycket skarpt protesterat mot sin häktning (Verhaftung). I egenskap av diplomat från en neutral stat lär Wallenberg ha fordrat att bli satt i förbindelse med en representant för svenska beskickningen i Moskva. Vid förhör lär han ha nekat att uttala sig och hänvisat till att han vore diplomat. När envoyén Zechlin fördes in i vår cell och han erfor, att Wallenberg var i en av cellerna ovanför oss, bad han oss genom knackningar sända hälsningar till Wallenberg, vilka återgäldades av Wallenberg. Genom Rensinghoff i cell 150 kom ett sista meddelande från Wallenberg och Roedel. Det lød: »Vi förs bort». Tidpunkten för detta meddelande kan jag emellertid efter så lång tid icke längre med bestämdhet angiva.

Våra knackningsförbindelser, för vilka i allmänhet cellernas yttermurar användes, framgår för övrigt av följande skiss.

203	202	201	
	Wallenberg Roedel	Bergemann Röstel	
151	150	149	148
	Rensinghoff von Rantzau Wallenstein	vår egen cell	Gerstenberg Ziervogel
		Haus von dem Böckemhoff von Stritzky	

Hilfsarbeiter) Ernst

med den svenske
legationsrådet vid
sa båda satt i en
150 eller möjligen
emurarna ovanför
a promenader på
en cell i tredje
nr 52. Wallenberg

ertic ven direkt
honom ägde rum
enberg uppgav,
m adress till ho-
nade sytt in i sitt
g erf vidare av
it), att han hade
delaktighet i
diplomat uppre-
ng (Verhaftung).
nberg ha fordrat
ska beskickning-
sig och hänvisat
les in i vår cell
ovanför oss, bad
Wallenberg, vilka
ell 150 kom ett
: »Vi förs bort».
fter så lång tid

cellernas ytter-

I fråga om Wallenberg kan jag slutligen säga, att jag aldrig förhördes eller utfrågades om honom.

p.t. Bad Tölz den 30 januari 1956.

(u) Heinz—Helmuth v. Hinckeldey

6

Översättning.

Undertecknad, Ernst Wallenstein, boende Frankfurt a/Main, Danckerstrasse 22, avger härmed följande förklaring och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag är född den 5 mars 1906 och var vid tiden för mitt tillfångatagande den 2 september 1944 vetenskaplig medarbetare (»wissenschaftlicher Hilfsarbeiter») vid tyska beskickningen i Bukarest.

Efter mitt tillfångatagande i Bukarest fördes jag med flyg till Moskva, där jag den 7 september 1944 insattes i Lefortovskaja-fängelset. Efter det jag tillbringat ungefär en månad tillsammans med de tyska medborgarna legationsrådet Willi Roedel och »Sozialberater» Franz Langer i en hörncell i tredje våningen, troligen cell nr 143, överfördes jag till den tredje cellen från trappan räknat i samma cellrad.

I denna cell satt jag tillsammans med tyske medborgaren, förste sekreteraren vid tyska vetenskapliga institutet i Bukarest Karl Supprian.

Efter en tid, någon gång i april 1945, överflyttades jag till fjärde cellen från trappan räknat. Som cellkamrater i den nya cellen fram till början av 1948 fick jag då de tyska medborgarna »wissenschaftlicher Hilfsarbeiter» Bernhard Rensinghoff och legationsrådet von Rantzau, båda från tyska beskickningen i Bukarest.

Därefter insattes jag tillsammans med Rensinghoff och von Rantzau i en annan cell, troligen nr 141, vilken låg i samma flygel och samma våning.

Under den tid jag tillbringade tillsammans med Rensinghoff och von Rantzau i fjärde cellen från trappan räknat, upprättade vi knackningsförbindelser med våra cellgrannar, och det lyckades oss därigenom att fastställa vilka dessa var:

I samma våning satt, från trappan räknat

i första cellen:

Pörzgen och Mohrmann, båda tyska medborgare, från någon gång i oktober 1944 till omkring slutet av 1947;

i andra cellen:

Två italienare, av vilka den ene hette de Mohr, och från och med april 1945 kom Supprian, sedan vi skilts åt, in i denna cell;

148
Gerstr
Ziervc

i tredje cellen:

Med denna cell hade vi ingen förbindelse; troligen var ryssar inspärade där;

i fjärde cellen:

Det var vår egen;

i femte cellen:

Tyska medborgarna, generalstabsmajoren Heinz-Helmut von Hinkeldey, från september 1944 till juni 1948, telegrafinspektör Laarmann och en i Bukarest häktad tysk »Sonderführer». Senare, ungefär 1947, den tyske generalen Piepenbrok.

I våningen ovanför, d. v. s. i fjärde våningen, hade vi förbindelse med den svenske diplomaten Wallenberg och legationsrådet Roedel från tyska beskickningen i Bukarest. Dessa båda satt i cellen snett ovanför oss, i den cell, som i vår rad var den tredje från trappan räknat. Vår förbindelse med Roedel och Wallenberg kom till stånd ungefär vid årsskiftet 1945/46.

Jag erinrar mig ännu tydligt denna tidpunkt, eftersom Wallenberg då hade för avsikt att skriva en protestskrivelse och inte var helt säker på till vem densamma borde riktas. Genom knackningar kom vi överens om att det vore lämpligast att rikta skrivelsen till Stalin personligen, och att skrivelsen borde avfattas på franska språket. Jag föreslog Wallenberg att som tilltalsord använda »Monsieur le Président», och när Wallenberg frågade efter en hövlighetsfras, lät jag honom förstå, att den passande frasen torde vara »Agréez, Monsieur le Président, l'expression de ma très haute considération». Jag vet att Wallenberg skrev en dylik skrivelse och lät vidarebefordra den genom vaken. Av egen erfarenhet vet jag vidare, att dylika skrivelser verkligen vidarebefordrades. Av mina egna handlingar framgick detta nämligen vid föreläsandet av hela aktmaterialet före anklagelsen, enligt den ryska föreskrift som säger, att före inledandet av processen allt aktmaterial måste läsas upp för den anklagade.

Genom dessa knackningar erfor jag också sedan, att Wallenberg varit försedd med diplomatpass, och att han hade fått i uppdrag av svenska regeringen att bistå judarna i Budapest. Wallenberg häktades som misstänkt för spioneri, emedan han uppehållit sig i av ryssarna ockuperat område.

Om herr Wallenbergs person har jag aldrig utfrågats eller förhört. p.t. Berchtesgaden den 1 februari 1956.

(u) Ernst Ludwig Wallenstein

Översättning.

Undertecknad, Willi Bergemann, f. n. boende i Kiel, Quinkestrasse 11, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var mot slutet av kriget kanslist vid tyska beskickningen i Bukarest. Den 21 september 1944 häktades jag i Timisiora och fördes till Moskva. Först insattes jag i Lefortovskaja-fängelset. Där satt jag under tiden september 1946—maj 1948 i cell 202, vilken låg i fjärde våningen. Under den första tiden var den tyske medborgaren, legations-tjänstemannen Helmut Styhler och jag ensamma där. I april 1947 infördes dit också överstelöjtnanten vid generalstaben Hans Joachim Röstel från Bukarest, vilken sedan oktober 1944 var inspärrad tillsammans med Styhler och mig, men som hade varit intagen på sjukhus sedan augusti 1946, då vi befann oss i cell 189. I december 1947 inlades Röstel återigen på sjukhus. I januari 1948 infördes i vår cell folktysken Ernst Peter Krohner från Bukarest och i maj utbyttes Styhler mot telegrafisten vid tyska beskickningen i Sofia Paul Lorke.

Under den tid jag tillbringade i Lefortovskaja-fängelset satt jag i följande celler:

165	25 okt. 1944—1 sept. 1945
172	1 sept. 1945—28 sept. 1945
189	28 sept. 1945—sept. 1946
202	sept. 1946—maj 1948
190	maj 1948—21 juli 1948
146	21 juli 1948—26 febr. 1949
137	26 febr. 1949—8 mars 1949
185	8 mars 1949—31 mars 1950

I flera av dessa celler lyckades det oss att upprätta förbindelse med granncellerna. Förbindelserna upprätthölls dels genom telegrafering medelst knackningar, dels kunde vi, då vi satt i cellerna i övre våningen, använda oss av vattenledningen för våra meddelanden. Vattentrycket var ofta otillräckligt, så att vattenledningen var tom. När man öppnade vattenkranarna kunde man tala med den granncell som tillhörde samma huvudvattenledning som den egna cellen. Sedan vi placerats i cell 202 fick vi kontakt med granncellen, cell 203, såväl genom knackningar som genom vattenledningen. I cell 203 satt vid denna tidpunkt en svensk konsulatstjänsteman, Wallenberg, som varit konsultssekreterare vid svenska beskickningen i Budapest, samt legationsrådet Roedel från tyska beskickningen i Bukarest. Förbindelserna med

av ryssar inspär-

lmut von Hinc-
insp för Laar-
Senare, unge-

vi förbindelse
onsr Roedel
i cellen snett
trappan räk-
till stånd unge-

om Wallenberg
te var helt sä-
ningar kom vi
till Stalin per-
a språket. Jag
sieur le Prési-
ras, lät jag ho-
ez, Monsieur le
ag vet att Wal-
en genom vak-
elser verkligen
detta nämligen
sen, ligt den
sen allt akt-

Wallenberg va-
i utdrag av
ber, häktades
av ryssarna
eller förhörts.

Wallenstein

Wallenberg och Roedel upprätthölls ända tills de båda förflyttades från cell 203.

Denna förflyttning måste ha genomförts under tiden mars—maj 1947. Bland dem, som därefter infördes i cell 203, befann sig överste Horst Kitschmann, den ungerske översten Hatz, generalerna Wilhelm Mohnke från Berlin och Erik Hansen från Bukarest, liksom också överstelöjtnanten Braun från Bukarest.

Wallenberg var en mycket ivrig knackare. Han talade och knackade på flytande tyska. Oss anropade han genom att knacka fem gånger i följd.

Vad jag under denna tid erfor rörande Wallenberg var, att Wallenberg den 13 januari 1945 i egenskap av »Sachbearbeiter» i judeangelägenheter begivit sig till det sovjetryska högkvarteret för att förhandla med ryssarna om bättre förhållanden för den judiska befolkningen i Budapest. Vid detta tillfälle kvarhölls Wallenberg och sändes till Moskva som misstänkt för spioneri.

Medan Wallenberg befann sig i cell 203, begärde han vid upprepade tillfällen att av kommissarien få besked om sitt öde. Man hade därvid bl. a. tröstat Wallenberg med hänvisning till den konferens som skulle äga rum i Moskva i mars 1947 och vid vilken fångarnas öde skulle avgöras.

Kiel den 27 januari 1956.

(u) Willy Bergemann

Översättning.

Undertecknad, Horst Kitschmann, boende Piding bei Reichenhall, Dorfstrasse 26, avger härmed följande förklaring och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var vid krigsslutet överste vid reservledningen (»Führerreserve») för arméns överkommando och blev den 21 maj 1945 häktad (verhaftet) i Tyskland och förd med flyg till Moskva, dit jag anlände den 21 juni 1945. Sedan jag tillbringat en dag i Ljubljanskaja-fängelset, överfördes jag till Lefortovskaja-fängelset, cell 39 eller 40. Under senare hälften av juli månad överflyttades jag till cell 105 i samma fängelse. I denna cell befann sig redan tyske amiralen Krafft och ungerske medborgaren Langfelder.

Langfelder var en kraftigt byggd man, ungefär 172 cm lång, hade rödblont hår, som han bar tillbakakammat, blå ögon och en något böjd näsa. Hans ålder torde vid denna tidpunkt ha varit ungefär 30—35 år.

Vad beträffar Langfelders adress erinrar jag mig, att en tant till ho-

Båda förflyttades

iden mars—maj
fann sig överste
ralerna Wilhelm
st, liksom också

de och knackade
ka från gånger i

er, att Wallen-
ter i judeange-
för att förhand-
ka i folkningen
och landes till

vid upprepade
lan hade därvid
rens som skulle
rnas öde skulle

rgemann

Översättning.
ei Reichenhall.
ir alltid beredd
ifta densamma.
(»h...serve»)
5 häktad (ver-
anlände den
skaja-fängelset,
40. Under se-
i sa...a fäng-
t och ungerske
cm lång, hade
en något böjd
fär 30—35 år.
en tant till ho-

nom ägde ett av de största kvarnföretagen i Budapest, vilket sköttes i namnet Langfelders regi.

Genom Langfelder fick jag för första gången höra talas om den svenske diplomaten Wallenberg.

Wallenberg och Langfelder för före Budapests fall de sovjetryska trupperna till mötes. När de fått kontakt med dessa fördes de till en sovjetrisk stab i en by, där de behandlades vänligt. Men när de ville fara tillbaka till Budapest kvarhölls de mot sina protester och behandlades som fångar. Senare fördes de till Moskva.

Langfelder befann sig ännu i november 1945 i cell 105 och insattes någon gång i början av december i en annan cell.

Den 8 januari 1946 överfördes jag från cell 105 i Lefortovskaja-fängelset till en cell i översta våningen i Ljubljanskaja-fängelset. I denna cell placerades jag tillsammans med den tyske generalen Weidling och den tyske majoren Kuhn. I granncellen befann sig den tyske amiralen Voss. Den 1 juli 1946 flyttades jag till en ny cell i Ljubljanskaja-fängelset, cell 123. Denna cell delade jag med en österrikare vid namn Scheuer. Senare kom också amiral Voss in i denna cell.

Den 28 februari 1947 överfördes jag på nytt till Lefortovskaja-fängelset, denna gång till en cell i fjärde våningen.

I denna cell insattes samtidigt den ungerske översten Hatz. Några månader senare, i juni, kom den tyske generalmajoren i Waffen-SS Mohnke in i cellen.

Fram emot klockan 11 på kvällen den 27 eller 28 juli 1947 hämtades jag till förhör. Förhørsledaren var en överste. I förhöret deltog dessutom en underavdelningschef med majors rang. Båda var från inrikesministeriet. Man frågade mig med vilka fångar jag hade delat cell under min fångenskap. Då jag nämnde namnet Langfelder, frågade förhørsledaren vad denne hade berättat för mig. Jag återgav då i huvudsak vad Langfelder hade berättat för mig om Wallenberg och deras gemensamma upplevelser. Förhørsledaren fordrade därefter att få veta för vilka personer jag i min tur hade berättat om Langfelder och Wallenberg. Jag nämnde därvid följande personer: Scheuer, Weidling, Kuhn, Voss, Hatz och Mohnke.

Efter förhöret fördes jag in i en separat cell. Som straff för att jag hade berättat för mina cellkamrater om Langfelder och Wallenberg måste jag tillbringa tiden fram till den 23 februari 1948 i olika ensamceller i Lefortovskaja-fängelset.

Denna dag sammanfördes jag med polisattachén vid tyska beskickningen i Bukarest, tyske medborgaren Gustav Richter, vilken tidigare suttit tillsammans med Wallenberg i en cell i Ljubljanskaja-fängelset, och vilken också, liksom jag, förhörts om denne. Richter och jag in-

sattes i en cell på kvinnoavdelningen i Lefortovskaja-fängelset i andra våningen, i vilken samtidigt också amiral Tillessen infördes. Den 1 april 1950 överflyttades jag till Butyrskaja-fängelset, där jag blev kvar till den 29 augusti 1951. Därefter överfördes jag än en gång till Ljubljanskaja-fängelset. Den 2 oktober 1951 dömdes jag utan domstolsförfarande till 25 års fängelse. Sedan jag ånyo suttit i en ensamcell i bottenvåningen invid köket, överfördes jag till Vladimir-fängelset, dit jag anlände den 23 oktober 1951. I Vladimir-fängelset kom jag i Corpus III, cell 6, där jag stannade till den 7 december 1951. På grund av sjukdom placerades jag sedan i Corpus II, sjukhusavdelningen i Vladimir-fängelset, cell 10. I denna cell satt jag ensam till den 19 mars 1952, vid vilken tidpunkt Gustav Richter på nytt sammanfördes med mig. Fram till den 11 september 1955 satt vi båda därefter i en rad av celler i Corpus II, tills vi i slutet av september överfördes till Corpus III, där vi förblev tills vi frigavs.

Piding bei Reichenhall den 31 januari 1956.

(u) Kitschmann

9

Översättning.

Undertecknad, Dr. Anton Mohrmann, f. d. legationsråd av 1. klassen vid tyska beskickningen i Sofia, f. n. boende Bad Godesberg, Wurzerstrasse 17, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Den 18 september 1944 blev jag tillsammans med övrig personal vid tyska beskickningen liksom också medlemmarna av den italienska beskickningen i Sofia tillfångatagen av sovjetiska trupper i Bulgarien. Tillsammans med elva personer från denna grupp fördes jag till Moskva, dit jag anlände den 22 september. Jag insattes omedelbart i Lefortovskaja-fängelset, tredje våningen, cell 153. I samma cell infördes pressattachén vid tyska beskickningen i Sofia, Pörzgen, och senare också kanslisten vid ungerska beskickningen i Sofia Galfy. När jag i mars 1947 flyttades från denna cell till cell 154, fjärde våningen, hade både Galfy och Pörzgen redan lämnat cellen.

Till höger om cellen — om man stod inne i den med ansiktet mot dörren till korridoren — fanns det en trappa; till vänster om cellen låg en cell, i vilken befann sig den italienske chargé d'affaires från Sofia, Simen, pressattachén från italienska beskickningen i Sofia, de Mohr, och senare generalsekreteraren vid tyska vetenskapliga institutet i Bu-

ingelset i andra
des. Den 1 april
g blev kvar till
g till Ljubljana-
domstolsförfa-
nsamcell i bot-
ingelset, dit jag
n jag i Corpus
grund av sjuk-
gen i Vladimir-
19 rs 1952,
des med mig.
rad av celler
Corpus III, där

mann

Översättning.
I av 1. klassen
berg, Wurzer-
räftelse på och
är alltid be-
bekräfta den-

g personal vid
italienska be-
r i Bulgarien.
jag till Mosk-
e Lefor-
cell infördes
och senare
ny. När jag i
ningen, hade

anslaget mot
cellen låg
från Sofia,
fia, de Mohr,
stitutet i Bu-

karest, Supprian. Med dessa stod vi genom knackningar i direkt förbindelse. Genom dessa hörde vi talas om närvaron av den svenske diplomaten Raoul Wallenberg och herr Roedel från tyska beskickningen i Bukarest, vilka båda placerats i en cell i våningen ovanför oss. Efter vad jag kan erinra mig hade jag intrycket att de båda tidigare under en kort tid varit placerade i vår våning. Fr. o. m. december 1946 hade jag, efter vad jag kommer ihåg, icke mer någon förbindelse med dem.

Köln den 28 januari 1956.

(u) Anton Mohrmann

10

Översättning.

Undertecknad, Wilhelm Mohnke, boende Hamburg 26, Sievekingssallee 19, avger härmed följande förklaring och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var vid tiden för mitt tillfångatagande i Berlin den 4 maj 1945 generalmajor, kommandant för regeringskvarteret i Berlin, och fördes med flyg till Moskva, där jag tillbringade tiden 9 maj 1945—15 maj 1947 i Butyrskaja-fängelset och tiden 15 maj 1947—30 mars 1950 i Lefortovskaja-fängelset. Under tiden 30 mars 1950—17 juli 1952 var jag åter i Butyrskaja-fängelset. Därefter överfördes jag till Vladimir-fängelset, 180 km sydost om Moskva.

När jag den 15 maj 1947 infördes i Lefortovskaja-fängelset, inspärades jag i cell 203, vilken ligger i fjärde våningen. I denna cell satt redan den tyske översten Kitschmann och den ungerske översten Hatz. Dessa hade i januari eller februari 1947 kommit in i denna cell.

De, med vilka jag vid skilda tidpunkter delat cell 203 var:

Överste Kitschmann, tidigare tysk militärattaché i Finland, 15 maj—juli 1947;

Överste Hatz, ungersk militärattaché i Turkiet och Bulgarien, 15 maj—juni 1947;

Överste Max Braun, biträde till tyske militärattachén i Rumänien, början av augusti—december 1947, samt

General Erik Hansen, tysk general i Rumänien, början av september 1947—sommaren 1948.

Under min fångenskap i Sovjetryssland hörde jag ofta talas om en tillfångatagen svensk diplomat, vilken varit verksam i Budapest. De sovjetryska myndigheterna lär ha anklagat honom för spioneri för tysk räkning. Hans namn var Wallenberg, men jag minns inte längre vid vilket tillfälle och av vem jag hörde berättas om honom.

p.t. Hintersee bei Berchtesgaden den 1 februari 1956.

(u) W. Mohnke

Översättning.

Undertecknad, Bernhard Rensinghoff, boende Gescher, Fabrikstr. 45, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var mot slutet av kriget ekonomisk rådgivare vid tyska beskickningen i Bukarest, där jag den 2 september 1944 blev tillfångatagen av sovjetryska trupper och med flyg förd till Moskva. Dit anlände jag den 19 september 1944 och insattes i Lefortovskaja-fängelset, cell 150 i tredje våningen, i vilken redan befann sig tyske medborgaren Josias von Rantzau. Den 18 april 1945 kom herr E. L. Wallenstein från tyska beskickningen i Bukarest in i vår cell, sedan han tillbragt en kortare tid i granncellen 151 tillsammans med generalsekreteraren vid tyska vetenskapliga institutet i Bukarest, Karl Supprian, vilken vid samma tidpunkt överflyttades till cell 152. I cell 150 måste jag förbli till den 21 mars 1948, då jag överfördes till cell 141 i samma våning. I cell 150 hade Wallenstein sin säng intill väggen mot cell 151, von Rantzaus säng stod vid ytterväggen mot gården och min säng stod vid väggen mot cell 149. Genom knackningar enligt det s. k. idiotsystemet, $A = 1$, $B = 2$ o. s. v., erhöll mina cellkamrater och jag kännedom om vilka våra cellgrannar var.

Under den tid Wallenstein och Supprian ännu befann sig i cell 151 stod vi i knackningsförbindelse med dem. Sedan de båda flyttats bort kom i deras ställe en finne, en jugoslav och förmodligen även en ryss. Dessa kunde visserligen göra sig något förstådda på tyska men kunde inte upprätthålla knackningsförbindelser på detta språk, vilket troligen kan förklaras därigenom att det tyska alfabetet beredde dem svårigheter. Jag träffade dessa tre i badrummet och erfor därvid bl. a. att jugoslaven hette Fuchs. Först när en tysk löjtnant vid namn Gentsch (Gensch) flyttades dit in, fick vi åter kontakt med cell 151. I en cell i fjärde våningen, rakt ovanför oss, befann sig tyska medborgarna löjtnant Styhler, överstelöjtnanten Rösstel samt kanslisten vid tyska beskickningen i Bukarest Bergemann. Bredvid dessa, d. v. s. ovanför cell 151, befann sig Willy Roedel, legationsråd vid tyska beskickningen i Bukarest, och den svenske diplomaten Wallenberg. Förbindelsen mellan mig och de båda i cellen ovanför blev mycket livlig. Dagligen utbyttes meddelanden mellan cellerna. Såväl Roedel som Wallenberg var ivriga »knackare». Wallenberg berättade för mig på detta sätt om sin verksamhet i Budapest och om sitt tillfångatagande. Som sin adress uppgav herr Wallenberg Stockholm. Vår cellkamrat Josias von Rantzau

Översättning.

er, Fabrikstr. 45,
å och komplette-
l beredd att inför
amma.

id tyska beskick-
tillfångatagen av
anlände jag den
et, cell 150 i tred-

garer Josias von
in fr tyska be-
den kortare tid

id tyska veten-
vid samma tid-
förbl till den 21

inin, i cell 150

Rantzaus säng
äggen mot cell

A = 1, B = 2

vilka våra cell-

in sig i cell 151

da flyttats bort

en även en ryss.

ska men kunde

, vilket troligen

dem svårighe-

bl. a. att jugo-

namn Gentsch

151. I en cell i

dborgarna löjt-

vid ska be-

s. ovanför cell

beskickningen i

bindelsen mel-

Dagligen utbyt-

lenbr var iv-

ta sät. om sin

sin adress

von Rantzaus

berättade för oss om familjen Wallenberg, som han kände till sedan den tid han varit verksam i Stockholm.

Under den första tiden användes våra knackningsförbindelser till stor del för att avfatta en skrivelse på franska. I denna skrivelse åberopade sig Wallenberg på sin diplomatiska status och hemställde om att bli förhörd. Skrivelsen hade Wallenberg sommaren 1946 riktat till Stalin med begäran om att bli satt i tillfälle upptaga förbindelse med svenska beskickningen i Moskva. Beträffande det franska ordvalet rådfrågades bl. a. von Rantzaus.

Wallenberg erhöll efter någon tid ett meddelande, i vilket avsändandet av hans ansökan bekräftades.

Kort före Wallenbergs och Roedels förflyttning hämtades Wallenberg till förhör. Efter förhöret knackade Wallenberg själv ner ett meddelande av ungefär följande innehåll: Kommissarien hade meddelat honom, att hans fall vore helt klart, och att han vore »ett politiskt fall». Om han ansåge sig oskyldig, vore det hans sak att bevisa detta. Det bästa beviset för att Wallenberg vore skyldig låge i det faktum, att svenska beskickningen i Moskva och svenska regeringen icke hade gjort någonting åt hans sak.

Wallenberg hade begärt av kommissarien som ledde förhöret att få komma i direkt kontakt med svenska beskickningen i Moskva eller med Röda korset eller att i varje fall skriftligen få taga kontakt med dem. Denna begäran hade kommissarien avvisat under hänvisning till »att ingen människa tar notis om er». »Om svenska regeringen eller dess beskickning hade haft något som helst intresse för er, så hade de redan för länge sedan satt sig i förbindelse med er.»

Vid ett annat tillfälle meddelade Wallenberg, att han hade frågat en s. k. »förhörsofficer» (Vernehmungsoffizier), om han skulle dömas eller inte. Till svar hade meddelats Wallenberg: »Ni kommer av politiska skäl aldrig att dömas.»

Med undantag för det formella förhör, som hållits med Wallenberg i samband med hans införande i ett ryskt fängelse, var detta det första verkliga förhör som han underkastades.

Utom detta meddelande kom senare endast ytterligare ett helt kort meddelande: »Vi förs bort» samt några knytnävslag mot väggen, troligen i samband med att de avhämtades. Detta skedde under loppet av år 1946, såvitt jag kan erinra mig på hösten detta år.

I cell 203 infördes efter Wallenberg och Roedel de tyska medborgarna general Mohnke och överstelöjtnant Max Braun.

Gescher den 13 februari 1956.

(u) B. Rensinghoff

Undertecknad, Erhard Hille, boende Frankfurt a/Main-Zeilsheim, Pfaffenwiese 52, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag blev tillfångatagen i Kurland den 12 januari 1945, vid vilken tidpunkt jag var korpral i tyska Wehrmacht, och fördes via olika sovjetryska instanser till Moskva, där jag den 6 mars 1945 först insattes i Ljubljanskaja-fängelset och påföljande natt i Lefortovskaja-fängelset, cell 105. Den 22 mars 1945 infördes den ungerske medborgaren Wilmos Langfelder från Budapest i cellen. Langfelder hade rödblont hår, runt ansikte och var c:a 170 cm lång. Han var född år 1912 eller 1913 och var av judisk börd.

Langfelder var diplomingenjör. Hans familj ägde en maskinfabrik i Budapest, vilken under kriget övertogs av Göring-koncernen (Reichswerke Hermann Göring). Huvuddelägare var farmodern (Grossmutter), som vid denna tid ännu levde. Langfelder arbetade likväl inte i familjeföretaget utan var verksam som konsulterande ingenjör och som konstruktör, tills nazisterna övertog makten. I september—oktober 1944 började Langfelder arbeta som den svenske legationssekreteraren Wallenbergs chaufför i Budapest. Om sina upplevelser berättade han följande:

Efter det att Budapest omringats av de sovjetryska trupperna, försökte Wallenberg åtföljd av Langfelder att i början av januari 1945 komma i kontakt med det ryska överkommandot för att försöka utverka, att beskickningskvarteret inte skulle beskjas längre, då skottsäkra skyddsrum helt saknades. De staber, med vilka Wallenberg kom i förbindelse, förklarade sig inte vara i stånd att giva en sådan order och rådde honom att vända sig direkt till marskalk Malinovsky. Wallenberg och Langfelder blev därefter emellertid häktade av en NKVD-major. Detta skedde tre eller fyra dagar efter det att Wallenberg hade anmält sig hos den första sovjetryska staben.

Senare fördes Wallenberg och Langfelder per järnväg över Rumänien till Moskva, där de — såvitt jag kan erinra mig — den 6 februari 1945 infördes i Ljubljanskaja-fängelset. Där blev de skilda från varandra. Langfelder hade därefter inte sett Wallenberg.

Langfelder fördes in i en cell, i vilken han fram till den 18 mars 1945 satt tillsammans med legationsrådet av 1. klassen Roedel från tyska beskickningen i Bukarest och en tjeck. Under vistelsen i Ljubljan-

Översättning.

a/Main-Zeilsheim,
om bekräftelse på
n och är alltid be-
ed bekräfta den-

15, vid vilken tid-
via olika sovjet-
5 för insattes i
ovska-fängelset,
garen Wilmos
dylont hår, runt
2 eller 1913 och

ma anfabrik i
nen (Reichs-
(Grossmutter),
il inte i familje-
r och som kon-
—oktober 1944
reteraren Wal-
ättade han föl-

pperna, försök-
uari 1945 kom-
rsöka utverka,
då skottsäkra
berg kom i för-
dan order och
ovsky. Wallen-
en i /D-ma-
berg hade an-

3 över Rumä-
len 6 februari
frå arand-

18 mars
edel från tys-
n i Ljubljän-

skaja-fängelset förhördes Langfelder två gånger rörande omständighe-
terna i samband med tillfångatagandet.

Den 18 mars 1945 överfördes Langfelder till Lefortovskaja-fängelset,
där han de tre första dagarna satt ensam. Därefter kom han till cell
105, i vilken jag befann mig sedan den 6 mars 1945.

Langfelder och jag satt tillsammans fram till den 6 april 1945, då jag
överfördes till Butyrskaja-fängelset, cell nr 287. Jag har sedan dess inte
återsett Langfelder. Under loppet av de följande åren sammanträffade
jag dock med andra fångar, vilka hade varit Langfelders cellkamrater.

Under de följande månaderna satt jag i olika celler. Bland mina cell-
kamrater från denna tid befann sig bl. a. en Jan Loyda, tolk vid ett
lyssnarkompani (Horcherkompagnie) och i det civila svarvare till yr-
ket. Loyda var född tjeckoslovakisk medborgare år 1912 i närheten av
staden Trautenau, men blev i tjugoårsåldern tysk medborgare därige-
nom att hans föräldrar flyttade till Tyskland (Mittweida i/Sachsen).
Eftersom Loyda talade flytande tyska och angav Mittweida som sin
hemort, gick det vid detta tillfälle icke upp för mig att Loyda kunde
vara identisk med den »tjeck», om vilken Langfelder hade talat och
vilken suttit tillsammans med honom och Roedel under tiden 6 februa-
ri—18 mars 1945 i Ljubljanskaja-fängelset. Detta stod nämligen klart
för mig först när jag på nytt sammanträffade med Loyda i Krasnogorsk,
läger 27/II, dit jag överfördes i oktober 1945.

Under ett samtal med Loyda i november 1946 frågade jag honom om
han suttit tillsammans med Langfelder i Ljubljanskaja-fängelset. Loyda
svarade »ja» och sade, att han var »tjecken». Efteråt berättade Loyda
följande för mig: Efter det att Langfelder den 18 mars 1945 fördes bort
från cellen kom Wallenberg dit i hans ställe.

Wallenberg var en mycket god kamrat och bad den sovjetiske dagof-
ficeren att lämna hans cigaretter till Langfelder. Under den tid Wallen-
berg satt tillsammans med Loyda, fördes han flera gånger till förhör.
Wallenberg hade sagt, att ryssarna inte hade någon orsak att över hu-
vud hålla honom fången. Han hade arbetat för ryssarna i Budapest.
Detta ville ryssarna dock icke tro. Förhørsledarna sade, att Wallenberg
vore en rik svensk kapitalist, och vad skulle en sådan väl göra för rys-
sarna. I mitten av maj 1945 blev alla tre bortförda från Ljubljanskaja-
fängelset i en fångvagn. Genom en springa i vagnen hade Loyda sett,
hur Wallenberg och Roedel blev avlastade vid Lefortovskaja-fängelset.
Loyda fördes därefter själv till Butyrskaja-fängelset.

Den 18 augusti 1945, en kort tid efter det jag suttit tillsammans med
Loyda i Butyrskaja-fängelset, sammanfördes jag med svenske medbor-
garen Sandeberg. Jag frågade Edward af Sandeberg, om han kände

Wallenberg, och fick till svar, att namnet Wallenberg vore mycket välkänt i Sverige, men att han, Sandeberg, inte kunde säga, om en medlem av familjen Wallenberg hade varit i diplomatisk tjänst och i Budapest. Även med Sandeberg sammanträffade jag på nytt i Krasnogorsk.

I läger 27/II Krasnogorsk satt jag till den 1 februari 1948, då jag överfördes till Lefortovskaja-fängelset. Där fick jag finnen Ero Pelkonen till cellkamrat, och under mer än två år delade jag cell med honom. I Lefortovskaja-fängelset satt vi i cellerna 92, 87 och 57. Den 31 mars 1950 överflyttades vi till Butyrskaja-fängelset, cell 287, där vi förblev till den 24 april 1951. Pelkonen, vars ena ansiktshalva var sönderskjuten, var bondson från Karelen. Han var född år 1922. Pelkonen talade inte ett ord tyska och endast helt litet ryska.

Pelkonen berättade för mig, att han under tiden 20 april 1945—6 maj 1945 suttit i Lefortovskaja-fängelset, cell 105, tillsammans med Langfelder och den tyske konteramiralen Krafft, befälhavare för flottbasen i Gdynia.

Därefter hade han överförts till ett litet fängelse, ett f. d. kloster, utanför Moskva. År 1946 inlades han på Butyrskaja-fängelsets sjukhus, där han stannade till april 1946. Sedan fördes han återigen till cell 105 i Lefortovskaja-fängelset. Krafft satt alltså i cellen, men Langfelder hade förts ut ur cellen i december 1945. Utom Krafft befann sig vid denna tidpunkt även den tyske generallöjtnanten Stahel i cellen. Stahel var från 1920 till 1923 verksam i Finland som tysk instruktör för finska armén resp. finska hemvärdet. Han kunde finska, och genom honom erhöll Pelkonen huvuddelen av sina uppgifter beträffande Wallenberg och Langfelder.

Den 27 juli 1947 hämtades först Krafft och en kvart senare också Pelkonen till förhör. Pelkonen förhöordes av två höga NKVD-funktionärer. De hade frågat honom vad Langfelder hade berättat för honom om den svenske legationssekreteraren, och om Pelkonen kände till dennes namn. Pelkonen hade svarat, att han inte kände till den svenske legationssekreterarens namn. Efter förhöret hade Pelkonen kommit till en ensamcell i Lefortovskaja-fängelsets bottenvåning, hade från en fönsteravsats slängt sig mot stengolvet och ådragit sig ett skallbrott; han hade kommit till sjukhuset i Butyrskaja-fängelset, och därifrån till cell 92 i Lefortovskaja-fängelset, där jag sammanfördes med honom 1 februari 1948.

När Pelkonen och jag den 31 mars 1950 fördes till Butyrskaja-fängelset, kom vi in i cell nr 287. Dit infördes i mitten av mars 1951 den österrikiske medborgaren Ernst Huber.

Huber är född i Wien år 1908 och son till den avlidne generalmajoren Huber. Sedan han under flera år arbetat i Rumänien, återvände Huber

ore mycket väl-
om en medlem
och i Budapest.
nogorsk.

ri 1948, då jag
nen Ero Pelko-
ell med honom.
7. Den 31 mars
där vi förblev
ar sönderskju-
elke 1 talade

pril 1945—6
sammans med
avare för flott-

f. a. kloster,
ets sjukhus,
en till cell 105
en Langfelder
in sig vid den-
len. Stahel var
för finska ar-
om honom er-
e Wallenberg

senare också
VD-funktionä-
ör honom om
de till dennes
svenske lega-
omr till en
från en föns-
allbrott; han
ån till cell
honom 1 feb-

yrskaf-fäng-
1951 den os-
teralmajoren
vände Huber

år 1936 till Wien, där han tillsammans med en kompanjon upprättade en konststensfabrik. Efter år 1938 kom Huber i kontakt med tyska Abwehr, på vars uppdrag han transporterade sändaranläggningar. Under kriget var Huber i tjänst hos tyska Abwehr i Rumänien. Vid sammanbrottet i Rumänien hamnade Huber i fångenskap och fördes i februari eller mars 1945 med flyg till Moskva. I januari 1946 blev han dömd till 10 års fängelse och i mars 1946 skickad till Sibirien.

Den 2 maj 1947 återfördes Huber till Moskva, där han insattes i Ljubljanskaja-fängelset. Huber förhördes där närmast beträffande en bankir från Bukarest, vilken var av judisk börd och hade varit i tjänst hos tyska Abwehr. Huber hade den 7 eller 8 april 1945 tillsammans med en tysk löjtnant Hengstenberg insatts i cell nr 105 i Lefortovskaja-fängelset, där Langfelder befann sig.

Langfelder hade talat med Huber om sina och Wallenbergs upplevelser på samma sätt som han hade berättat dem för oss.

Huber hade förhörts av höga NKVD-funktionärer i inrikesministeriet den 27 juli 1947, samma dag som Pelkonen. Därvid tjänstgjorde en överste i uniform som tolk, under det att den egentlige förhørsledaren var civil. Enligt de uppgifter Huber gav mig, antar jag, att det ifråga om den civile kan ha rört sig om general Karbulov, vilken var mig bekant från Krasnogorsk. Karbulov var förmodligen NKVD:s ombud hos chefen för krigsfångeväsendet, general Petrov. Karbulov var mycket lång, då — år 1947 — närmare 60 år gammal, hade mörkt vågigt hår och ovalt ansikte. Förhørsledaren frågade Huber, med vilka han varit tillsammans i Ljubljanskaja-fängelset år 1945. Huber räknade upp några namn, men det rörde sig inte om dem. Därpå sade förhørsledaren, att han väl varit tillsammans med Langfelder. Huber svarade därpå: Ja, men i Lefortovskaja-fängelset. Förhørsledaren ville då noga ha reda på vem Langfelder var, vad han hade berättat och vem den svenske diplomaten var. När Huber inte kunde nämna detta — Wallenbergs namn — emedan han glömt det, sade förhørsledaren: »Det är mycket illa, ty ni vet säkert detta namn.»

Den 24 april 1951 blev jag dömd till 25 års fängelse och överförd till Vladimir-fängelset, där jag kom i en ensamcell, cell nr 54.

Den 20 mars 1952 överflyttades jag till cell nr 13, där Pelkonen befann sig.

Den 15 april 1952 överfördes Pelkonen och jag till cell nr 50, där den schweiziske medborgaren Hans Hofstetter redan befann sig.

Hofstetter, som är född i Luzern år 1924, blev tagen tillfånga i Bukarest i mars 1945 och förd till Moskva med flyg. I januari 1948, när Hofstetter befann sig i Lefortovskaja-fängelset, fördes Loyda in i Hofstetters cell. De båda delade sedan cell till år 1952.

Loyda hade inte talat om för Hofstetter att han redan under åren 1943—1945 befann sig i sovjettrysk fångenskap och hade följaktligen inte heller sagt något om Wallenberg och Langfelder. Hofstetter hörde därför talas om Wallenberg och Langfelder först när jag den 15 april 1952 sammanfördes med honom.

Den 17 juni 1953 sammanfördes jag med 23 andra tyska fångar och sändes till Tyskland via genomgångslägrer i Tapiau.

Frankfurt a/Main-Zeilsheim den 8 februari 1956.

(u) Erhard Hille

Översättning.

Undertecknad, Ernst Huber, f. n. boende Klimschgasse 13, Wien III, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var mot slutet av kriget telegrafist vid tyska Abwehr i Rumänien med korprals grad.

Jag blev tillfångatagen den 25 augusti 1944 av rumänska trupper i Rumänien. Sedan jag varit inspärrad dels i Craiova, dels i Bukarest, överfördes jag omkring den 24 mars 1945 med flyg till Moskva, där jag insattes i Ljubljanskaja-fängelset. I detta fängelse vistades jag cirka fyra dagar och överflyttades därpå till Lefortovskaja-fängelset. Under den första tiden i Lefortovskaja-fängelset var jag inspärrad tillsammans med två ryska emigranter. I mitten av april 1945 kom jag till en ny cell. I denna cell befann sig redan ingenjör Langfelder från Budapest. Langfelder var omkring 170 cm lång, hade ett smalt ansikte, rödblont hår, blågrå ögon och en böjd näsa. Vid denna tid bar han ett pipskägg (Kristus-skägg). Det visade sig, att Langfelder och jag hade gemensamma bekanta. En tant (på moderns eller faderns sida) till Langfelder var gift med en medlem av en judisk familj vid namn Eschenasy; denna person kände jag väl från Craiova.

Langfelder berättade följande för mig om orsaken till sin häktning.

Den svenska beskickningen i Budapest hade företrätt de sovjettryska intressena i Ungern. Därutöver hade från beskickningens sida initiativ tagits till en stort upplagd aktion för att rädda judarna ur det judiska gھettot i Budapest från pilkorsorganisationens förföljelser genom att svenska skyddspass utfärdades. Ledare för denna aktion var legationssekreterare Raoul Wallenberg. Langfelder, som själv var av judisk börd, räddades från förföljelserna genom att han anställdes som Wallenbergs chaufför.

edan under åren
hade följaktligen
Hofstetter hörde
jag den 15 april

yska fångar och

ard Hille

Översättning.
13, Wien III,
och komplette-
redd att inför
nma
i Rumänien

ka truppenhe-
dels i Buka-
g till Moskva,
e vistades jag
aja-fängelset.
inspärрад till-
5 kom jag till
lder från Bu-
malt ansikte,
l bar han ett
och jag hade
ns sida) till
namn Esch-

in h .ning.
vjetryska
na initiativ
det judiska
genom att
r le, mons-
v judisk
som Wal-

Efter det att de sovjetryska trupperna besatt Budapest önskade Wallenberg komma i kontakt med den sovjetryska överkommendanten för att utverka skydd för judarna. Wallenberg och Langfelder for iväg ensamma i en bil. Skottlossning pågick ännu för fullt på gatorna, så de kunde endast långsamt komma framåt och de måste här och där gömma sig i olika hus. Senare blev de hejdade av några sovjetryska soldater, vilka tvingade dem stiga ur bilen. Till och med bildäcken skars sönder. Wallenberg legitimerade sig och fordrade att bli fördd till överkommendanten. De blev i stället överlämnade till NKVD och satt inspärade en kortare tid i ett provisoriskt NKVD-fängelse i Budapest. De fördes därefter under bevakning av en rysk officer och fyra soldater per järnväg genom Rumänien till Moskva. Bl. a. fick de under ett uppehåll på stationen i Jasi tillåtelse att stiga av tåget en stund och besöka restaurant Luther. I Budapest såväl som i Moskva förklarade man för dem, att de inte skulle betrakta sig som fångar utan de var blott tagna i skyddshäkte. I Moskva hade man bl. a. visat dem den underjordiska järnvägen, och de hade gått till fots till Ljubljanskaja-fängelset. Där hade man skilt Wallenberg och Langfelder från varandra. Sedan dess hade Langfelder inte sett Wallenberg.

Langfelder fördes in i en cell, där redan en tysk legationssekreterare Roedel från Bukarest befann sig.

Man anklagade Langfelder för spionage för amerikansk — eller möjligen engelsk — räkning. I dessa anklagelser innefattades också Wallenberg. Någon tid senare överfördes Langfelder till Lefortovskaja-fängelset, där han till en början var inspärрад tillsammans med en tysk journalist vid namn Erhard Hille. Efter någon tid fördes denne Hille bort och jag kom i hans ställe. Detta var omkring den 15 april 1945.

Under tre eller fyra dagar var Langfelder och jag ensamma. Därefter kom en tysk löjtnant Hengstenberg, vars fader, såvitt jag kan erinra mig, hade varit tysk konsul i Moskva. På natten mellan den 30 april och den 1 maj överfördes Hengstenberg och jag från Lefortovskaja-fängelset till Butyrskaja-fängelset; där skildes vi från varandra i början av augusti. I Butyrskaja-fängelset blev jag den 12 januari 1946 dömd till 10 års tukthus och kort därpå överförd till Ivdal-distriktet.

Här sammanträffade jag med bl. a. kapten Dr. Wolfgang Richter.

Den 27 april 1947 återfördes Richter och jag med tåg under eskort till Moskva, dit vi anlände den 2 maj 1947. Vi insattes i Ljubljanskaja-fängelset och blev där skilda från varandra. Jag satt i en cell tillsammans med tre ryska generaler: artillerigeneralen Goluschkevitsch, flyggeneralen Diplinsky och general Samochin (kärkommendant).

I Ljubljanskaja-fängelset blev jag återigen förhörd. En kväll klockan 6 i slutet av juli 1947 hämtades jag på nytt till förhör. Jag fördes emel-

lertid inte till den vanliga förhørslokalen utan till ett rum i tredje våningen. Förhørsledaren var en ung, blond jätte, som var civilklädd. Tolken hade majors rang. Förhørsledaren frågade mig först tillsammans med vilka personer jag hade suttit i Ljubljanskaja-fängelset. Efter det att jag nämnt dessa tillfrågades jag tillsammans med vilka personer jag suttit i Lefortovskaja-fängelset. Jag nämnde några namn, varpå förhørsledaren irriterat frågade, om jag icke hade träffat ytterligare någon. Jag nämnde då Langfelders namn. Förhørsledaren övergick då genast till att fråga, vad jag visste om Langfelder. Jag svarade bl. a., att Langfelder varit chaufför hos en svensk legationssekreterare i Budapest. Försättningen av förhöret gällde Wallenberg och vad Langfelder hade berättat för mig om honom.

Efter förhöret inspärrades jag i en cell av det slag som fångar insattes i efter ett förhör i väntan på vidare åtgärder. Senare fördes jag till en ensamcell i Ljubljanskaja-fängelsets tredje våning. I dylika ensamceller satt jag till den 27 april 1948, då jag fick sällskap av en österrikare vid namn Schlüter. Den 7 juli 1948 överfördes Schlüter och jag till Lefortovskaja-fängelset, där vi satt inspärrade tillsammans till slutet av mars 1950. Därefter kom vi till Butyrskaja-fängelset. Här blev jag i slutet av mars 1951 skild från Schlüter.

I slutet av mars 1951 — d. v. s. efter ungefär ett år — infördes jag i en ny cell i Butyrskaja-fängelset. I denna cell befann sig Erhard Hille, vilken, som jag redan nämnt, hade suttit tillsammans med Langfelder i Lefortovskaja-fängelset, samt en finne vid namn Pelkonen eller Pelkoken.

Pelkonen, med vilken jag talade ryska, eftersom han endast kunde något litet tyska, berättade för mig, att även han suttit inspärrad med Langfelder i Lefortovskaja-fängelset under år 1945. Han hade också blivit förhörd angående Langfelder och Wallenberg i början av augusti 1947, då han delade cell med de tyska medborgarna generallöjtnant Stahel och amiral Krafft i Lefortovskaja-fängelset. Efter förhöret placerades han i en isoleringscell.

Hille, som efter sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset kom till speciallägret i Krasnogorsk, återfördes i början av augusti 1947 till Lefortovskaja-fängelset.

Den 20 april 1951 flyttades Pelkonen och Hille ut ur cellen.

Den 23 maj 1951 fördes jag till en MGB-officer, som meddelade mig, att mitt straff höjts till 25 år på administrativ väg (genom O. S. O.). Sedan jag fått denna dom fördes jag till en större gemensamhetscell, vilken var inredd för 14 personer och i vilken ett antal ryssar uppehöll sig. Efter en stund hämtades jag dock av en av vice fängelsedirektörerna, en major eller överstelöjtnant, och insattes i min gamla ensamcell.

um i tredje vå-
var civilklädd.
; först tillsam-
a-fängelset. Ef-
med vilka per-
gra namn, var-
ffat ytterligare
en övergick då
arade bl. a., att
terare i Buda-
vad ? Langfelder

ingar insattes
des jag till en
ka ensamceller
öster are vid
till Lefortov-
et av mars
v jag i slutet

infördes jag i
Erhard Hille,
ed Langfelder
nen eller Pel-

endast kunde
ispärrad med
ade också bli-
n av augusti
llöjtnant Sta-
öret placera-

n till special-
till Lefortov-

n.
ddel e mig,
m O. S. O.).
amhetscell,
er uppehöll
sedirektörer-
a ensamcell.

I denna cell vistades jag till den 27 maj 1951. Sedan överfördes jag till Vladimir-fängelset.

Från den 27 maj 1951 till den 26 oktober 1952 satt jag alldeles ensam i isoleringscell nr 11, Corpus 2, i Vladimir-fängelset. Därefter infördes en mexikansk medborgare vid namn Evelio Vadillo Martínez i cellen, och med honom delade jag cell till den 17 februari 1954. Sedan jag tillbragt någon tid i ensamcellen nr 54 i Corpus 3, placerades jag den 1 april 1954 i en större cell, nr 17 i Corpus 3 i Vladimir-fängelset. I denna cell satt bl. a. tyske generalöversten Schmidt, tyske generallöjtnanten Stahel och österrikaren Viktor Hahn. När Stahel nämnde, att han suttit tillsammans med Pelkonen, talade vi om Langfelder, och jag berättade för mina cellkamrater bl. a. vad jag kände till om den svenske diplomaten Wallenberg och om Langfelder.

Den 1 juni 1954 överfördes jag på grund av en magsjukdom till sjukcellen nr 6 i samma korridor. Där träffade jag bl. a. en major Gamillschegg och en japansk konsul Nakamura. Den 14 maj 1955 flyttades jag tillsammans med 6 andra fångar på grund av reparationer in i cell nr 26, i vilken cell jag uppehöll mig till den 26 september 1955. Vid denna tidpunkt fördes alla tyska medborgare på grund av amnestin till översta våningen i Corpus 3. Där sammanträffade jag med bl. a. förutvarande tyske militärattachén i Finland överste Kitschmann, vilken år 1945 i Lefortovskaja-fängelset hade suttit tillsammans med Langfelder, och senare med en polisattaché Richter från tyska beskickningen i Bukarest, vilken jag kände sedan kriget. Richter hade suttit tillsammans med Wallenberg. Kitschmann och Richter berättade också, att de år 1947 hade blivit förhörda angående sin kännedom om Wallenberg och Langfelder, och att de båda därefter isolerats.

Wien den 12 mars 1956.

(u) Ernst Huber

14/

Översättning.

Undertecknad, Franz-Eccard von Bentivegni, boende Trier, Zurmaierstrasse 8, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

I samband med den tyska kapitulationen blev jag den 9 maj 1945 tagen tillfånga av sovjetryska myndigheter i trakten av Tuckum (Kurland), sydväst om Riga, vid vilken tidpunkt jag var general och divisionschef i tyska Wehrmacht. Jag blev först förd till ett läger och därifrån avhämtad av en NKVD-man, som förde mig till den ryska frontstaben. Där förklarade man för mig, »att chefen önskade tala med mig». Så skedde emellertid inte utan jag fördes med flyg till Moskva, dit jag

anlände den 17 maj 1945. I Moskva placerades jag först under två dagar i Ljubljanskaja-fängelset. Samtidigt med mig kom även den tyske överstelöjtnanten Liesong (boende i Wiesbaden) till samma fängelse, där vi delade cell. Sedan jag förhörts av förutvarande sovjetryske ministern Abakumov, överflyttades jag omkring den 20 maj 1945 till en cell i tredje våningen i Lefortovskaja-fängelset, där jag fick stanna till början av januari 1946. Mina cellkamrater där var bl. a. min f. d. kalfaktor, tyske medborgaren Erich Müller, senare den tyske generalen Ziervogel och den estniske generalen Hermann von Salza, vilken avled i rysk fångenskap.

I Lefortovskaja-fängelset hade jag endast en helt kort tid knackningsförbindelse med en cellgranne, nämligen den tyske SS-mannen Wünsche.

I början av januari 1946 överfördes jag åter till Ljubljanskaja-fängelset. Där vistades jag till början av år 1949 och hade under denna tid som cellkamrater bl. a. den tyske generalen von Österreich och den tyske »Sonderführer» Eugen Schäfer. Därefter insattes jag på nytt ungefär 6 veckor i Lefortovskaja-fängelset. Ljubljanskaja-fängelset blev sedan min vistelseort till september 1951, varefter jag kom till Butyrskaja-fängelset. Där blev jag den 9 februari 1952 dömd till 25 års straffläger för spioneri och krigsförberedelser inom Abwehr samt för utlämnande av ryska agenter till tyska hemliga polisen. Den 30 juni 1952 fördes jag med tåg till fängelset i Vladimir. Den 4 oktober 1955 kom jag tillsammans med andra tyska och japanska generaler till lägret Vojkovo vid Ivanovo. Därifrån fick jag i början av oktober 1955 anträda återfärden till Tyskland och anlände den 10 oktober 1955 till Friedland.

Under tiden juli 1947—juli 1948 delade jag i Ljubljanskaja-fängelset cell med den ungerske översten Otto (?) Hatz, vilken tidigare varit ungersk militärattaché i Sofia. Under en kortare tid var han också i denna egenskap i Ankara. Genom honom hörde jag för första gången talas om en svensk diplomat, vars namn jag inte längre kan erinra mig, och vilken också lär ha befunnit sig i ryskt förvar. Jag erinrar mig däremot ännu rätt klart, att denne svenske diplomat lär ha varit verksam i Budapest, där han i första hand bistod judarna. I Budapest lär han ha fallit i ryska händer. Även en annan cellkamrat till mig — efter vad jag kan minnas var det den tyske brigadchefen Panzinger, vilken tidigare varit bosatt i München — har på liknande sätt för mig skildrat den svenske diplomatens öde.

Även när jag för andra gången vistades i Lefortovskaja-fängelset hörde jag talas därom, nämligen genom den tyske medborgaren, f. d. chefen för tyska passavdelningen i Bukarest, Bergemann, med vilken jag delade cell under en vecka i ovannämnda fängelse.

under två dagar
den tyske övers-
fängelset, där vi
ryske ministern
15 till en cell i
stanna till bör-
nin f. d. kalfak-
generalen Zier-
ken avled i rysk

cort . knack-
SS-mannen

anskaja-fängel-
nder denna tid
och den tys-
ka nytt unge-
fängelset blev se-
till Butyrskaja-
15 års strafflä-
mt för utläm-
30 juni 1952
1955 kom jag
till lägret Voj-
1955 anträda
till Friedland.
anskaja-fängelset
tidigare varit
han också i
första gången
en erinra mig,
ärar g där-
arit verksam
är han ha
— efter vad
, vilken tidi-
ski' it den

elset hör-
n, f. d. che-
i vilken jag

I Butyrskaja-fängelset delade jag även vid ett tillfälle år 1952 cell med den ungerske översten Hatz, vilken under tiden blivit dömd till 15 års fängelse, och vilken också berättade för mig om den svenske diplomaten öde.

I Vladimir sammanträffade jag med bl. a. de tyska medborgarna, ekonomiske rådgivaren Rensinghoff, major Hans-Helmut von Hinckeldey och en man vid namn Josef Böhm (boende i en liten ort i närheten av Neuwied), vilka också berättade för mig om den svenske diplomaten, som vid tiden för sin vistelse i Lefortovskaja-fängelset lär ha varit en ivrig »knackare». Dessa uppgifter rörde i varje fall den tid under vilken vederbörande uppehållit sig i Lefortovskaja-fängelset.

Därefter har jag inte hört någonting ytterligare om detta fall.

Trier den 14 februari 1956.

(u) Franz-Eccard v. Bentivegni

15

Översättning.

Undertecknad, Rudolf ten Hompel, f. n. boende i Wuppertal-Elberfeld, Düppelerstrasse 1, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Före Rumäniens kapitulation var jag förbindelseofficer inom södra armégruppens ekonomiavdelning med placering i Bukarest. Vid kapitulationen begav jag mig till tyska legationens byggnad för att undgå att bli tillfångatagen. Omkring den 5 september 1944 blev jag tagen tillfånga av sovjetryska myndigheter. Vid tiden för mitt tillfångatagande hade jag ställning som »Sonderführer» med kaptens rang. Med bil blev jag tillsammans med övriga militärer och anställda vid tyska beskickningen förd först till Tecuci (Rumänien) och den 9 september 1944 med flyg sänd till Moskva. Här inspärrades jag i en cell i tredje våningen i Lefortovskaja-fängelset. Det var en hörncell och i denna vistades jag till december månad 1944. Efter den 9 september 1944 hade jag som cellkamrat under cirka två veckor den tyske ministern Carl Clodius, vilken varit verksam i Bukarest. Omkring den 22 september 1944 fördes minister Clodius åter bort från cellen och jag blev ensam kvar där. Från den 2 december 1944 placerades jag i en annan cell i fjärde våningen i Lefortovskaja-fängelset, där jag fick den ungerske medborgaren överstelöjtnanten Andre Szöke, tidigare militärattaché i Sofia, till cellkamrat. Jag vet att i samma våning i fjärde cellen från hissen räknat befann sig kanslisten Kurt Muschke från tyska beskickningen i Sofia. I januari eller februari månad 1946 flyttades jag åter till en an-

nan cell i tredje våningen. Det kan ha varit den andra eller tredje cellen från hissen räknat. Där satt jag till en början ensam. Sedan infördes dit den tyske amiralen Guse, vilken senare lär ha avlidit i sovjetrysk fångenskap.

En av mina cellgrannar var den tyske ekonomiske rådgivaren Rensinghoff, med vilken jag hade knackningsförbindelse och genom vilken jag erfor, att en svensk diplomat vid namn Wallenberg även befann sig i fängelset. Jag erfor, att han var son till en bankir, hade varit verksam i Budapest på uppdrag av Svenska röda korset och varit anknuten till svenska beskickningen i Budapest. Där skulle han också ha blivit fängslad av sovjetryska myndigheter. Detta meddelande erhöll jag under år 1945.

Vid månadsskiftet juni—juli 1947 kom jag åter till en cell i fjärde våningen. I augusti 1948 blev jag på grund av »massplundring» på sovjetryskt område dömd till 25 års fängelse och en kort tid därefter förd till Vladimir. I Vladimir hade jag från augusti 1948 som cellkamrater de tyska amiralerna Guse och von Bredow, den tyske professorn Karl Clauberg, vidare den japanske kaptenen i flottan Maeda och några sovjetiska medborgare. Sedan satt jag en tid som ende tysk i en cell med bara ryssar. År 1949 delade jag i Vladimir cell med bl. a. de tyska medborgarna herr Pörzgen och Kurt Landwehr von Pragenau. Våren 1950 befann sig också herr Rensinghoff där. Även i Vladimir talades då och då om fallet Wallenberg, vilket jag ännu helt tydligt kan erinra mig.

Jag skulle vilja tillägga, att jag under tiden från omkring slutet av mars 1949 till våren 1950 i Vladimir satt i cell nr 66, där även två finska medborgare befann sig, nämligen en kapten i finska generalstaben Puschkarjov, vilken är ryskfödd, och kapten Narbut. Den förre har varit bosatt i Helsingfors; den senare lär ha avlidit i fångenskapen. Jag tror mig nästan med bestämdhet kunna erinra mig, att även kapten Narbut berättade för mig om Wallenberg och dennes öde.

I början av oktober 1955 fick jag återvända till Västtyskland, där jag den 13 oktober 1955 anlände till Friedland.

Wuppertal-Elberfeld den 18 februari 1956.

(u) Rudolf ten Hompel

16

Översättning.

Undertecknad, Dr. Joachim Vorwerk, boende Hamburg 20, Loogestieg 17, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorde uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Jag var vid slutet av kriget »Verwaltungsreferent» hos det särskilda

Undertecknad, Gotthold Starke, boende München 25, Waxensteinstrasse 9, avger härmed följande förklaring såsom bekräftelse på och komplettering till redan tidigare gjorda uttalanden och är alltid beredd att inför domstol eller annan myndighet under ed bekräfta densamma.

Vid krigsslutet tjänstgjorde jag i utrikesministeriet i Berlin och evakuerades jämte övriga tjänstemän till Mühlhausen/Thür. Den 22. 7. 1945 blev jag tillsammans med andra medlemmar av utrikesministeriet häktad av röda arméns organ, emedan jag hade arbetat som beskickningsråd vid den sista tyska ambassaden i Moskva.

Jag fördes med flyg till Moskva, dit jag anlände den 16 augusti 1945. Jag placerades i en cell i Butyrskaja-fängelset, där jag vistades till den 5 oktober 1947. Under månaderna januari—april 1946 var jag intagen på Butyrskaja-fängelsets sjukavdelning tillsammans med den finske soldaten Eiro Pelkonen.

Den 5 oktober 1947 dömdes jag till 10 års fängelse »för spioneri och delaktighet i en kapitalistisk sammansvärjning mot sovjetmakten».

Därefter överfördes jag den 5 november 1947 till Vladimir-fängelset och hölls där fängslad till den 19 juni 1953, vilken dag jag som följd av en benådningsaktion fick anträda återresan till Västtyskland tillsammans med c:a 1 500 andra tyska fångar. Jag fördes med en järnvägs-transport från Vladimir till Tapiau, där jag kom i ett samlingsläger. På denna resa sammanträffade jag med två tyska medborgare, Hille — förnamnet har jag glömt — och Hermann Grossheim (Tomsen), med vilka jag vistades i Tapiau till den 23. 12. 1953. En av dessa båda berättade därvid för mig, att han vid en tidpunkt, som jag inte kan erinra mig, delat cell i ett Moskva-fängelse med ovan nämnde Pelkonen, och en ungersk medborgare, vars namn jag glömt. Denne ungrare skulle ha varit chaufför hos den likaledes tillfångatagne sekreteraren Wallenberg vid svenska beskickningen i Budapest. Vidare berättades det för mig att — eftersom Sverige var skyddsmakt för Sovjetunionen i Ungern — Wallenberg bl. a. hade haft i uppdrag att skydda sovjetiska medborgare i Ungern. När det kom till stridigheter i Ungern och ryssarna närmade sig staden, hade Wallenberg med sin ovannämnde chaufför farit ryssarna till mötes. Han hade anmält sig vid ett ryskt armékommando och gjort detsamma uppmärksamt på att det i Budapest funnes sovjetiska medborgare, över vilka svenska beskickningen åtagit sig skyddet, och vilka Wallenberg fört samman i ett särskilt bostadskvarter. Detta meddelande var enligt chaufförens utsaga ändamålet med deras gemensamma bilresa. De sovjetiska militärmyndigheterna hade emellertid missförstått aktionen och häktat såväl Wallenberg som hans chaufför.

Översättning.
25, Waxenstein-
ekräftelse på och
är alltid beredd
räfta densamma.
i Berlin och eva-
lühr. Den 22. 7.
rikesministeriet
tat som beskick-

16 augusti 1945.
tades till den
var jag intagen
med den finske

för koneri och
naken».
Vladimir-fängelset
ag som följd av
Tyskland tillsam-
med en järnvägs-
samlingsläger.
orgare, Hille —
Tomsen), med
ssa båda berätt-
nte kan erinra
lkonen, och en
e skulle ha va-
Wallenberg vid
för mig att —
lgern — Wal-
me orgare i
arna närmade
 farit rys-
ommando och
es sovjetiska
skytet, och
r. Detta med-
 emensam-
lertid miss-
aufför.

Något mer har jag icke att säga beträffande Wallenberg och hans chaufför. Såväl Hille som Grossheim, vilka ävenledes hållits fångna i Vladimir, hade isolerats från de övriga fångarna till den 17 juni 1953 och därefter kommit till Tapiou samtidigt som jag med den ovan nämnda transporten. Hille och Pelkonen skulle — enligt vad som då försäkrades mig — ha isolerats därför att de delat cell med Wallenbergs chaufför.

Tidigt på morgonen den 23. 12. 1953 skildes jag från de övriga fångarna i Tapiou, vilka skulle sändas till Västtyskland. Jag måste via fängelset i Königsberg återvända till Vladimir, där jag blev kvar till slutet av juli 1955.

Omkring den 27 januari — min födelsedag — 1955 satt jag under två dagar i en cell intill Pelkonens cell. En av mina cellkamrater hade därvid upptagit knackningsförbindelse med Pelkonens cell. Vid detta tillfälle hade Pelkonen genom knackningar frågat efter Hilles öde, varvid jag lät meddela, att Hille redan i slutet av 1953 återvänt till Tyskland.

Sedan tiden för mitt straff löpt ut fördes jag den 22. 7. 1955 från min cell i Vladimir-fängelset till ett samlingsläger i Potjma, dit jag anlände den 29 juli 1955. Under uppehållet i Potjma till den 17 september 1955 träffade jag en finne, vilken meddelade, att Pelkonen något tidigare sänts hem.

I mitten av september 1955 fick jag anträda återfärden till Västtyskland, dit jag anlände den 25 i samma månad.

Hamburg den 25 februari 1956.

(u) Gotthold Starke

18

Uppteckning

Översättning.

rörande samtal med tyske medborgaren, viceamiral Hans Erich Voss, född den 30 oktober 1897, boende Hintersee bei Berchtesgaden, Forsthaus, den 31 januari 1956.

Amiral Voss tillfångatogs den 2 maj 1945 i Berlin, vid vilken tidpunkt han tjänstgjorde vid Hitlers högkvarter som representant för krigsmarinens överkommando.

Efter det han häktats fördes han till ett fängelse i Friedrichshagen i närheten av Berlin, där han vistades några veckor. Omkring månads-skiftet juni—juli 1945 blev amiral Voss med flyg förd till Ljubljanskaja-fängelset, i vilket fängelse han, såvitt han kan erinra sig, tillbringade tiden fram till den 20 december 1946. Under vistelsen i Ljubljanskaja-fängelset befann sig amiral Voss i olika celler, vars nummer han emellertid inte längre kan komma ihåg. Som cellkamrater hade han under olika perioder bl. a. en japansk medborgare vid namn Taniguti, en rumänsk general, som varit stationerad i Odessa, två sovjetryska office-

rare, den bekante ryske generalen Vlassov, en sovjetrysk medborgare, som var son till en minister, den tyske översten Kitschmann och slutligen en österrikare vid namn löjtnant Scheuer. Med Kitschmann och Scheuer delade amiral Voss cell från oktober månad 1946. Efter vad amiral Voss kan erinra sig överfördes de den 20 december 1946 till Lefortovskaja-fängelset i Moskva, där de placerades i en cell i tredje våningen i den sidoflygel, som gränsar till motorprovsningsanstalten. Inte heller detta cellnummer kan amiral Voss längre angiva. Han trodde sig emellertid kunna säga, att han där tillsammans med Kitschmann och Scheuer tillbringade tiden fram till ungefär mitten av januari 1947. Vid denna tid blev amiral Voss skild från de båda andra och förd tillbaka till Ljubljanskaja-fängelset. Därefter har han inte hört någonting mer om Scheuer och dennes öde.

Beträffande Scheuer förklarade amiral Voss, att han icke kände till dennes förnamn. Scheuer, som utgivit sig för att vara österrikare och troligen också var det — efter dialekten att döma — hade berättat följande om sig själv.

Scheuer hade före andra världskriget en radioaffär i Wien. Någon närmare adress hade han icke uppgivit. Hans svåger lär ha varit professor vid en lantbrukshögskola, möjligen i Leoben (Steiermark).

Under kriget lär Scheuer, enligt egen utsago, ha varit stationerad vid Stalingrad. Han var radiospecialist och lär ha kallats till general Paulus' armé för att ordna radioanläggningar.

I Ljubljanskaja-fängelset blev Scheuer förhörd av ryska kommissarier och därvid lär ha framkommit, att han anträffats civilklädd på sovjetryskt territorium långt bakom fronten, vid vilken tidpunkt han lär ha medfört en radioutrustning och en större summa ryska pengar. Ryssarna betraktade därför Scheuer som spion.

Enligt den uppfattning, som amiral Voss bildat sig om Scheuer, kan denne möjligen ha varit agent och arbetat för tysk räkning, kanske t. o. m. på ryskt område bakom den tysk-ryska fronten. Amiral Voss hade föga förtroende för Scheuer och hävdade som sin åsikt, att eventuella utsagor av honom borde tolkas med största försiktighet.

Utan tvivel led Scheuer av en sjukdom i ena benet. Han deltog aldrig i de dagliga promenaderna och kunde besöka badet endast när någon hjälpte honom att komma fram och tillbaka dit. Amiral Voss hade därvid själv hjälpt honom flera gånger och t. o. m. burit honom.

Först sedan amiral Voss upplysts om att Scheuer eventuellt kan ha varit cellkamrat med en svensk medborgare, förklarade han att det möjligen kunde förhållit sig så, att Scheuer berättat något om en svensk medborgare som suttit i Ljubljanskaja-fängelset. Några som helst ytterligare detaljer kunde amiralen emellertid inte längre erinra sig.

Antagligen den 5 januari 1947 fördes amiral Voss tillbaka till Ljub-

tryck medborgare,
chmann och slutli-
l Kitschmann och
d 1946. Efter vad
mber 1946 till Le-
n cell i tredje vå-
ngsanstalten. Inte
a. Han trodde sig
Kitschmann och
januari 1947. Vid
och d tillbaka
åtgånging mer

n icke kände till
österrikare och
rättat föl-

Wien. Någon
är ha varit pro-
miermark).

stationerad vid
ill general Pau-

ryska kommis-
ts civilklädd på
n tidpunkt han
ryska pengar.

n Scheuer, kan
ikning, kanske
u. Amiral Voss
isik' tt even-
tighet.

eltog aldrig
ast när någon
Voss hade där-
om
tuelit kan ha
an att det
om en svensk
som helst yt-
rinra sig.
ka till Ljub-

ljanskaja-fängelset, där han placerades i en cell tillsammans med tyske generalfältmarskalken Schörner och tyske generalen Pieckenbrock.

År 1952 fick amiral Voss sin dom och flyttades därefter från Ljubljanskaja-fängelset till fängelset i Vladimir.

Den 23 december 1954 fördes amiral Voss från Vladimir tillbaka till Moskva till ett fängelse, där han påföljande dag förklarades frigiven. I januari 1955 kunde han återvända till Västtyskland.

På till amiral Voss riktade frågor svarade han följande:

Han kände den tyske generalen Stahel men hade aldrig träffat honom under fångenskapen. Stahel uppges ha varit inspärrad i Lefortovskaja-fängelset och sedermera avlidit.

Amiral Voss hade under sin fångenskap i Ryssland aldrig hört talas om en finsk medborgare vid namn Pelkonen, ej heller om en person vid namn Langfelder.

Konteramiral Krafft förekom som vittne i anklagelserna mot amiral Voss. Amiralen hade sett en utsaga, som Krafft undertecknat i slutet av 1951. Amiralen visste, att Krafft i varje fall år 1952 fortfarande befunnit sig i Vladimir. Amiralen och Krafft hade likväl aldrig träffats under fångenskapen i Ryssland.

Om Kitschmann hade amiralen erfarit, att han tidigare varit cellkamrat till den tyske generalen Weidling.

Genom Kitschmann har han också hört talas om major Kuhns vistelse i Ljubljanskaja-fängelset.

Amiral Voss förklarade slutligen, att han endast hört talas om en svensk medborgare under fångenskapen i Ryssland. Dennes namn kunde han emellertid inte erinra sig. Han kunde inte heller med säkerhet säga, om han hört talas om svensken i Ljubljanskaja-fängelset eller först i Vladimir.

Hintersee bei Berchtesgaden den 31 januari 1956.

(u) Voss

f. d. Viceamiral

19

Schweiziske medborgaren Hans Hofstetter, född den 27. 3. 24, tillbringade tiden 18. 3. 45—30. 10. 53 i rysk fångenskap och på följande platser under följande perioder:

Den 18. 3. 45—23. 3. 45 i Ljubljanskaja-fängelset i Moskva, i 4:de eller 5:te våningen, cellnummer icke känt.

Den 23. 3. 45—9. 5. 45 i Lefortovskaja-fängelset i Moskva, cellnummer 136 och senare 101 (?). Som cellkamrater hade han 2 bulgarer, 1 armenier och 2 serber (efter varandra).

Den 9. 5. 45—21. 5. 45 i Ljubljanskaja-fängelset i Moskva, cellnummer förmodligen 101, bottenvåningen. Cellkamrat under denna tid: Franz Peter, Wienerfeld 64, Wien 16, och vidare en viss Schefer med okänt förnamn.

Den 21. 5. 45—21. 7. 47 i Butyrskaja-fängelset i Moskva i cell nr 304. Som cellkamrater hade han under denna tid en tysk, kapten Ernst Wegemund, en polack med okänt namn, överste Otto Hatz, f. d. ungersk militärattaché i Sofia och Ankara samt åter Franz Peter och tyske majoren Keitl junior.

Den 21. 7. 47—januari 1949 åter i Lefortovskaja-fängelset, cellnummer 53. Cellkamrater: generallöjtnant Kurt von Österreich, tysk, och Hans Loyda, Kapellengasse 1, Mittwaida utanför Chemnitz.

Januari 1949—16. 1. 52 i Butyrskaja-fängelset i Moskva, cellnummer 364. Cellkamrat: Hans Loyda.

Den 16. 1. 52—21. 6. 53 i Vladimir, cellnummer 4 och 52 (?), första våningen. Cellkamrater: Erhard Hille, tysk, korpral och journalist, och Eero Pelkonen, finne.

Den 21. 6. 53—30. 10. 53 i lägret Tschtscherbakow.

Hille och Pelkonen berättade om Langfelder. Denne skulle ha varit chaufför åt Wallenberg. Tillsammans med sin chaufför Langfelder skulle Wallenberg vid krigsslutet i samband med striderna om Budapest med en bil och svenska beskickningens i Budapest kassa, ett ansevärt belopp, ha gått tillbaka till ryssarna och tillsammans med chauffören anmält sig hos ryssarna varvid han legitimerade sig som diplomat och hoppades, att ryssarna skulle låta honom resa tillbaka till Sverige. Ryssarna grep dem emellertid båda två, beslagtogs de medförda pengarna och förklarade, att Wallenberg och Langfelder vore vanliga spioner, som försökte camouflera sig med diplomaters identitetshandlingar. H. hörde, att Loyda senare suttit i samma cell som Wallenberg. H. anser det emellertid helt säkert, att Loyda var rysk angivare. Då Loyda senare också blev H:s cellkamrat, hade ryssarna redan »kopplat av» honom. H. har aldrig underkastats förhör rörande Wallenberg eller Langfelder etc.

Ryssarna visste inte, att H. hört något om Wallenberg och Langfelder. Men H. tror, att Loyda och Pelkonen inte blev frigivna, därför att de kände till affären Wallenberg.

Bland fångarna i nämnda ryska fängelser var det vanligt, att man försökte underhålla sig med varandra genom knackningar. Detta förekom särskilt i Butyrskaja-fängelset och även i Lefortovskaja-fängelset, medan man i Ljubljanskaja-fängelset på grund av vaktpersonalen inte kunde använda knackningar eller i mycket ringa utsträckning. Antingen knackade man genom hela alfabetet A = 1 knackning, B = 2 knackningar o. s. v. till 26 knackningar eller också — senare — använde man kolumnsystemet. Delvis användes också morsetecken, varvid 1 längre knackning betydde en punkt och 2 kortare efter varandra ett streck.

Arende	Wallenberg		Datum	1990-11-21	Dnr	[REDACTED]
			Avd	15	Grupp	2
					Mål	24

Adress

Ambassaden
HELSINGFORS

Text

Dnr.....

Re Wallenberg

Ambassaden Moskva har 90-11-19 inberättat följande.

Cit Jag sammanträffade i fredags med Viktor M Vladimirov.....
.....
(se i övrigt bif [REDACTED] från Moskva).....
hålla trycket uppe.

Berner

Slutcit

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avstäm	Klockan	Sign
[REDACTED]	[REDACTED]	[REDACTED]

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten
Kr Hallqvist/EL

ARKIVEXEMPLAR

1990-11-22

Önr	Avd	Grupp	Mål
326/ 1014	P	2	Eu I

Åsa Hansson
Mestocka, Linghult
LAHOLM

32

Wallenberg

Kära Åsa,

Låt mig på detta sätt knyta an till vad May Andersson skrev till Dig i sitt brev den 11 oktober. Anledningen till att just Raoul Wallenberg valdes för uppdraget var bl a att han arbetat för ett företag som bedrivit handel med Ungern, och att han därigenom kände till Budapest väl och hade kontakter där, och att han i övrigt ansågs lämplig för uppdraget.

Jag skulle inte vilja säga att svenska regeringen har försökt att förhala ärendet, även om man nog kan påstå att det inledningsvis kunde ha bedrivits med något större energi än vad som faktiskt skedde, eller skall vi säga med något mindre försiktighet. Men det är lätt att vara efterklok - det var ytterst Stalin man hade att göra med de första åren, och han var mycket nyckfull i sitt tänkande och i sina reaktioner.

Otaliga är de framställningar som genom åren gjorts till sovjetiska regeringar om Raoul Wallenberg, och

Ifylles av postexp

Avsänt med	☐ sv kurir	☐ utl kurir	☐ luftpost	☒ vanlig post	Avsändn datum	Sign
Dep U 326					901122	Sh

imponerande är den tankemöda som lagts ner. Ett stort antal intervjuer har gjorts med återvändande krigsfångar, särskilt på 50-talet, men också med andra vittnen som uppgivit sig ha träffat Raoul Wallenberg, eller hört talas om honom i sovjetisk fångenskap. När jag själv i somras gick igenom allt materialet som finns samlat i över 100 dossierer, tog det mig över 14 dagar, eller snarare dygn.

Du talar om att amerikanarna skulle ha varit mera framgångsrika än vi i sina efterforskningar. Jag vet inte vad Du syftar på, kanske den internationella Wallenberg-kommissionen, där en amerikan och en kanadensare ingår, men också två svenskar. Det är sant att vissa framsteg har gjorts av den kommissionen, i samarbete med svenska ambassaden i Moskva.

Svenska regeringen måste självfallet engagera sig för den svenske medborgaren Raoul Wallenberg, och kan inte överlåta det arbetet till en annan regering. Däremot kan vi samarbeta, vilket vi gör, numera också med den sovjetiska regeringen. Den har nu en helt annan attityd än tidigare, och vi hoppas att detta så småningom skall ge resultat.

Varför det dröjde innan frågan togs upp i riksdagen? Antagligen litade man på att regeringen gjorde vad den kunde - oppositionen skulle väl annars inte tveka att ta upp frågan på ett tidigare stadium. Men som regeringstjänsteman är det som Du förstår inte så lätt för mig att svara på frågor om vad riksdagsmän gjort eller inte gjort. Möjligen kunde Du ringa till journalisten Disa Håstad på Dagens Nyheter. Hon har intresserat sig mycket för Wallenberg-ärendet, och om jag minns rätt var det hennes far, Elis Håstad, som först tog upp frågan i riksdagen.

Att man inte ville "specialbehandla" familjen Wallenberg - ett sådant påstående har jag aldrig hört talas om, möjligen har det tvärtom påståtts att vi ägnat för mycket energi åt just Raoul Wallenbergs öde.

Nå, hans öde är unikt, han gjorde en rad stora insatser, och det har hela tiden dykt upp nya spår, som vi har fått lov att undersöka, och fortfarande undersöker.

Jag kan inte se att familjen Wallenberg skulle ha motarbetats. Tvärtom har regeringen varit mycket tillmötesgående och verkligen försökt att hjälpa. Men det bör Du kanske snarare fråga Raoul Wallenberg-Föreningen om.

Arbetet fortsätter oförtrutet, numera främst via den internationella Wallenberg-kommissionen, som fått besöka fängelser i Sovjet och gått igenom arkivmaterial. Men vi arbetar också på andra vägar.

./.
Du har tidigare fått en skrift om Wallenberg. Jag sänder här två tal av utrikesministern som hållits i år, dels på Raoul Wallenberg-dagen i Stockholm, dels i Tel Aviv.

Utrikesministern tog också upp Raoul Wallenberg-ärendet vid ESK-konferensen om mänskliga rättigheter i Köpenham i juni i år.

Besta hustru!
Martin Hallqvist

Martin Hallqvist

SVERIGES AMBASSAD
MOSKVA

1990-11-21

Ex t Kabinettssekr

Polchef

Bitr polchef

Wöhler

Olsson

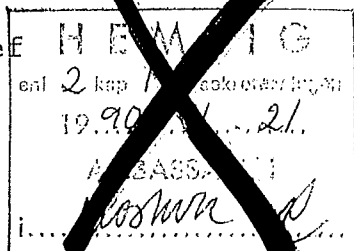
Starråker

Hallqvist

Prof von Dardel, Genève

RW-Föreningen

HEMLIGT

Kanslirådet Martin Hallqvist

Utrikesdepartementet

Wallenbergärendet
(2 bil)

825/004

INKOM U		
1990-11-23		
AVD.	GR.	MAL
P	2	Eu I

Broder,

Wallenbergkommissionens sovjetiska medlemmar påträffade ju vid sina arkivgenomgångar i oktober för första gången sedan Smoltsovrapporten dök upp ett dokument som hänförde sig till Raoul Wallenberg. Det gäller ett brev daterat den 24 februari 1947 från översten Kartasjov vid Ministeriet för statssäkerhet till chefen för Ljubjankafängelset (= MGB:s inre fängelse) där denne bl a ber att fångarna Wallenberg och Roedel förs över från Lefortovo till Ljubjanka.^{x)} Som jag tidigare påpekat är det första gången vi har svart på vitt att RW verkligen också befann sig i Lefortovo. Kopia av brevet jämte inofficiell översättning bifogas.

./.

Vi har, i skrivande stund, ännu inte hört något om det, bl a av Fokin, aviserade mötet på KGB. Naturligtvis är vi alla otåliga att få detta tillstånd, men å andra sidan är det inget märkligt att besked drar ut på tiden när det gäller KGB. Man måste där rimligtvis veta vad vi och Wallenbergkommissionen är ute efter och detta kräver viktiga principiella överväganden. Vi måste dock vara

^{x)}Cellnumret stämmer med vittnesmålen.

medvetna om att de sovjetiska medlemmarna av kommissionen har längre gående ambitioner än vad Guy von Dardel och vi själva har. Vi vill få fram sanningen om Raoul Wallenbergs öde, de vill dessutom använda detta fall som en spjutspets för att öppna KGB:s arkiv och göra det tillgängligt för forskare även när det gäller andra offer för Stalin-repressionen. Vad ambassaden därför måste förhindra är att det bästa blir det godas fiende - d v s att ställa ett absolut krav på att de sovjetiska medlemmarna får tillträde till KGB-arkivet. Vi kan ju nöja oss med att KGB självt företer de dokument vi efterfrågar; vid det här laget kan vi ganska exakt ange vilka det gäller, samt att få tillfälle intervjua de förhørsledare Birstein och Roginskij fått fram namnen på och som ännu är i livet. Den sistnämnda saken brådskar ju betydligt mer än den första.

Vid en lunch häromdagen för Guy von Dardel, där bl a generalen Kremenetskij från inrikesministeriet var närvarande, framhöll denne också att vi borde undvika kräva från KGB att de skulle "ändra sina arbetsmetoder". Huvudsaken var att få dem att dela med sig av alla uppgifter om RW. Kremenetskij ställde i utsikt ytterligare en kontakt på avdelningschefsnivå mellan MVD och KGB för att hjälpa vår sak. Dessutom skulle han ha ett samtal med chefen för ministerrådets arkiv, Prokopenko, för att se om det gick att komma vidare där. I detta arkiv finns akter från flera myndigheter. MVD kan ge order om att allt material i arkivet som tillhör det egna ministeriet skall göras tillgängligt för kommissionen men har självfallet ingen talan rörande de delar av arkivet som deponerats av KGB.

Slutligen kan nämnas att Guy von Dardel vill att RW-ärendet skall tas upp med Gorbatsjov när denne besöker

Oslo eller, vilket vore ännu bättre, Stockholm.
Kremenetskiј tyckte för sin del att det var en god idé.
Ni kan väl fundera på "om och hur".

Upplysning
Om detta
Leif Eriksson
Hans Magnusson

P 2 tu

Вн. ... 1940-11-21

99

СОВ. СЕКРЕТНО

СССР

МИНИСТЕРСТВО
ГОСУДАРСТВЕННОЙ
БЕЗОПАСНОСТИ
3 Главное Управление

НАЧАЛЬНИКУ ВНУТРЕННЕЙ ТЮРЬМЫ МГБ СССР
ПОЛКОВНИКУ -

ТОВ. МИРОГОВУ

Февраля 1947

КОПИЯ: НАЧАЛЬНИКУ ЛЕФОРТОВСКОЙ ТЮРЬМЫ МГБ СССР
ПОДПОЛКОВНИКУ -

ТОВ. ЛОПОВУ

г. МОСКВА

Прочту Вашего распоряжения направить в Лефортовскую
тюрьму МГБ СССР военнопленных КИЧМАН Хорста и ХАТЦ-ОТТО,
поместить их там совместно в камеру № 203 и зачислить
на паек особого контингента.
Содержавшихся в камере № 203 Лефортовской тюрьмы
военнопленных РЕЦЕЛЬ Вилли и ВАЛЛЕНБЕРГ Рауль прочту дост-
вить во Внутреннюю тюрьму МГБ СССР, поместить совместно
в камеру № 7 и зачислить на офицерский паек военноплен-
ного.

НАЧАЛЬНИК 4 ОТДЕЛА 3 ГЛ. УПРАВЛЕНИЯ
ПОЛКОВНИК

/КАРТАШОВ/

KVALIFICERAT HEMLIGT

Sovjetunionen
Ministeriet för statssäkerhet
3:e överstyrelsen
24 februari 1947
Nr 3/
Moskva

Till chefen för Sovjetunionens ministeriums
för statssäkerhet inre fängelse översten
kamrat MIRONOV.

Kopia till: chefen för Lefortovofängelset
vid Sovjetunionens ministerium för stats-
säkerhet överstelöjtnanten
kamrat IONOV

Anhåller om Er instruktion att till Lefortovofängelset vid Sov-
jetunionens ministerium för statssäkerhet få föra krigsfångarna
KITCHMAN Horst och CHATZ Otto, placera dem där gemensamt i cell
nr 203 och skriva in dem på specialkvotmatranson.

Anhåller om att de i cell nr 203 i Lefortovofängelset förvarade
krigsfångarna RÖDEL Willy och WALLENBERG Raoul förs över till
Sovjetunionens ministeriums för statssäkerhet inre fängelse,
placeras där gemensamt i cell nr 7 och skrivs in på officers-
matranson för krigsfångar.

CHEFEN FÖR 4 AVDELNINGEN VID 3 ÖVERSTYRELSEN
översten (namnteckning)
/KARTASJOV/

A + b + Toef Threl, SKL

Pol 1, Hallgrist Bch

Exp 90 11 28 mass

(Ryske delen av bil i orig,
övers i kopier)

utrikesdepartementet

Wallenbergärendet

(1 bil.)

Härmed insändes till ambassaden inlämnad rapport från Sovjetunionens justitieministeriums rättsexpertisinstitut rörande den s k Smoltsov-rapporten.

Örjan Berner

UTRIKESDEPT.

Dnr...../.....

1990-11-22

Ave	Gr	Ar
P	2	En

Ambassadens översättning

1212/020

1990-08-17 inkom från Sovjetunionens Statssäkerhetskommittés centrala arkiv till Sovjetunionens justitieministeriums Allunionella Vetenskapliga Forskningsinstitut för Rättsexpertis (VNIISE) i bilaga till följebrev nr 10/A-222 av 1990-08-16 från vice arkivchef V.K.Vinogradov för kriminalteknisk dokumentanalys

A.L.Smoltsovs rapport ställd till V.S.Abakumov, daterad 17 juli 1947.

Uppgiften är att fastställa: "Under vilken tidsperiod skrevs texten i A.L.Smoltsovs rapport av 17 juli 1947. Går det att hänföra detta till det angivna datumet för dess färdigställande, som finns på dokumentet."

ANALYS

Det analyserade dokumentet är skrivet på ett pappersark av vit färg med måtten 203x208 mm. Arkets kanter är jämna och karaktäristiska för maskinskrifning. Dessa karaktäristika motsvarar dem för papper av bruksformat.

Rapportens text är skriven på arkets ena sida med violett färgämne; texten "Rapporterat till ministern personligen...", belägen under rapporttexten, och siffermarkeringen "12" i övre högra hörnet är skrivna med mörkblått färgämne. Siffermarkeringen "159", belägen i övre högra hörnet, är skriven med grått färgämne.

För lösning av den uppställda frågan har studium genomförts av

materialsammansättningen i dokumentets skrift och papper, och denna har jämförts med de recepturer enligt vilka dokumentmaterial framställts i Sovjetunionen.

Med besiktning och mikroskopiundersökning har följande fastställts (mikroskop MBS-2, förstoring till 16^x, mätlupp): bredden på texttecknen i Rapporten är varierande - 0,2-0,5 mm; färgämnet tränger ner i papperet och färgar papperets fibrer; spår av tryck eller ofärgade banor finns inte; man kan observera förändring i färgningens intensitet genom hela texten, även i de streck som utförts med bara en rörelse; färgämnet är lösligt i vatten. Sammantaget bildar dessa karaktäristika grund för den slutsatsen, att Rapportens text är skriven med reservoarpenna, laddad med bläck. Bestämning av bläckets sammansättning med avseende på färgämnen gjordes med finskiktskromatografi på "Sylufol"-skivor med "vittnen". Som "vittnen" användes streck dragna med violett bläck av olika märken och med olika tillverkningsår. Vid kromatografering i lösningsmedelsystemet etylacetat-isopropanol-vatten-ammoniak-25%-ig vattenlösning (30:15:10:5) placerade sig textens färgämne i kromatogrammet i form av en zon av mörkviolett färg på en linje av front och "svans" av rosa-violett färg lägre än denna zon. Ett sådant kromatografiskt beteende kan observeras endast hos bläck, vilket tillverkats baserat på färgämnet Grundviolett. Följaktligen är Rapportens text skriven med bläck vilket tillverkats baserat på färgämnet Grundviolett. Sådant bläck har tillverkats i Sovjetunionen sedan trettio-talet och tillverkas fortfarande.

Tecknens linjer i den handskrivna anteckningen "Rapporterat till ministern personligen..." och siffermarkeringen "12" har olika färgningsintensitet och bredd: 0,3-0,7 mm. Färgämnet i linjerna ligger på papperets yta och har inte trängt ner i det, det ligger

ojämnt i form av separata amorfa partiklar; det är inte lösligt i vatten eller andra organiska lösningsmedel. Vid kromatografering på "Sylufol"-skivor i lösningsmedelssystemen butanol-etanol-ammoniak (5:2:1,5) och xylol-kloroform (3:1) stannar färgämnet kvar på startlinjen. Under inverkan av koncentrerad svavelsyra får linjens färgämne en mörkare blå färgning; under inverkan av 10%-ig kaustiksoda bleknar linjens färgämne och en gråbrun nyans framträder; vid bearbetning av provet med saltsyra och påföljande tillsats av en droppe ammoniumtiocyanatlösning framträder en rosa färgning. Dessa drag är karaktäristiska endast för streck från färgpennor, som tillverkats baserade på det oorganiska färgämnet Milori. Milori användes mycket vid tillverkning av färgpennor på 30- och 40-talen (och senare). Följaktligen motsvarar materialet i dokumentets skrift - bläck av violett färg och färgpenna av mörkblå färg - skrivmaterial som tillverkades i Sovjetunionen på 30- och 40-talen.

Vid analys av dokumentets papper har följande fastställts.

Dokumentets papper har relativt jämn ljusgenomsläpplighet med tydligt markerat mönster (från duken och viran). Papperets färg vid uv-bestrålning är mörkviolett, vilket är karaktäristiskt för papper tillverkade utan optiska vitmedel.

Fibersammansättningen bestäms histokemiskt med användande av tillämpliga reagenser: grupper, undergrupper och slag av fibrer bestäms med hjälp av Herzbergs reagens, fibrer av blekt och oblekt cellulosas med Brights reagens, fibrer av cellulosasulfit och cellulosasulfat med Stocker-Durants reagens och fibrer av löv- och barrcellulosa med Sellegers reagens.

Analysen har utförts med hjälp av det biologiska mikroskopet "Biolam" med 80 ggrs förstoring. Under påverkan av Herzbergs

reagens (klor-zink-jodlösning) färgades alla fibrerna mörkblå-violett, av Sellegers reagens blev de ljusrosa, av Stocker-Durants ljusgula och av Brights ljusröda.

Vid bestrålning av de av nämnda reagenser färgade preparaten fastställdes, att 95% av preparatet består av breda fibrer med dels små porer av pyceoidtyp och dels små kantade porer, streckning i nätform; ca 5% av preparatet består av breda fibrer med stora fönsterliknande porer eller med två rader kantade porer.

Resultaten av analysen av papperets fibersammansättning visar, att Rapportens papper är tillverkat av 100% blekt sulfitcellulosa av barrträd (95% gran, 5% tall och lövträd).

Massan an 1 m^2 papper är 65 g (fastställt genom invägning av bestämd pappersyta och vederbörlig omräkning).

Bläcket har ingenstans flutit ut i Rapportens skrift; vid applicering av en vattendroppe på papperets yta flyter den heller inte ut, och detta vittnar om god limning i papperet. Vid applicering av en droppe mättad sockerlösning och en droppe koncentrerad svavelsyra på papperets yta framträder en rosa färgning, karaktäristisk för papper som limmats med kolofonielim. Vid upphettning av ett pappersprov till 400°C observerades en lukt karaktäristisk för förbränning av ämnen av äggviteursprung; reaktion med ninhydrin på dessa ämnen i pappersprovet är positiv (pappersprovet bearbetades med hett vatten, i extraktet och på papperet applicerades en droppe ninhydrin löst i aceton, och vid upphettning till $50-60^\circ\text{C}$ observerades en violett färgning av lösningen och pappersytan).

Papperets askhalt är 5% (bestämt genom föraskning av pappersinvägning, vägning av askåterstoden, vederbörliga omräkningar och via energetiska röntgenspektra). Vid analys av de energetiska röntgen-

spektra fastställdes, att grunden utgörs av aluminium och kisel (fyllnadsmaterial är kaolin), och därjämte har betydande kvantiteter klor, kalium och kalcium observerats, och i små mängder har natrium, svavel och järn observerats.

Fastställda karaktäristika i dokumentets papper: massan av 1 m² papper är 65 g; fibersammansättningen är 100% blekt sulfitcellulosa av barrträd; liten askhalt, 5%; fyllnadsmaterial är kaolin; papperets goda limning visar att Rapporten är skriven på ett ark Skrivpapper nr 1 av bruksformat. Alla dessa karaktäristika hos dokumentpapperet överensstämmer med dem hos Skrivpapper nr 1 i tillverkning från 30- och 40-talen.

De i Rapporten till V.S.Abakumov använda skrivmaterialen (bläck, färgpenna) och papperet överensstämmer med på dokumentet angivet datum - 17 juli 1947 - och följaktligen kan Rapporten ha skrivits vid tidpunkt motsvarande detta datum. Att fastställa den konkreta tiden för Rapportens tillkomst är ej möjligt då det ej förefinnes någon metodik för fastställande av dokumentets absoluta ålder utgående från åldersförändringar i dokumentens material.

SLUTSATS

A.L.Smoltsovs Rapport ställd till V.S.Abakumov, daterad 17 juli 1947, kan ha tillkommit i överensstämmelse med på dokumentet angivet datum. Att fastställa den konkreta tiden för Rapportens tillkomst är icke möjligt av i analysdelen av detta utlåtande angiven orsak.

Specialister:

Förste vetenskaplige medarbetare
Forskningsinstitutet för rätts-
teknisk dokumentanalys

T.F.Panfjorova

(stämpel)

Vetenskaplig chefsmedarbetare
Forskningsinstitutet för rätts-
teknisk dokumentanalys

(namnteck-
ningar)

Jur kand

T.B.Tjertkova

1211/010

1990-08-17 inkom från Sovjetunionens Statssäkerhetskommittés centrala arkiv till Sovjetunionens justitieministeriums Allunionella Vetenskapliga Forskningsinstitut för Rättsexpertis (VNIISE) i bilaga till följebrev nr 10/A-222 av 1990-08-16 från vice arkivchef V.K.Vinogradov för handstilsanalys:

rapport ställd till Sovjetunionens minister för statssäkerhet V.S.Abakumov av 1947-07-17;

text i beslutsanteckning: "Rapporterat till ministern personligen. Order lämnad att kremiera liket utan obduktion. 17/7" under texten i den ovan nämnda rapporten;

A.L.Smoltsovs curriculum vitae av 1940-12-16;

ifyllt specialutnämningsformulär för NKVD-medarbetaren A.L.Smoltsov av 1940-12-16.

Följande fråga har uppställts för specialisterna:

"Har formuläret från 1940, levnadsbeskrivningen från 1940, rapporten till Abakumov av 17 juli 1947 och anteckningen på denna "Rapporterat till ministern personligen. Order lämnad att kremiera liket utan obduktion" skrivits av en och samma person - Smoltsov?"

ANALYS

1. Följande analyseras:

- a) texten i rapporten ställd till Sovjetunionens minister för statssäkerhet V.S.Abakumov av 1947-07-17;
- b) texten i beslutsanteckningen "Rapporterat till ministern personligen. Order lämnad att kremiera liket utan obduktion. 17/7." under rapporttexten;
- c) texten i A.L.Smoltsovs curriculum vitae av 1940-12-16;

d) texten i A.L.Smoltsovs specialutnänningsformulär för NKVD-medarbetare av 140-12-16.

De handstilar, som de analyserade handskrivna texterna är skrivna med, karaktäriseras av följande allmänna kännetecken (se tabell 1).

Tabell 1

Kännetecken nr	Benämning på allmänna kännetecken	Dessas konkreta uttryck: de analyserade handstilarna som använts i:			
		rapporten av 1947-07-17	!besluts-!anteckn. !under !texten !i rapp. !av 17/7	!curricul-!um vitae !av 1947-07-17	! special-! utnäm.-! formuläret för NKVD-medarbetare
1	Utarbetningsgrad	h ö g			
2	Skrivtempo	m e d e l h ö g t			
3	Tryck	differentierat standardtryck			
4	Konstruktiv byggnad	e n k e l med förenklingselement förenklad			
5	Storlek	m e d e l			
6	Lutning	h ö g e r vänster till höger			
7	Acceleration	m e d e l t i l l h ö g			
8	Sammanbindning	s t o r			
9	Marginalstorlek	liten - liten -			
10	Förekomst av ny rad	s a k n a s resp. är av obetydlig grad			
11	Skriftens linjeform	r ä t l i n j i g			
12	Skriftens linjeriktning	h o r i s o n t a l			

Vid komparativ analys av de specifika kännetecknen har jämte traditionell metodik tillämpats kvantitativ metodik för värdering av identifikationsbetydelsen av sammanfall av specifika kännetecken i handstilen i bokstavsskrift och sifferskrift. Denna metodik grundar sig på data om dessa känneteckens förekomstfrekvens^{x)}.

Vid jämförelse av de handstilar, som de analyserade handskrivna texterna är skrivna med, har fastställts ett inbördes sammanfall av ovan beskrivna allmänna kännetecken (utom tempo och byggnad) och av följande specifika kännetecken, införda i en identifikationssammanställning med angivande av deras betydelsevärde (se tabell 2 nedan).

Nr	Benämning på specifika kän- netecken	Konkret manifestation av sammanfall av specifika kännetecken i handstilen	Nummer Tab.nr	Kännetec- ken nr	Ident fikat onsbe tyde sevär
1	2	3	4	5	
1.	Byggnad av bok- stäverna:				
	"a" (1) ^{xx)}	förenklad genom bortfall av övre delen i 2:a elementet	1	2	0,6
	"ж" (2)	förenklad genom uträtande av rörelsen vid sammanbind- ning av elementen		kompl.	0,30
	"з" (3)	förenklad genom uträtande av rörelsen vid sammanbind- ning av elementen	1	93	0,8
	"к" (4)	enkelt	1	112	0,5
	"o" (5)	förenklat genom bortfall av ovalen i övre delen	2	150	0,3
	"я" (6)	specialförenklad konstr.	1	271	0,96

x) Se Metodik för sannolikhetsvärdering av sammanfall av kännetecken i en handstil vid identifikationsanalys av "blandad (bokstavs- och siffer-) skrift, "Tillämpning av analysmetoder grundade på sannolikhetsmodellering i rättsanalys av handskrift". Moskva, VNIISE, 1976.

xx) Siffrorna inom parentes motsvarar de nummer på kännetecken som används på bifogad fototabell nr 1.

1	2	3	4	5
2.	Rörelsens form: i det övre elementet i "ö" (7)	bågformad	kompl.	0,30
	i det nedre elementet i "y" (8)	rätlinjig	2 203	0,60
3.	Rörelsens form och riktning i: "t" (9)	halv oval vänstersväng rörelse övergår i bågformad högersväng rörelse	3 111	0,40
	"p" (10)	rätlinjig rörelse från vänster övergår i kantig bågformad högersväng	1 155	0,60
	"r" (11)	rätlinjig-kantig rörelse från höger övergår till bågformad vänstersväng och sedan till högersväng	1 186	1,00
	2:a elementet och sammanbindande element med 3:e elementet i "f" (12)	ögleformad högersväng	1 214	0,70
	3:e elementet i "u" (13)	rätlinjigt, i sista delen riktat åt vänster	1 237	1,20
	1:a elementet i "v" (14)	rätlinjigt, riktat åt höger	1 243	1,12
	bokstaven "b" (15)	högersvängd halv oval övergående i bågformad	1 249	1,20
	Rörelseform vid sammanbindning av: "B" med påföljande bokstav (16)	kantig	kompl.	0,30
	"c" med påföljande bokstav (17)	kantig övergående till oval	kompl.	0,30

1	2	3	4	5
	Rörelseriktning vid sammanbind- ning av 2:a ele- mentet i siffran "7" med tilläggs- elementet (18)	vänstersväng	kompl.	0,3
	Antal rörelser i "π"	för-streck	2 155	0,6

Jämte de uppräknade sammanfallen har en skillnad fastställts i skrivtempo (i rapporten och beslutsanteckningen medelhögt, i övriga högt och mycket högt) och byggnad (i levnadsteckningen och formuläret mer förenklad).

Vid värdering av resultaten från den komparativa analysen har det fastställts, att de ovan nämnda sammanfallen av allmänna och specifika kännetecken är beständiga och bildar ett individuellt komplex. Summan av kännetecknens kvantitativa betydelsevärden - 12,64 - kan anses som kvantitativt kriterium på pålitligheten av det framtagna identifikationskomplexet. Ett betydelsevärde på 10 är ett tillräckligt kvantitetskriterium för individualisering av upphovsmannen.

Det ovan sagda utgör en tillräcklig grund för slutsatsen att de analyserade texterna är skrivna av en och samma person.

De ovan nämnda skillnaderna i handstilarnas skrivtempo och byggnad beror på de olika ändamålen med de analyserade dokumenten: rapporten ställd till ministern för statssäkerhet och beslutsanteckningen i samma rapport är skrivna mer omsorgsfullt och i ett långsammare tempo än texten i levnadsbeskrivningen och formuläret, som skrivits

mer vårdslöst och i ett snabbare tempo. Därför är dessa skillnader inte väsentliga och påverkar inte den dragna positiva slutsatsen.

2. Analyserade namnteckningar av A.L.Smoltssov är skrivna på följande ställen:

- a) under texten i rapporten till V.S.Abakumov, med violett färgämne (1) x)
- b) under beslutsanteckningen på rapporten - med penna av gråblå färg (2)
- c) på sista sidan i specialutnämningsformuläret för NKVD-medarbetare - med grönt färgämne (3)
- d) under texten i levnadsbeskrivningen från 1940-12-16 - med grönt färgämne (4).

Transkription av namnteckningarna, deras sammanbundenhet:

- 1 och 2 - "Smo-ltsov" + snirkel
- 3 Och 4 - "S-mo-ltsov" + snirkel.

Namnteckningarnas grad av utarbetande är hög, storleken mellanstor, accelerationen hög, lutningen är åt höger (1-3), oregelbunden: obetydligt åt höger och vertikal (4); grundlinjens riktning är stigande (1), horisontell (2-4); grundlinjens form är konvex (1,3), rätlinjig (2,4).

Vid jämförelse av de analyserade namnteckningarna sinsemellan och med handstilen dokumenttexterna är skrivna med, har sammanfall av uppräknade allmänna och följande specifika kännetecken konstaterats: (Se tabell 3)

Tabell 3

Kännetecken nr	Kännetecken	Namnteckningar				Handstil i texter na
		1	2	3	4	
1	2	3	4	5	6	7
1.	Komplikationsgrad i byggnaden av "H"					
	Förenklad genom bortfall av 2:a elementet (1) xx)		+x)		+	+
	Enkel (1a)	+		+		
2.	Antal rörelser i "C" - med för-streck (2)	+	+	+	+	+
3.	Rörelseform i: initialdelen av för-strecket i "C" - kantig (3)	+	+	+	+	+
	initialdelen i "M", "H": bågformad eller rätlinjig med mindre reflektorstreck (4, 4a)	+	+	+		+
	undre delen i 2:a elementet i "H": rätlinjigt (5)	+		+	+	+
	snirkeln: rätlinjig övergående till kantig (6)	+	+		+	+
4.	Sammanbindningsform: initialstreck med bokstaven "C": ögleformad (7)			+	+	+
	omvänd-bågformad (7a)	+	+			+
	"H" med mjuktecken: ögleformad (8)	+		+		+
	mjuktecken med "H": slingrig		+		+	+
	"O" med "B" - ögleformad, reflexiv (10, 10a)	+			+	+
	"B" med snirkeln - kantig (11) närmande sig reflexiv (11a)	+	+	+	+	
5.	Rörelseriktning i: "B" - högersväng (12)		+		+	+
	1:a elementet i snirkeln - från vänster till höger (13)	+	+	+	+	

x) Med "+" betecknas sammanfallande kännetecken.

xx) Siffrorna motsvarar numreringen av kännetecknen på foftabell nr 2.

6. Beträffande rörelselängden:

Vertikalt i:

mjuktecken - 2 ggr större än andra
minuskler (14)

+ + +

3:e elementet i "и" - 3 ggr större
än minuskelelementen (15)

+ + + + +

Horisontalt i:

snirkeln - ca 4 ggr större än minusk-
lerna

+ + + +

"М" - 1:a elementet 1,5 ggr större än
det 2:a (17)

+ + + + +

De fastställda sammanfallen visar vid varje separat jämförelse unika känneteckenkomplex, vilka är väsentliga och tillräckliga för slutsat-
sen att alla analyserade namnteckningar skrivits av samma person.

SLUTSATSER

Texterna: A.L.Smoltssovs rapport till Sovjetunionens statssäkerhetsminis-
ter V.S.Abakumov av 1947-07-17, beslutsanteckningen på rapporten "Rappor-
terat till ministern personligen. Order lämnad att kremera liket utan
obduktion. 17/7.", A.L.Smoltssovs currirulum vitae av 1940-12-16, A.L.
Smoltssovs specialutnänningsformulär för NKVD-medarbetare av 1940-12-16
och namnteckningarna i A.L.Smoltssovs namn under dessa - är skrivna av
en och samma person.

Specialister:

SVERIGES AMBASSAD

MOSKVA

1990-11-20

Utr min kansli, ca
1991-04-04
PM Eriksson Fogh
t A 2 / KAM

Kanslirådet Martin Hallqvist

Utrikesdepartementet 324 / 04

Kostnader för Wallenbergkommissionen i Vladimir
(1 bil)

Broder,

./. ✓ Vladimirfängelset har inkommit med räkning avseende Wallenbergkommissionens telefonkostnader under vistelsen i Vladimir - SUR 84.94. Ambassaden betalar räkningen tills vidare, sedan får ni väl bestämma hemma huruvida kommissionen skall krävas på beloppet.

Handwritten signature of Hans Magnusson
Hans Magnusson

Handwritten notes:
kostnaden be-
krävs i kassan
när den kommer
an P.7
4/4-91
(Eriksson Fogh)
an
my

File + Hb's Nazimism. Hallgurt
1990-11-20

УЧРЕЖДЕНИЕ
ОД-1 ст-2

6000
№ 9/2063 30.10.90
на № _____ от _____

М И Д СССР
2-ое ЕВРОПЕЙСКОЕ УПРАВЛЕНИЕ
тов. ФОКИНУ Ю.Е.

121200, Москва, Садовая-Сенная
площадь д.32/34

При этом направляем Вам счёт для оплаты
предоставленных услуг связи в период работы комиссии
по розыску Р.ВАЛЕНБЕРГА.

Наши реквизиты:

600020, Владимир, ул. Фрунзе, 67,
учреждение ОД-1/СТ-2, расчетный счет
№ 000140824 в областном управлении
Жилсоцбанка г. Владимира.

ПРИЛОЖЕНИЕ: на 5 листах.

[Signature]
В.К.ГОРШКОВ

[Signature]
А.И.СОЛОВЬЕВ

Форма № 868-а
СЧЕТ-ФАКТУРА

№ 41
Администрация 1989 г.
от

к платежному требованию

No

№ опр.	Склад	Шифр покуп.

Распореждение об оплате или отказе от акцепта

Ст. отпращивания

Платежи
и его адрес

Сл. №	Р. №	В. №
1	1	1

Грузополучатель

**Число
мест**

Bec

Ст. назначения	Мест	Дата отгрузки	Способ. отпавл. и № квит. накл.
Договор-заказ			

Договор-заказ

№	от		198 г.	
	198	г.	198	г.

Дополнение

Имя	Фамилия	Возраст	Средняя оценка
Иванов	Иван	15	84
Петров	Петр	16	85
Сидоров	Сидор	17	86
Климов	Клима	18	87
Васильев	Василий	19	88
Попов	Попов	20	89
Морозов	Морозов	21	90
Березин	Березин	22	91
Рябинин	Рябинин	23	92
Григорьев	Григорьев	24	93
Федотов	Федотов	25	94
Кузнецов	Кузнецов	26	95
Лебедев	Лебедев	27	96
Зинин	Зинин	28	97
Березин	Березин	29	98
Рябинин	Рябинин	30	99
Григорьев	Григорьев	31	100

В е д о м о с т ь

предоставленных услуг связи с 28.08.90.
по 01.09.90г. учреждению ОД-1/ст-2
(согласно данных Владимирской АТС).

1. Кабинет зам. начальника из ПВР, тел. 22-45-6

<u>дата</u>	<u>город</u>	<u>интер. тел.</u>	<u>дл-я (мин.)</u>	<u>сумма</u>
29.08.	Москва	2224246	4	1-80
— " —	Москва	2225461	2	1-35
— " —	Киев	2053815	6	4-50
— " —	Москва	2469095	4	1-80
— " —	Москва	9246522	1	0-45
30.08	Киев	5130590	3	1-00
— " —	Москва	2804442	1	0-15
31.08.	Москва	1439109	2	1-35
— " —	Киев	2209130	10	2-50
— " —	Киев	2209130	6	4-50
1.09.	Киев	2162723	3	0-75
— " —	Киев	2053815	8	2-00
23.08	Москва	2296611	3	0-45
28.08.	Москва	1479009	5	0-75
29.08.	Москва	2442863	2	0-30
— " —	Москва	4462052	1	0-11
— " —	Москва	1479009	10	1-50
— " —	Москва	1512962	1	0-15
— " —	Москва	2442863	1	0-15
2 " —	Москва	4516524	6	0-90
— " —	Москва	2989250	1	0-15
— " —	Москва	2442651	3	0-45
— " —	Москва	1479009	9	1-35
— " —	Москва	1479009	2	0-30
30.08.	Москва	2145104	5	0-75
— " —	Москва	2435165	2	0-30
— " —	Москва	2004834	3	0-45
— " —	Москва	1164212	5	0-75

Ом. и подполковник

31.08.	Москва	3940854	19	2-85
—	Москва	1439267	6	0-90
—	Москва	1439262	1	0-15
—	Москва	2410887	1	0-15
—	Москва	2442863	5	0-25
—	Москва	2412708	3	0-45
Итого по т. № 24564				36-21

2. Кабинет начальника тюрьмы, тел. № 22033.

~~28.08~~	~~Москва~~			
28.08	Москва	2197433	2	0-30
28.08	—	1479009	2	0-30
29.08.	—	1479009	6	0-90
—	—	2415020	2	0-30
—	—	2431362	18	2-70
—	—	9382014	1	0-15
—	—	2026361	1	0-15
—	—	2989936	2	0-30
—	—	2000187	2	0-30
—	—	4152912	1	0-15
—	—	2026361	3	0-45
—	—	2296611	3	0-45
—	—	1479009	2	0-30
—	—	2900945	1	0-15
—	—	1479009	25	3-25
—	—	1479009	6	1-20
—	—	1479009	6	0-90
—	—	2296619	4	0-60
—	—	2225461	2	1-05
30.08.	Гуздяв	2153000	2	0-10
—	Москва	1479009	10	1-50
—	—	4152912	11	1-65
—	—	2754716	3	0-34
—	—	2298686	3	0-34
—	—	1479009	2	1-05
—	—	2423005	1	0-15
—	—	2430382	5	0-75

30.08.	Москва	2465294	4	0-60
— " —	— " —	9424626	6	0-68
— " —	— " —	1479009	3	0-34
— " —	Сыздан	2009500	2	0-10
— " —	Москва	2721032	2	0-23
— " —	— " —	2864411	5	0-25
— " —	— " —	1334394	1	0-11
— " —	— " —	2482938	1	0-11
— " —	— " —	1334394	3	0-34
— " —	— " —	4154189	1	0-15
31.08.	— " —	1479009	1	0-15
— " —	— " —	2465294	3	0-45
— " —	— " —	1479009	15	2-25
— " —	— " —	1479009	10	1-50
— " —	— " —	1346828	4	0-60
— " —	— " —	1164712	3	0-45
— " —	— " —	1479009	24	3-60
— " —	— " —	1334394	2	0-30
— " —	— " —	1476383	4	0-45
— " —	— " —	2465294	4	0-45
— " —	— " —	1574483	13	1-46
— " —	— " —	1333552	6	0-20
— " —	— " —	1334394	2	0-30
— " —	— " —	1479009	2	0-30
— " —	— " —	1346828	10	1-13
— " —	— " —	2465294	2	0-22
— " —	— " —	1479009	2	0-30
— " —	— " —	1479009	4	0-60
— " —	— " —	1104853	3	0-45
— " —	— " —	4447623	9	1-01
1.09.	Москва	1479009	4	0-45
— " —	— " —	9381412	2	0-23
— " —	Ленинград	2217153	9	1-69
— " —	Москва	1479009	4	0-45
— " —	— " —	2360361	4	0-45

Итого по телефону №22021 44-40

с.м. упр. о.с.к.к.к.к.

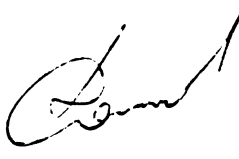
3. Кабинет зам. начальника по вопросам, тел. № 25406.

29.08.	Москва	2006907	4	0-6
— " —	— " —	2225461	2	0-23
31.08.	Москва	4392677	2	0-23
— " —	— " —	4392672	2	0-23
1.09.	Москва	4392672	3	0-34
Итого по тел. № 25406				1-63

4. Кабинет начальника инженерной, № 26067

28.08.	Москва	1477009	5	0-25
30.08.	— " —	2223524	4	0-60
30.08.	— " —	2223524	9	1-35
Итого по тел. № 26067				2-70

Всего по указу 81-94 (всего двести
четыре руб. 94 коп.).

Главный бухгалтер
учреждения 62-1/1-2: А. М. Семенов
30.10.902

1990-11-22

Bk + Raoul Wallenberg-Frén
Tel 1, Hallgrist Boh
Exp 90 11 28

Kanslirådet Martin Hallqvist
Utrikesdepartementet

(P.2)

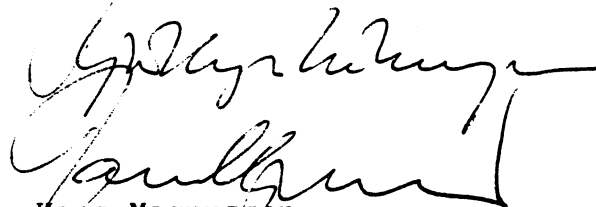
326 / 003

0 2 Ent

Vittnesmål rörande Raoul Wallenberg?
(2 bil)

Broder,

Jag får härmed pliktskyldigast insända bifogade vittnes-
mål (?) rörande Raoul Wallenberg.

Hans Magnusson

Bil..... till Hbr.....
..... 1770-1822

100912
секретарю
комитета Швеции
Стокгольм

от Васильева Александра Ник.

Заявление.

Overathruyin

Я гарантировать не могу, но в октябре-ноябре 1997
я этого человека видел в Могилёвской психиатри-
ческой больнице (Белорусская ССР)

Мне 35 лет, в прошлом бывший военный летчик и
находясь в октябре-ноябре 1979 г. на обследовании в эи
устройстве (летению не подвергается). Мое командование и
политотдел решили за меня, т.к. я не благонадежен
и не являюсь к своей стране и решил обследовать
меня.

В этой больнице на втором этаже находится
исследователь и габриэль "болонский". Этот человек
которого Вы рассказываете по национальности - еврей,
родился примерно 176-178 гг., возраст 60-65 лет, не очень
большая женщина, волосы темные - седины, слегка волни-
стые, очень любит курить и курит много, дефрагси-
рует и очень обособлено (быстрее всего от всех). Но этот
человек чувствовался, (хотя он никогда не разго-
варивал, но иногда резко жесткими руками и губами
то он интеллигентен, умен и по своему мне
казалось, что он должен хорошо играть в шахматы
хотя сами я не играю в них.

Этот человек настолько я помню находилась
в этом павильоне у тех же детей у нас не первой э.

знаком с одной женщиной Бродячкой и т.д. и т.д.
она мне рассказывала о людях которые находят
себя в этой б.с.е.ш.е. По моему вам интересно
этого человека был интересен.

Вот, всё это я могу сказать
о нём.

Примите мои самые добрые пожелания
в розыске Вашего человека, подданного Швеции.

P.S.: - В U.S.A. создана аппаратура позволяющая,
отчётливо сделать снимок человека с фотоаппарата
даже с расстояния в зрелого или пожилого
и обратно.

- В МВД СССР (говорясь и показывая по TV)
существуют эксперты которые в состоянии
определить по фотографии где и когда и
где находится этот Ваш человек независимо
в каком возрасте сделана фотография.
Это мне кажется очень поможет Вам.

Моё заявление можете использовать как
Вам будет угодно, и где угодно.

С уважением и Г. В. - Васильченко 30.08.90г
к Вашим услугам:

Мой адрес: 352923 Красноярский край

г. Армавир-23

~~Министерство~~ ул. Новоселовская
д. 90 кв 154

Васильченко Александр Николаевич

Телефон - нет

Вас

30.08.90г.

Förste sekreterare vid
Sveriges ambassad i Moskva

från Aleksandr Nikolajevitj
Vasilenko

Uttalande.

27 augusti 1990 visade svenska representanter ett foto i sovjetisk TV på en eftersökt svensk (f d diplomat) som försvunnit efter 1947 och som setts någonstans mellan Leningrad och Moskva.

Jag kan inte garantera något, men i oktober-november 1979 såg jag denna person på Mogiljovs psykiatriska sjukhus (Vitryska SSR).

Jag är 35 år, var tidigare militärpilot, och jag befann mig för undersökning (har ej genomgått behandling) på denna institution i oktober-november 1979. Mitt befäl och den politiska avdelningen ansåg, att jag var opålitlig och illojal mot mitt land, och beslöt att undersöka mig.

På andra våningen i sjukhuset befann sig de som genomgick undersökning och de svårt "sjuka". Personen Ni söker är jude till nationaliteten, c:a 176-178 cm lång, 60-65 år gammal, har en rätt liten flint, mörkgrått hår, något vågigt, han tyckte mycket om att röka och rökte mycket, höll sig väldigt mycket för sig själv (antagligen p g a mediciner). Man kände att denna person var intelligent och klok (fastän han aldrig talade utan bara ibland gestikulerade kraftigt med armarna och rörde på läpparna), och jag fick av någon anledning för mig, att han måste vara en bra schackspelare, fastän jag själv inte spelar schack.

Såvitt jag minns var det inte första året som denna person befann sig på denna dystra institution; han släpptes ut för rastning. Jag var nära bekant med en rar sjuksköterska och hon berättade ibland för mig om människorna som var på sjukhuset. Jag tror att den person Ni söker var jurist.

Detta var allt jag kan säga om honom.

Mottag mina varmaste välgångsönskningar för sökandet efter Er svenske undersåte.

P.S. I USA har man konstruerat en apparat som gör det möjligt att få fram en tydlig avbildning av en person utgående från t o m ett spädbarns fotografi av vilket man får en bild på en vuxen eller en gammal människa, och vice versa.

- Vid Sovjetunionens inrikesministerium (har det sagts och visats på TV) finns det medier som utifrån ett fotografi kan fastställa var och när och var Er person finns oberoende av vid vilken ålder fotografiet är gjort. Jag tror att det skulle kunna ge Er stor hjälp.

Detta mitt uttalande kan Ni använda som det passar Er, och om Ni vill.

Högaktningsfullt och (Namnteckning) /Vasilenko/30/8-90
till Er tjänst:

Min adress: 352 923 Krasnodarskij kraj
Armavir -23
Ul. Novorosijskaja 90-54
Vasilenko Aleksandr Nikolajevitj
Telefon finns ej

(Namnteckning)

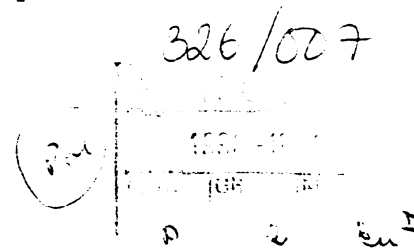
30/8-90

1990-11-22

Ex t Raoul Wallenberg-Fören
Prof von Dardel, Genève
Hallqvist

Kanslirådet
Martin Hallqvist
Utrikesdepartementet

Fol 1, Hallqvist Koh
Exp 90 11 28

Artikel om Raoul Wallenberg och Wallenbergkommissionens
arbete
(1 bil)

Broder,

En av medlemmarna i Guy von Dardels kommission, den
förre Vladimirfången Kronid Ljubarskij, skrev för någon
tid sedan en artikel om kommissionens arkivgenomgång
i Vladimirfängelset. Artikeln föreligger nu även på
engelska.

./.

Hans Magnusson
Hans Magnusson

Hans Magnusson

Bill... till lib. Magnusson
Hallgren... 1970: 11:22

THE PAST AND THE PRESENT

Not found in Vladimir prison

Raoul Wallenberg never left the confines of Lubyanka prison, but in the West, the Gromyko Memorandum and the assurances of the KGB are still not believed. KRONID LYUBARSKY, former inmate of Vladimir prison, leads the search for traces of the former prisoner

The prison, in the past one of the main prisons of the GULAG, has opened its gates to foreigners, members of the International Commission on inquiry refate and whereabouts of Raoul Wallenberg. It was here that Wallenberg had most often "ostensibly" been seen in the 1950s and 1960s.

For two members of the commission, the tour of the prison was a walk through their past. Marvin Mackinen, a professor of biochemistry from Chicago, was arrested in the Soviet Union in the early 1960s on the charge of espionage. Fortunately for Mackinen, he ended up only having to serve 28 months in Vladimir prison, where he says he heard stories about Wallenberg. Kronid Lyubarsky, the editor of the Munich-based journal *Strana i mir* and the publisher of the bulletin *Vesti iz SSSR. Prava cheloveka* and the annual *List of Political Prisoners* (a book containing all the biographical data on political prisoners, information on their families, reasons for their arrest, what prison they are held in) is himself a former political prisoner.

Lyubarsky, born in Moscow, an astrophysicist and Cand.Sc., was involved in researching the planets and had a hand in Soviet space programmes, including preparations for unmanned missions to Mars. He was arrested in 1972 for human rights activities and the distribution of samizdat literature and received a five-year sentence under Article 70 of the Criminal Code of the RSFSR. He began serving his

sentence in Mordovia prison, but was sent to the Vladimir facility in 1974 as punishment for organizing the first Political Prisoners' Day in the Soviet Union. In 1977, having served out his sentence, he was not allowed to return to Moscow and had difficulty finding work. When he renewed his human rights activities and became one of the organizers of the Fund for Aid to Political Prisoners, three separate cases were raised against him, and a campaign to force him to leave the country was undertaken. Under the threat of again being arrested, Lyubarsky finally emigrated. In 1980, while an international hearing on the Wallenberg case was held in Stockholm, Lyubarsky was invited to become a member of the commission as an expert for the Soviet penitentiary system. And it is now in his capacity as an expert for the international commission that Kronid Lyubarsky, now a citizen of Western Germany (the recent presidential decree returning Soviet citizenship to some people did not apply to him) has returned to the prison cell where he was held as a dissident in the 1970s.

The man in the "iron mask"

"Naturally, we had no hopes of finding Wallenberg's file on some dust-covered shelf," Lyubarsky explained. "But we did have the chance of uncovering corresponding accounts given by various people who later said they saw the Swedish diplomat in prison..."

"The Ministry of Internal Affairs and the KGB promised the commission that they would cooperate fully, and they assured us that there would be no hindrance in our investigations. As far as the Ministry of Internal Affairs

Raoul Wallenberg, descendant of a wealthy family, represented the Swedish government in Budapest in the last years of the Second World War. A clever and charming diplomat, Wallenberg went to great efforts to save Jews from death at Nazi hands. By various estimates, some 100,000 people owe their lives to him. The Soviet press, never failing to mention the "possible ties" of Wallenberg with American intelligence, gave an estimate of 20,000. Wallenberg gave Hungarian Jews, who were threatened with being sent to concentration camps, Swedish protection.

The events of that day in January 1945, when Soviet troops entered Budapest, and Wallenberg was taken by the SMERSH military counterintelligence service are to this day not entirely clear. Some researchers say that Raoul Wallenberg and his chauffeur were arrested in connection with an argument which flared up when someone tried to confiscate their car. Others think that Wallenberg came under suspicion of being a spy. It is also possible that it was a mere accidental arrest... One of our readers who took part in the liberation of Budapest recalls (NT No. 31/90) that Wallenberg himself re-

quested a meeting with the commander of the Soviet liberating forces.

Whatever the case may be, Wallenberg eventually disappeared. In the years after the war, the West found out that the Swedish diplomat was in Soviet hands. That is the account given by returning prison-

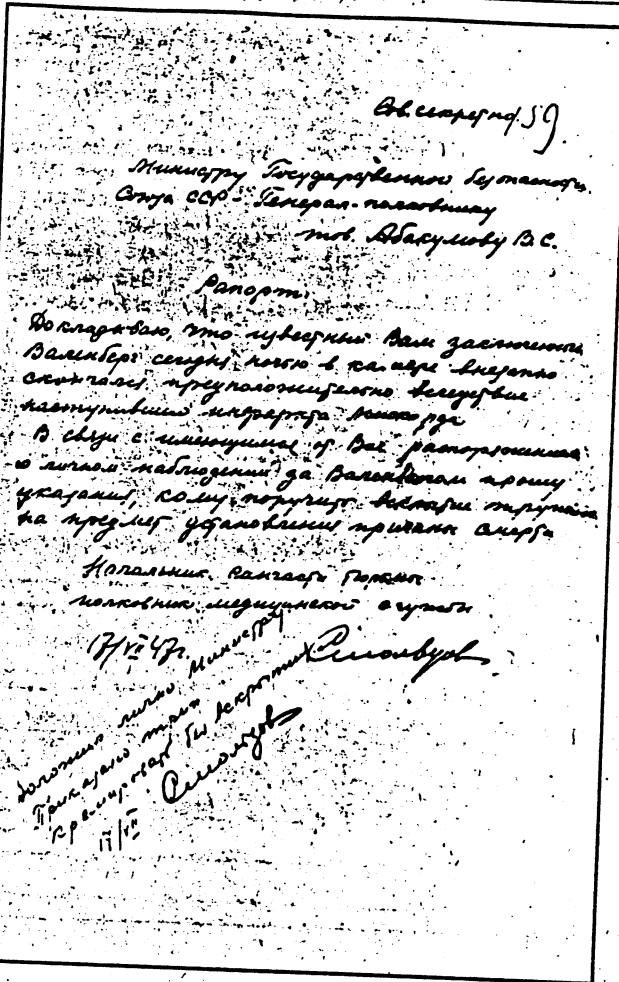
ers of war. The Swedish government sent inquiries into the matter, but they always received the same answer: we are not holding Wallenberg, and we know nothing about his fate. That was the story given until 1956, when the Swedish Prime Minister visited the Soviet Union. He again raised the issue, and Khrushchev ordered an investigation into the matter. Not long thereafter the famous "Gromyko Memorandum" surfaced, which was sent to the Swedish government, stating that in response to their request, a "thorough examination was made of all the documents kept in Soviet prisons and

goes, it kept its word. The head of the Directorate of Correctional Institutions, Colonel Vladimir Gulyayev, said: 'I don't want to be remembered as the man who hampered investigation of the Wallenberg case. We were given access to the files of Vladimir prison since 1941, some 100,000 in all, from which we selected those that appeared in some way unusual or as if they could be of interest to us, i.e., files on political prisoners, foreigners and prisoners with unusual histories. Each file contained the date and reason for arrest, citizenship and nationality of each prisoner, a record of his transfer from cell to cell within the prison, information regarding the transfer of prisoners to and from the prison and about release of prisoners.'

"The material there collected - of more than 1,500 files - is invaluable," Lyubarsky continued. "For the first time in Soviet history Soviet authorities have provided access to the documentation of a Soviet prison, documentation which we hope will become a part of the scholarly literature on the subject... An enormous number of foreigners were held in Vladimir prison from the end of the 1940s to the beginning of the

camps, and that only a single document was discovered. That document became known as the Smoltsov Report. Colonel Smoltsov of the medical services and head of the Lubyanka prison medical unit reported to the Interior Minister Abakumov that Wallenberg died of a heart attack in the prison in July 17, 1947. A number was pencilled in the upper right-hand corner of the report, which was evidently the number of the Wallenberg file. Thus the document must have been part of a Wallenberg file but the Gromyko Memorandum made no mention of it whatsoever.

In the West, the report's authenticity was questioned, and the obvious disregard for precedence was pointed out. The head

The Smoltsov report with the note about its being ordered by Abakumov: cremating the corpse without autopsy...

1950s, including people more well known than Wallenberg, such as Field Marshal von Kleist, Herzog zu Mecklenburg, almost the entire government of the Latvian republic and the top-brass of the Estonian army, including the commanding general Laidoner.

of a medical unit cannot report directly to a government minister without going through the camp warden. And if Smoltsov had been an NKVD agent working for Abakumov, then the report would not have been kept in the archives of Lubyanka prison.

Evidence that Wallenberg was still alive continued to surface not only from Lubyanka and Lefortovo prisons, but also from the Vladimir prison. Other places he was reportedly kept in include the Upper Urals isolation ward, Mor-dovia and Perm.

Last October, the Wallenberg family visited Moscow, and the KGB in a special ceremony handed over Wallenberg's effects: the card filled out upon Wallenberg's arrival at Lubyanka prison, his diploma-

tic passport and visa, his address book, his pocket calendar in which he made notes of all his meetings, including his meeting with Eichmann, a packet of money and his cigarette case. It was explained that everything had been found by accident on the floor of a room where various items were kept and that they had been found two weeks before the arrival of Wallenberg's family in Moscow.

Since then, the Wallenberg case has taken a new turn. Raoul Wallenberg's relatives are not behaving in the way that is expected of them. They are asking questions. Where did his personal effects come from? Is the entire Wallenberg file not to be found somewhere also "on the floor"?

"From the very first day of research in Vladimir Prison it became clear that Soviet authorities had lied in saying that they had conducted a 'thorough examination' of the prison and camp archives. Before our coming, no one had even looked at the files..."

No file for Wallenberg was found, but the commission was able to verify the testimony of some witnesses. In the majority of cases, they turned out to be people who had actually been inmates of Vladimir prison from 1953 to the mid-1960s. The commission then interviewed former prison officials, but none of them had ever heard of Wallenberg.

"We spoke with a woman who had served as the head of the prison medical unit for forty years, beginning in 1946. I myself remember dealing with her when I served in the prison... She said that some prisoners were held in Vladimir not under their real names, but under numbers, as if in 'iron masks.' There were about 40 such prisoners. Some were later given their names back, but not all of them. Some dozen files remained mysteries for us, so there remains still hope of solving the Wallenberg puzzle."

"Then," Lyubarsky continued, "we decided to come up with a sort of model of what usually happened to foreigners who had been arrested abroad and of where they were eventually sent. Records on foreigners are kept in permanent storage and the Ministry of Internal Affairs gave us access to all those that had heretofore been kept secret. Here is what was amazing: Imagine the country at the end of the 1940s: collapse, chaos, hundreds and thousands of prisoners filing off to who knows where... It would seem that there would be no way to make any sense or order out of anything. But every move of every prisoner was scrupulously kept track of. Inquiries into the extension of sanctions, even if mere formalities, were carefully filed away and even a two-hour stay in the isolation ward had to be recorded in a prisoner's file before he could be found a place in a cell. But thanks

must go out to bureaucracy!

We recalled the words of a KGB representative," Vinogradov, who supervised the work of the commission. "You know," he told us before we began our work, "the Wallenberg file simply does not exist, not because it was destroyed, but because it was never created..." But that is mere hogwash. Everyone who landed in the prison had a file kept on him. That circumstance alone leads one to think that a prison file on Wallenberg must exist somewhere. The KGB keeps saying various different things, either that there was no such file at all, or that, evidently, it was destroyed. Whether there actually was a file

1. Фамилия Валленберг
 2. Имя Рауль
 3. Отчество Густав
 4. Год рождения 1916 А. Место рождения Омская губ.
 5. Адрес Владимирская ул. дом 13
 6. Место работы Госбанк
 7. Дата 1945 10. Место Москва 11. Гражданство Шведское
 12. Арестован 1945 13. Характер ареста по обвинению в шпионаже
 14. Ст. ст. УК 58-10 15. Карточка посылки нет
ВНЕШНЯЯ ПОРЯМА НКВД СССР Г.р. Москва
6. II 1945

The card on Raoul Wallenberg from the NKVD internal prison. Brought from Budapest on the orders of the Main Directorate for Counterintelligence, SMERSH

or whether it was destroyed is definitely a question to be pursued. But what we determined was that not a single piece of paper was destroyed without a document on its destruction, in which what exactly was being destroyed was indicated, and this eventually became a document that then remained on permanent file. Therefore to say that nothing remains and that everything was destroyed is not telling the truth.

The mystery of the old bank notes

Then the commission took on the task of determining what happens to prisoners' personal articles, and correspondingly, whether Wallenberg's things made their way into the old storeroom at Lubyanka.

"Personal documents, especially valuable ones like notebooks, are always filed away. Receipts are written out for confiscated money and kept in the financial section of the prison, and a copy of the receipt is filed away and another remains with each prisoner. Valuables and personal items are also handled separately in similar fashion. In other words, all those items which the KGB gave the Wallenbergs in October of 1989 came from various sections and archives of the prison. Under no circumstances can four different types of items be kept in one place! Thus the KGB must have specially gathered all the items and given them to the Wallenbergs. Evidently, they must have been part of Wallenberg's file, and such a file must therefore exist. In short, the KGB from the very beginning was engaged in a cover-up and is hiding the Wallenberg file. I don't rule out the possibility that upon handing over Wallenberg's personal items, everything else was destroyed by the KGB, but in that

1. Фамилия Валленберг
 2. Имя Рауль
 3. Отчество Густав
 4. Год рождения 1916 А. Место рождения Омская губ.
 5. Адрес Владимирская ул. дом 13
 6. Место работы Госбанк
 7. Дата 1945 10. Место Москва 11. Гражданство Шведское
 12. Арестован 1945 13. Характер ареста по обвинению в шпионаже
 14. Ст. ст. УК 58-10 15. Карточка посылки нет
ВНЕШНЯЯ ПОРЯМА НКВД СССР Г.р. Москва
6. II 1945

case there must exist at KGB headquarters a document authorizing the destruction of those remaining items..."

Lyubarsky came to one other conclusion. If Wallenberg's pocket cash was kept, and the bank notes are authentic, outdated ones, then he must not ever have been charged with anything. Otherwise the money would have been turned over to the state. Thus one can conclude that Wallenberg never set foot in Vladimir prison where only prisoners who had already been sentenced were sent. He must never have left the confines of Lubyanka or Lefortovo prison.

"This seems to be confirmed as well by the fact that those who say they saw Wallenberg at the NKVD prison say they saw him personally, whereas those other witnesses, including those at Vladimir prison, had only second-hand evidence of Wallenberg's presence. Either they talked with someone who said he or she had seen Wallenberg, or they heard someone talk about him. My own personal opinion is that Wallenberg never served in Vladimir prison, though there are several documents which remain mysterious..."

"There is another question: why did Wallenberg remain for so long in the NKVD prison without being charged with a crime? Most likely the reasons for this are similar to what happened to tank forces commander Field Marshal von Kleist who was ar-

rested in May of 1945, while his file said he was not arrested until 1951. It turned out that he spent many years in Lubyanka or Lefortovo before he was officially charged with a crime. Von Kleist received a sentence of 25 years, which he was to start serving in 1951. We encountered a wealth of "post factum" arrests in the early 1950s, most of which were handed out to foreigners captured abroad by SMERSH in 1943-44. Presumably, the state security bodies decided to clean out their prisons in order to make room for the influx of new prisoners.

Thus, there is nothing surprising in the supposition that Wallenberg spent years in prison without being called in for questioning or anyone taking the slightest interest in him. But as opposed to others, he was never sentenced and never sent to Vladimir or any other prison.

But what had actually happened to him? Was it a heart attack, as was stated in the Smoltsov report, or something else?

"That is where the detective story ends and the story of political intrigue begins," Lyubarsky feels. "Pressure has to be put on the KGB to release Wallenberg's file so that we can open it and find out what really happened to him. I can only guess, but I suppose there must be something in his file which contradicts the Smoltsov report. Maybe some other data? But I doubt they're afraid of revealing that they made an error in reporting some facts. Most likely what is there is information in the actual file relating to the circumstances of Wallenberg's death, some detail the KGB is afraid to admit. The KGB, both the local Vladimir branch and the central authorities, in contrast with the Ministry of Internal Affairs, have not helped us in our investigation in any way. I asked Vinogradov, deputy head of the KGB archives, to set up a meeting for us with the person who physically handed over Wallenberg's personal effects. What secrets could there be there? The answer I received was that that would be "pointless." To my question: "Pointless to who, to the KGB or to the commission", I received no answer.

Lev Kefelin

SVERIGES AMBASSAD

BUDAPEST

1990-11-26

=====

1990-12-12

Pol 1

Överlämnas av Utrikesdeparte-
mentet för kännedom till
Raoul Wallenberg-Föreningen
Ove Svensson, Svenska Institutet
Svenska Filminstitutet
Klas Olofsson, Sandrews
Kabinettssekreteraren
Ambassaden Moskva

Kanslirådet Martin Hallqvist

Utrikesdepartementet

M. Hallqvist Pol

Exp 901212

Broder,

Raoul Wallenberg

Som ett eftermäle till premiären här av Wallenberg-filmen har en del korrespondens inkommit. Ett av de mera utförliga och färgstarka breven närslutes i översättning jämte bilaga; en del personliga minnen i anslutning till Wallenbergs verksamhet och försvinnande. Brevskrivarens kritiska synpunkter på filmens skildring av Wallenbergs person och av ungrarna i gemen är representativa för de kommentarer vi uppfattat här i samtal med ungrare.

Med vänliga hälsningar,

Sten Strömholm

Sten Strömholm

32 9/001

25

En

1990 október

JNKA MB. BUDAPEST		
D. N:o 16/170		
19... 9... - 11... - 07.		
AVD.	GR.	MAL.
R	18	11/15

Júrályi
T. C. Tisztelt Svéd Nagykövetség.

Kérem, engedjék meg, hogy néhány észrevételt tegyek a "Göestét Wallenberg úr" című film kapcsán, arra utalással, hogy a film Svéd-magyar valószínűsítést tüntet fel. Magyar Önök felelősségét is érinti. Tiltakozásom fejezem ki, sokan meglehetősen is, a Raoul Wallenberg személyét, tevékenységét megmáztató, meghamisító ábrázolása ellen.

A film úgy mutatja be Wallenbergét, hogy csak egy érzékeny de tehetetlenül szemlélő, ide-oda futkászó figura, aki sírva fakad a látott kegyetlenségek miatt, de nem tesz semmit, csak van. Sokunkat mélyregeesen felháborított ez a valódi bemutatás. Egy olyan kiváló, a történelemben is ritkán találunk igaz hőst embernek, akinek alakját a magyar nép nagyobb része szentként tiszteli. Amit titkolni kellett, a mindenhol jelenlévő, a jelenleg is létező "Háttér Hatalom" érdekeit sértő volta miatt, ma is titkolni kell. Őt így bemutatni hamisság. Élnék még itt akik a való voltát ismerték. Wallenberg a misszióját emberfeletti módon teljesítette. Saját személyét érintő veszélyt nem látogatta. Sokféle eszközt alkalmazva. Az akkori magyar társadalom minden rétegében önzetlen segítőköt szerezett, miután a Kisú ember mentésére a külföldi Kisú szervezetek által küldött pénzt nem kapta meg, így szűkebb környezetében is olykor ellentétbe került, mert a mentéshez nagyon sok pénz kellett. Ott volt mindenütt, a legnagyobb veszélyhelyzetekben, és tenni tudott mindig!!!. Embereket vett meg a nyilasok kezéből, a legnagyobb bombázásokban is ment, és kihozták a veszélyből a Kisú emberek sokaságát, tízezre pengőt kértek akkor egy egy emberért, és nagyon sok pénz volt, akkor ennyiért keveset családi házat lehetett venni. —

Az erre szükréges hatalmas örszegeket a magyar nép jóérzésű része örszeadta, az egész magyar arisztokrácia, a művészek, stb. akinek volt pénze. Küldtek a birtokaikról élelmiszert a rejtéklakásokban megbúvóknak, a gettóban szenvedőknek. A leghemesebb bombázás alatt hárta be, pl. az Esterházy herceg által küldött sok élelmiszer és pénz segélyt is az üldözöttek mentésére. A csendőrökkel is úgy tudott tárgyalni, hogy azok nagyrészen segélyre lettek. Az egyszerű dolgozó magyar embereket mindenként meg tudott úgyéne nyerni. A szervezést a magyar Egyházak segélyével, a Szt. Ferenc-rendi Ámbros atya végente nagyrészen. Sok sok tízezer üldözö menekült meg általuk. Raoul Wallenberg személyes bátorságával, az emberiséggel magasabb-rendűségének karizmájával megáldott, varázslatos egyéniségének erejével mentett meg a szörnyű puritúlástól tömegéne üldözötteket. Vajon a film követői megkérdezték-e valakit közülük? Bizonyára nem, mert ez a film egyoldalú, a magyarairól íránt ellenrendet kíváló gyűlölréget kíváló tápláló, és irritáló tényező. Mindezt ellentétben a Wallenbergi szellemmel, tettekkel. Raoul Wallenberg szeretett a magyar népet, ezt a véleményét sürűen hangvortatta, hogy itt jelenleg (1944) egy kis csoport farsztas van hatalomban, az idegen nagy fegyveres erő háttérével, de ez nem azonos a magyarsággal. A magyar nép humanista, a Zsidó vallásiakat szorstárrá-nak tekintő, érző, minden néppel békességet kereső, ősi kulturájú áldoratókat hordó, jobb sorra érdemes becsűletes nép. Ezek Wallenberg szavai. Azért nagyon igazságtalan az egyoldalú ábrázolás a filmben, ill. akik személyesen ismerték, tudták valós tetteiről, nagyrészen elpuritították, menekülésre, jogtalan ságra, nyomorúságra kényszerítették. Örm. Erdőz Sándorné, 1032.

Br III, kr Szolő u 68, II-12.

Ärade Kungl. Svenska ambassaden

Tillåt mig göra några påpekanden med anledning av filmen med titeln "God afton, herr Wallenberg". Eftersom denna film är en svensk-ungersk samproduktion, faller en del av ansvaret även på Er. Jag vill för egen räkning och för många med mig protestera mot att Raoul Wallenbergs person och gärningar framställs så förvanskade och förfalskade.

Filmen framställer Wallenberg som om han vore en visserligen känslig men oförmögen åskådare, en figur som springer omkring, som brister i gråt vid åsynen av grymheter, men som inte gör någonting, bara finns där. Många av oss blev djupt upprörda över denna osannfärdiga presentation. Wallenberg var en sådan framstående, i historien sällan skådad, verkligt hjältemodig människa, vars gestalt större delen av det ungerska folket högaktar som ett helgon.

Vad man tidigare, med hänsyn till de då och även nu existerande "Bakgrundsmakterna" måst dölja, måste man även idag förtiga.

Att presentera Wallenberg så här är en förfalskning. Ännu lever här några som verkligen kände honom. Wallenberg utförde sitt uppdrag på ett övermänskligt sätt. Han bortsåg från den fara han utsatte sin egen person för. Han använde många redskap. Han ordnade osjälviska insatser från alla skikt av det dåtida ungerska samhället. Eftersom de pengar, som via utländska judiska organisationer skulle ha använts till att rädda judiska människor, inte kom fram, råkade han i konfrontation med sin närmaste omgivning, för till räddningsaktionen behövdes mycket pengar.

Han var överallt, i de allra farligaste situationer, och han kunde alltid göra något!!!

Han ryckte människor ur pilkorsarnas händer. Under de värsta bombanfallen gick han också och drog massor av judiska människor ur faran.

Man begärde då tiotusen pengö för varje människa. Det var mycket pengar. För det beloppet kunde man köpa ett familjehus med trädgård. De väldiga men nödvändiga beloppen lämnade en godhjärtad ungersk befolkning; hela den ungerska aristokratin, konstnärer m.fl., vilka hade pengar. De sände livsmedel från sina gods till dem som gömt sig i lägenheter och till dem som led nöd i gettot. Det fördes in under de tyngsta bombanfallen. Till exempel sändes mycket pengar och livsmedel med hertig Eszterházy till hjälp för de förföljda.

Wallenberg kunde förhandla med gendarmerna, så att det blev honom till hjälp. Han förmådde vinna de enkla arbetande ungrarna för sin sak. Organisationen ombesörjdes av de ungerska kyrkorna, till en stor del av fransiskanern Fader Ambrus. Många, många tusen förföljda räddades genom kyrkorna. Raoul Wallenberg, med sitt mod, med sin mänskliga karisma, med sin välsignade, förtrolande personlighet räddade massor av förföljda från en fasansfull förintelse.

Har filmmakarna frågat någon av dem? Säkert inte. Filmen framkallar ensidigt avsky för ungrarna. Allt detta strider mot Wallenbergs anda och gärning. Raoul Wallenberg älskade det ungerska folket. Denna sin åsikt betonar han 1944, när en liten klick fascister med understöd av en stor vapenmakt är vid makten. Men den klicken är inte identisk med det ungerska folket. Det ungerska folket är humanistiskt, det tar hänsyn till olyckskamrater av judisk religion, det är känsligt, söker fred med alla andra folk. Det är ett folk med urgammal kultur, det är offervilligt, värt ett bättre öde, ett ärligt och rättsskaffens folk.

Detta är Wallenbergs ord. Därför är den ensidiga framställningen i filmen mycket orättvis. Vi, som kände honom personligen och hans verkliga arbete, är till stor del förintade eller tvingade till landsflykt, orättvisor och fattigdom.

Änkefru Sándor Erdös
Szölö u. 68.II.12
Budapest

Jag ber Er om möjligt vidarebefordra min skrivelse till någon svensk tidning.

Översättning: JB

5. A szerrődés az szerrődés, amit be kell tartani, mandották
Gláború után, a majd megkötendő békeszerrődésbe be kell
építeni olyan feltételt, amivel a megszált területeken
a trianoni szerrődés meghosszabbítható, esetleg megle-
gerre tehető. Ugyen pl, ha magyarországon ellenforradalom
törne ki!!! A Kárpát medencében, a térségében élő magyarok
létét kb, 60-70 évre becsülték, kipusztulnak így vagy úgy.
Az elvárásnak megfelelő személyek a hatalmi poritokra
felkérítése folyamathan van, mint legkiválóbb Cserő Ernő
neve már akkor, ott felmerült. Wallenberg úr ismertette, hogy
bürtökában vannak olyan tények, dokumentumok, amely
a majd létrejövő békeszerrődést igazságosabban
alakíthatják. Ezen iratokat az Egyház megőrzéséhez adja
át (Másolati példányokat.) Az eredetieket maga viszi át a
legfőbb Országkatonai parancsnokságnak, intézkedést
sürgetőre. Őt védli a diplomáciai szokásjog. Wallenberg
itt maradt a személyben, hogy a pusztulásra ítélt magyar
népnek védelmet nyújtson, nemis jó sive, igazságérzete
szerint. A dokumentumok, írások, képek, film, tartalmarták
a románok kegyetlen módon végrehajtott mérsárlásait
a nétlén, ártatlan magyarra írtását; de tartalmarták a
német megszállás alatt végrehajtott Szidó lakosságy
ellen folytatott ugyanilyen szűrlőlétől pított gonasztetteiket
ahogyan a kisgyermekket is fejével verték agyansa
románok, hogy tanu se maradjon, arra nagyon ügyeltek,
Voltak leírások a délvidéki Jugó-k által végrehajtott
kegyetlen mérsárlásokról az ártatlan lakosok, magyarok
irromyú pusztításáról. Mindanezian láttuk ezeket az
iratokat, és irányatot kíválto képsorokat, Minderek
másolatát. Ambrus atya vitte magával, valamelyik
kolostorukba rejtették el, Az eredeti dokumentumokat Ő
akarta személyesen a legfőbb Országkatonai parancsnok-
nak átadni tiltakozását nyilvánítani, ez az Ő missziója

6.

Wallenberg úr hitte, hogy a diplomáciai esküjog védí őt de nem védte semmi, ahol nincs terület, ott nincs védelem. A későbbi történetek Ambrus atyától tudtam meg 1945 tavaszán. Amint az oroszok a pesti oldalon voltak, az orosz katonai parancsnokot felkereste Wallenberg úr, két téma okából, 1. Segítségét kért a nemzeti helyrethen maradt zsidó-emberek kíméltére, kibabadítására, hiszen a frontvonalba rekedt farsiták túrul tartották sokukat, életet-életért, párruzsért, (Incl. menlevél) kérték, ^{Wallenberg} Góballatós bátorra minden helyrethen cselekedni tudását tirtelték a front mindkét oldalán, ahol maponta járt, ágyútűz, géppuskák halált osztó tűzében. Ambrus atya kírerte őt sokszor.

2. ok. Az orosz parancsnoknál tiltakozott az Erdélyben folyó magyar irtás szörnyűségei miatt, a Románok bosszújának tombolásáról kérvült képeket, dokumentumokat bemutatva, Az orosz parancsnok felajánlotta, hogy a legfőbb katonai parancsnokokhoz juttatja a bizonyítékokat, de Wallenberg azt mondta, ő maga kíván tárgyalni a főparancsnokkal. Az orosz marrsal felajánlotta, hogy védő őrizetet ad, mert az utakon nemzeti sokféle vas. Elfogadta és így indult útnak Debrecenbe, Fegyveres katonák két drap csatlakozott hozzá, egy elbőtte egy mögöttes, hogy a nemélyt felfogja, Wallenberg saját kocsiával, sofőrjével indult útnak, Ambrus atya féltette őt, távolabbról motorbiciklín követte őt, a három autót, Hajdúszoboszló után elverette szem elől, bement Debrecenbe. A főhadiszállás várták Wallenberget, a pesti parancsnok értesítése után de nem érkezett meg, várták, majd járőröket küldtek a keresésükre, de másmáig nem találták meg. Ambrus atya is kereste, vissza ment oda ahol nyomát vesítette, ott egy közeli tanyaara figyelt fel melynek udvarába egy épület ram püstölögött, A tanya gazdája, egy Debrecen

parancsra a tanya padlásán megbújva, a tanyaajtót 7.
előrendő román katonák előtt rejtőzött. Elmondotta Ambrus
atyának, hogy a megelőző napon a román katonák kiementek
az Országútra, harcra várakozás után lövöldözést hallott.
A felemelt cserepő mögül látta, hogy a katonák három
autót kísérnek be a tanyaba két katonait és egy
csukott autót, melyből egy civil férfit rángattak ki
aki hangosan tiltakozva kiabált, a Wallenberg szót
tőle is hallotta, meg a román tisztől is akik románul
táskát a tanyaba, táskáját kitérve kezéből, melyet
nagyon magához szorított, bevitték a tanyaajtóba ahol
már nem látta, az udvaron maradt autót melyen
halott orosz katonákat is látott bevitték a csűrbe
aholnann géppuska tüzelést hallott, majd a románok
kijötte a csűr felgyújtották, az füstölögött, Ambrus
atyja látott kiégett autóroncokat, és emberi maradványokat.
A tanya gazdáját rázza vitte Debrecenbe, és a
katonai parancsnokságra beküldte, hogy mondja el a
történetet, Ő a nagy ponyvós teherautó keresésére indult
amint Wallenberget elvitték a katonák, napokon át keresi
de nyomra nem ért, vértérve Debrecenbe, a tanya gazdához
akart menni, de látta, hogy körül elhelyezett figyelők
vannak az utcában, és megtiltotta, hogy nem kerüljön még
közbe a tanya gazdához, a ^{nehéz} gyerekek mondták azt keresik, tele
van a házuk katonákkal. A plébánián ruhát cserélt, és
papi ruhában vértérte Budapestre nagy vergődések
után, Első dolga volt, hogy részletes leírást kértett,
melynek egy példányát, Wallenberg eltűnéséről, körül-
ményekről, a tanya gazda megnevezésével, azonnal mago-
vitt személyesen a Svéd Kormányzat házába, az ott talált
alkalmazottnak átadott. Másik példányát a kíséretet adó
Orosz parancsnoknak küldött el, Remaszajt nevet írta
alá. A harmadik példányát az íratnak, a többi Wallenberg

8 dokumentumok mellé csatolta, ^{Wallenberg naplót csatolt, mely tartalmazta a foltai-}
tárgyalások magyarországra vonatkozó terveit, az Erdélyi
és délnyugati magyar írás fényképeit, k. ha vett vallomáso-
kat, filmtekercseket a romániai królák likvidálásáról
a háborúba lépésük előtti időkhöz, illetve a német meg-
sallás előtt kezdődő román kegyetlenkedésekről rettenetes
eseményekről, A magyar Ellenállási Front áldozatos, ember-
mentési tetteiről, A Wallenberg akcióiban, stb stb fontos
írásokat Titkos irattárba helyezte, 1945-tanában kereste nálunk
az Angolt, akkor mondatla el mindereket, azt is hogy Wallenberg
segítőit magyarságon megölték, elűntették, akinek szerencséje
volt kimenekült az országból, Az én valódi nevem csak Ambros
atyja, az Angol, és Wallenberg ismerte, Ők tanácsolták, hogy a
legtöbbször halogatás a kötelességünk. A halogatás és a szürke
jelentéktelen mináltunk megmentett az életnek, a nélkülözés-
ekkel, zaklatásokkal, teljes jogtalanságú, vérezt életnek.
Ambros atya az életet annak a célnak mentette, hogy ki'kutassa
Wallenberg eltűnésének, elűntetésének indító okait, Feltétele-
zésre szerint két érdek találkozott. A külföldi królák szerveretük
által küldött segélynek szánt önzési pénzek, amit nem
kaptak meg soha Wallenberg, az elikkartóknak érdeke volt
a csodállatás, más diplomata elűntetése. Érdeke volt az akkori
román vezetésnek a dokumentumok megszerzése, mivel az a
közvetlen bekeszszöveget befolyásolta volna. Az Angol, és Wallenberg
jólata valóra vált, a mentett háború után haránk lett az
egyesült nemzet. Az egyetlen bűnös nép, úgy teljes egészében.
A szörűsek ránk mutatgattak. A külső hatalmas erők, és a belső
örökös produkált olyan "bekeszszöveget", ami a magyarság
megsemmisülését a kárpát medencében megvalósítja, többféle
módozatban, A magyar áldozatokról halgatni kellett. A magyar
nép ^{belőle} ellenzéi most antiszemitizmust provokálnak, hamis
szinben tüntetve fel sokat szenvedett haránkat, a magyar nép
nem antiszemit, szörűsége a królóság, humánus jellemű ezt
bizonyítja. Wallenberg magyarok iránt érzett szeretete, Önkéntes bűnbánat

I oktober 1944, när kriget rasade som värst och pilkorsarna regerade, lärde jag känna Raoul Wallenberg. Detta skedde genom en svårt skadad engelsk eller amerikansk officer, som hölls gömd i min svågers källare. Vi trodde han var engelsman, för han talade engelska och hade en engelskspråkig bönbok. Vi frågade honom aldrig något om hans person, vi ville inte heller veta hans namn. Nej, vi ville inte veta någonting, för vid den tiden var det bäst så. Engelsmannen störtade med ett brinnande flygplan i skogen intill, där tre ungerska soldater av judisk konfession och uttagna för arbetstjänst höll sig gömda. De hade tillsammans med flera andra flytt ur ett tåg under ett bombanfall. De hjälpte ner den svårt skadade engelsmannen ur ett träd, där han blivit hängande, virade in honom i fallskärmen och bar honom till sitt gömställe. Den 16 september 1944 träffade min svåger Péter Andó dem, och efter mörkrets inbrott tog han de fyra till den hemliga källaren i trädgården, där man brukade bränna pálinka. Engelsmannen tillät inte att vi toge honom till sjukhus. Han hade brutit ben och revben, hostade blod och hade ena sidan full av splitter. Han plågades mycket men protesterade högljutt mot att bli tagen till sjukhus. Han bad mig sköta honom. Då han såg min förfäran, försäkrade han mig, att han såg i mina ögon att jag skulle klara det. Under en natt lärde jag mig vad jag måste göra ur en civilförsvarsbok om första hjälpen. Före "operationen" tog han fram bibeln. Om han skulle dö, skulle jag när kriget var slut ge den till det engelska missionshuset, som skulle finnas i Budapest. Han gav mig också två papper. De skulle greve Zichy och greve Bethlen ha.

"Operationen" lyckades, och efter två dagars sömn kom han till sig. Han talade tyska med mig och med de tre pojkarna. Han ville ha kontakt med de ungerska motståndstrupperna. Min svåger Péter var förskräckligt rädd, för

det var hetsjakt på dem som tog emot flyktingar. Den som inte anmälde dessa, utan höll judar gömda, blev hängda tillsammans med judarna. För detta hängdes en dag 14 ungrare på lekplatsen. Djup fasa fanns i folkets själ. Engelsmannen förklarade, att han störtat på fel plats; man väntade honom annorstädes. Han hade kommit för att hjälpa till med de redan mognande planerna på ett utträde ur kriget och skulle meddela anledningen till att det föregående försöket misslyckats och om vissa personers förräderi. Han skulle hjälpa till vid förhandlingarna och med att söka och välja ut lämpliga personer. Han skulle upprätta kontakt med Makarov, befälhavaren för de ryska partisanerna, som var känd som en europeiskt tänkande, hjälpsam människa. Engelsmannen kände hela den ungerska motståndsrörelsens inriktning och offervila samt det konspirativa sättet att få kontakt med dem.

Till detta fasansfulla, ansvarsfulla arbete bad han mig om hjälp, eftersom han på grund av sina skador inte kunde själv genomföra det. Det var han som öppnade mina ögon. Av honom hörde jag om existensen av de ohyggliga dödslägren, om hur det var beställt i vårt land och vad vi kunde vänta oss efter kriget. Han berättade om förhandlingarna i Jalta och på andra ställen, om mitt fosterland, om de hotande fasorna för hela nationen. Naturligtvis kände jag min plikt att vara till hjälp.

Engelsmannen kom till oss i mitten av september 1944 tillsammans med de tre judiska pojkarna. Han var personlig vän till herr Wallenberg. För länge sedan hade de studerat vid samma universitet någonstans i Amerika. De höll kontakten med brev, och som jag förmedlade dem, lärde jag känna Wallenberg och Nationella Frontens verkliga motståndsmän, bland andra fransiskanern Fader Ambrus. Från augusti 1944 hjälpte han Wallenberg i räddningsarbetet. I tysthet och i bakgrunden organiserade han med ungrarnas hjälp dokument till de förföljda, bostäder, säkra gömställen i fransiskanerordens hus. Han samlade livsmedel till de som hölls gömda. Tillsammans med flera

ordensbröder väckte han folkets samvete. De predikade att de i Europa sedan 1940 pågående judeförföljelserna var en dödssynd. Och ungrarna verkställde heller inte Hitlers order på samma slaviska vis som i de kringliggande länderna, där under Hitlers ockupation medborgare av judisk konfession nästan helt utplånades. De gjorde myndigheterna uppmärksamma på att de anti-semitiska lagarna inte var något annat än sabotage. Några ordensbröder led martyrdöden för detta. Resultatet av deras offer var att större delen av den judiska befolkningen i Budapest kunde räddas undan deportationerna.

Alla samhällsklasser i Ungern var Wallenberg behjälpliga. Till exempel överste Kudar, gendarmeriets befälhavare, som hjälpte Wallenberg med allt. Därför torterade tysarna honom till döds i en källare i Budas borgkvarter. Därom talar eller skriver ingen, men det fanns många sådana ungrare.

Herr Wallenberg nämnde, att han inte fick de pengar och bidrag, som de amerikanska judarna sänt för att hjälpa och rädda sina trosfränder för. Räddningsaktionen kostade mycket pengar. Som Wallenberg sade, pilkorsarna kan till all lycka vara till mycken hjälp, bara de får se pengar. Mycket, mycket pengar. Många gånger köper han på gatan livet för gripna judiska människor. Till exempel dagen innan hade han köpt sju människor från deras eskort för 29.000 pengö. Det var så mycket han hade, för ordinarie pris var 10.000 pengö per person. Vid den tiden var priset för ett familjehus med trädgård 12.000 pengö. Han tog dem till skyddade fastigheter eller till våningar där de kunde gömma sig. Han klagade över att den amerikanska hjälpen kommit bort någonstans på vägen. Därför hjälpte herr Eötvös och Fader Ambrus honom att skaffa fram pengar. Hela den ungerska aristokratin gav vadde begärde. Konstnärer och skådespelare skänkte till Wallenberg och till räddningsaktionen, och det var förunderligt att det inte fanns förrädare bland dem.

Herr Wallenberg värderade ungrarna högt för detta. Han uttryckte sin uppskattning för sina närmaste medarbetare och sade, att här utkämpar landets befolkning en kamp på liv och död. Här tvingas den ungerska nationen till tragedi och förintelse av en liten klick, stödd av stor tysk vapenmakt. Detta land, detta folk, som han lärt känna som hjältemodigt. Herr Wallenberg förde också dagbok över allt bistånd, alla händelser och med nämnande av namn alla bidrag, värdeföremål, pengar osv. Han hade i november 1944 fyra häften fullskivna. Han visade dem för oss i hans hemliga våning på Lajos utca. Greve István Bethlen läste några delar högt ur den, men allt var på engelska och jag förstod ingenting. De närvarande tyckte att de fakta han samlat kunde komma till nytta för Ungern vid ett fredsfördrag.

Herr Eörvös hyrde en våning på Lajos utca, där Wallenberg sammanträffade med folk från den illegala ungerska fronten. Bärare av stora namn, givare av stora offer. Wallenberg älskade ungrarna, därför stannade han här för att kunna hjälpa dem.

I slutet av november måste jag åter bege mig till Lajos utca. Vi var 18 vid den sammankomsten. Herr Wallenberg var mycket blek och mager och bekymrad. Han sade, att han blivit uppmanad återvända till sitt land, då den annalkande fronten betydde ökad fara. Men han skulle inte resa hem, för han ville inte lämna ungrarna i sticket nu, när de behövde än mer beskydd. Vad som nu väntade ungrarna skulle bli en än värre upprepning av vad fascisterna åstadkommit. Han berättade om Transsylvanien, där bakom den ryska fronten rumänska härnadståg utövade gruvligheter mot den ungerska befolkningen. Det fanns en by i Székely-området, där man på det grymmaste vis slaktat ner en oskyldig befolkning. Fjorton-femtonåriga pojkar hade spetsats på pålar, gamla hade blivit halshuggna med såg, kvinnor hade slagits ihjäl med yxa. 148 människor på en dag. De lokala prästerna hade i största hemlighet fotograferat allt, upprättat protokoll och dokument med ögonvittnesskildringar och namnunderskrifter. Dokumenten och film-

rullarna lämnade Fader Ambrus över till herr Wallenberg. Vad jag vet togs kopior av allt. Flera anmälde sig till att ta sig genom fronten och med protest överlämna den viktiga dokumentationen till den ryske befälhavaren. I sällskap med Wallenberg var en engelsktalande man, som bad de upprörda ungrarna om tålamod. Han talade om den tidigare hållna stormaktskonferensen i Jalta, om de mörka avsikterna därbakom, om Ungerns öde efter kriget. Trianon-fördraget hade tagits upp, och eftersom fördraget knutits på 50 år, skulle det upphöra om bara några år. Fördrag är fördrag och måste hållas, hade man sagt. Efter kriget, vid slutandet av ett nytt fredsfördrag, måste man ställa sådana villkor, under vilka Trianon-fördraget skulle kunna förlängas eller eventuellt göras slutgiltigt vad de ockuperade områdena angick. Så till exempel om en kontrarevolution skulle bryta ut i Ungern!!! Man skulle ha förmodat, att ungrarna som lever i Karpatt-bäckenet, på slättlandet, skulle om 60-70 år ha försvunnit på det ena eller andra sättet. Sökandet efter personer till höga poster var redan i gång. Ernö Gerös namn hade nämnts i Jalta som en person motsvarande förväntningarna.

Wallenberg upprepade, att han i sin ägo hade sådana fakta och dokument, med vilka man skulle kunna utforma ett rättvist fredsfördrag. Kopior på dessa dokument lämnade han till kyrkan för att den skulle bevara dem. Originalen skulle ha ta med sig över till högste ryske befälhavaren för att påskynda vissa åtgärder. Den diplomatiska sedvanerätten skyddade honom.

Wallenberg stannade kvar här i faran för att ge beskydd åt ett till förintelse dömt ungerskt folk. Detta enligt hans ädla, goda hjärta och känsla för rättvisa. Dokumenten, skrivelserna, bilderna, filmerna handlade om de av rumänera skoningslösa slaktandet och utrotandet av en försvarslös, oskyldig ungersk befolkning. Men det handlade även om lika hatfyllda och ondskefulla dåd mot judar under den tyska ockupationen, då man slog ihjäl

småbarn med yxa. De var noga med att inga vittnen skulle finnas kvar. Där fanns beskrivningar på hur jugoslaver avrättat oskyldiga människor i södra Ungern, gräsliga illdåd mot ungrare. Vi såg allesamman dessa dokument och de fasaväckande bilderna. Kopior tog Fader Ambrus med sig och gömde i något av sina kloster. Originalen ville Wallenberg personligen överlämna till den ryske överbefälhavaren tillsammans med sin protest. Det var hans mission.

Wallenberg trodde att den diplomatiska sedvanerätten skulle skydda honom. Den skyddade honom inte alls. Där det inte finns heder och ärbärdhet, där finns heller inget skydd. Om händelserna härefter berättade Fader Ambrus våren 1945: Eftersom ryssarna var på Pest-sidan, uppsökte Wallenberg den ryske befälhavaren i två ärenden. 1. För att be om beskydd för de i farozonen kvarvarande judarna, för deras befrielse. De fascister, som fastnat vid frontlinjen, tog många som gisslan mot liv för liv och krävde passage (svenska skyddsbrev). Wallenbergs fantastiska mod och förmåga att uträtta något högaktades på båda sidor av fronten, där han varje dag gick i kulregn och kanoneld. Fader Ambrus åtföljde honom några gånger. 2. För att protestera hos den ryske befälhavaren mot illdåden mot ungrarna i Transsylvanien. Han visade dokumenten och bilderna som tagits under rumänernas hämndaktioner. Den ryske befälhavaren erbjöd sig vidarebefordra bevismaterialet till det högsta kommandot, men Wallenbergsade sig själv vilja förhandla med den högste befälhavaren. Den ryske marskalken föreslog då att få ge honom eskort, för vägen dit var mycket farofylld. Wallenberg accepterade eskorten och begav sig till Debrecen. Eskorterna bestod av beväpnade soldater i två jeepar, en framför Wallenbergs bil och en bakom för att fånga upp farorna. Wallenberg for i sin egen bil med sin egen chaufför. Fader Ambrus var orolig för Wallenberg och följde på avstånd efter de tre bilarna på motorcykel. Vid Hajdúszoboszló förlorade han dem ur sikte och for in i Debrecen.

I ryska högkvarteret väntade man Wallenberg efter befälhavarens i Budapest meddelande, men han hade ännu inte anlänt. Man väntade ett slag och skickade sedan ut patruller för att söka efter honom. Varken den dagen eller nästa återfanns han. Fader Ambrus sökte också. Han for tillbaka dit där han hade förlorat spåret dagen innan. Han uppmärksammade en gård, där det rök ur några ruiner efter en byggnad. Gårdens ägare, en bonde från Debrecen, hade gömt sig på gårdens vind, eftersom det tidigare hade vimlat av rumänska soldater på gården. Gårdsägaren berättade för Fader Ambrus, att de rumänska soldaterna dagen innan hade gått ut på landsvägen. Efter en längre väntan hade han hört skottlossning, Från hålet efter en takpanna hade han sett soldatern föra in tre bilar på gården, två militärfordon och en personbil. Ur personbilen hade de dragit en civilklädd man, som hade med hög röst protesterat. Från denne hade han hört namnet Wallenberg, men även från den rumänske officeren, som hade låtit släpa in mannen i byggnaden och som hade ryckt ifrån honom hans väska, som han höll tryckt intill sig. De hade fört in honom i byggnaden, dit gårdsägaren inte kunde se. Bilarna, i vilka gårdsägaren även hade sett de döda ryska soldaterna, fördes in i ladan. Därför hade han hört maskingevärsknatter. Sedan hade rumänerna kommit ut och tänt på ladan. Det var det som rök. Fader Ambrus såg de utbrända bilresterna och resterna efter människokroppar. Han tog gårdsägaren med till Debrecen och sände honom till högkvarteret för att berätta vad som hänt. Själv gav han sig iväg för att söka efter den täckta lastbil, i vilken rumänerna hade fört bort Wallenberg. Han sökte i dagar, men förlorade spåret. På vägen tillbaka till Debrecen ville han uppsöka gårdsägaren, men såg att där var fullt av spanare på vägen och förstod att gårdsägaren ännu inte anlänt. Grannens barn meddelade, att man sökte gårdsägaren och husen var fulla av soldater.

Fader Ambrus bytte i prästgården till prästdräkt och återvände till Budapest efter mycken möda. Hans första uppgift var att skriva en utförlig rapport om Wallenbergs

försvinnande, alla omständigheter och nämnande av gårds-ägarens namn. Ett exemplar tog han personligen till svenska ambassaden och gav det till någon anställd där. Det andra exemplaret sände han till den ryske befälhavaren som hade lämnat eskorten. Det tredje exemplaret bifogade han övriga Wallenberg-dokument. Wallenbergs dagbok, i vilken Jalta-konferensens planer rörande Ungern fanns upptagna, fotografierna och vittnesskildringarna från Transsylvanien och södra Ungern om massakrerna på ungrare, filmrullar från likvidationen av rumänska judar före inträdet i kriget och de fasansfulle rumänska grymheterna som hade börjat redan före den tyska ockupationen, den ungerska motståndsrörelsens offer, Wallenbergs egen räddningsaktion m.fl. viktiga dokument placerade han i ett hemligt arkiv.

På våren 1945 sökte han engelsmannen hos oss och berättade allt som hänt. Han berättade också att de flesta av Wallenbergs medhjälpare mördats eller försvunnit. De som haft tur hade flytt ur landet.

Mitt riktiga namn kände endast Fader Ambrus, engelsmannen och Wallenberg. De sade oss att det var vår plikt att tåga om allt. Tystnad och vår grå, obetydliga existens räddade oss till livet. Till ett liv med nöd, trakasserier och orättvisor. Fader Ambrus ägnade sitt liv åt att utforska Wallenbergs försvinnande och anledningen därtill. Enligt hans förmodan fanns två stora intressen som skulle kunna vara anledning. De stora belopp, som sänkts via utländska judiska organisationer och som Wallenberg aldrig fick. Det låg i förskingrarnas intresse att den underbare, hjältemodige diplomaten försvann. Av intresse för den dåtida rumänska ledningen var att få tag i dokumentationen som skulle ha påverkat fredsfördraget.

Engelsmannens och Wallenbergs spådomar slog in. Efter ett förlorat krig var vårt land det enda land som förlorat. Det ungerska folket var det enda brottsliga och utpekades som syndabockar. De yttre makterna och de inre förrädarna

producerade ett sådant "fredsfördrag", att utplånandet av ungrarna från Karpát-bäckenet på många vis förverkligats. Man måste förtiga de ungerska offren.

Det ungerska folkets inre fiender provocerar fram anti-semitism. Vårt plågade land framträder i falska färger. Det ungerska folket är inte anti-semitiskt, det är ödeskamrat med det judiska. Det är humanistiskt, det bevisar Wallenbergs kärlek till ungrarna.

Änkefru Sándor Erdös

Översättning: JB

[REDACTED]
UTRIKESDEPARTEMENTET

ÄRENDE:

ROJA3

KOPIA TILL:

UTR MIN

—"

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

Ståne Gökse

*u. Hög
R. Högström/SL
701203*

1990-11-28
1990-11-29

*Högström
Högström*

01228

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN BONN

1990-11-28

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER POL 1

RE RAOUL WALLENBERG

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

PRIMO. KONTAKTER VI TAGIT MED AA MED ANLEDNING AV HBR
HALLQUIST-KARLSSON 90-10-10 HAR GIVIT VID HANDEN ATT DET TYSKA
SAENDEBUDET I MANDSCHUKO UNDER AAREN 1938-1945 HETTE DR WILHELM
WAGNER. HAN FOELL 1945 I SOVJETISK FAANGENSKAP MEN VISTADES SAA VIIT
AA BEKANNT ALDRIG I WORKUTA UTAN DOG I OKTOBER ELLER NOVEMBER 1949 I
BUDISKA-FAENGELSET I MOSKVA. AEVEN OM NILSSONS SAGESMAN TAGIT FEL PAA
NAMN KAN HAN SAALEDES INTE HA TRAEFFAT NAAGOT TIDIGARE SAENDEBUD HOS
DEN JAPANSKA LYDREGIMEN I MANDSCHUKO I WORKUTA SOMMAREN 1950. NAAGON
TYSK DIPLOMAT MED NAMNET WIESENER FINNS FOER OEVRIKT INTE I AA:S
RULLOR FOER DENNA TID.

SECUNDO. VI HAR BLIVIT UTLOVADE EN SAMMANSTAELLNING OEVER PERSONALEN
VID DEN TYSKA AMBASSADEN I BUDAPEST KRING AARSSKIFTET 1944-45 OCH
BETT FOERSVARSMINISTERIET ATT VERIFIERA UPPGIFTERNA OM
GENERALLOEJTNANTEN BECK.

ECKERBERG

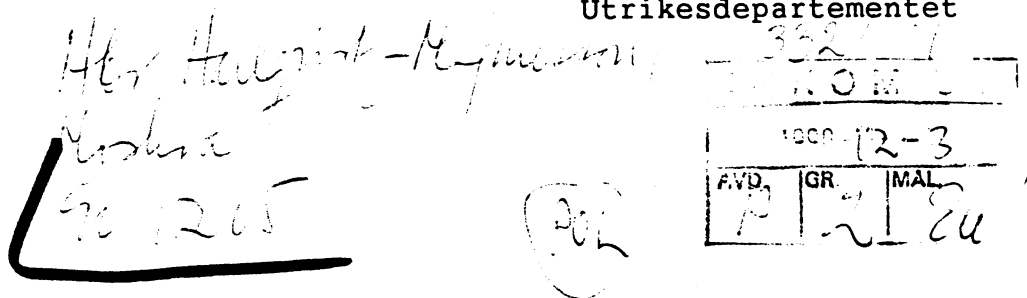
AMBASSADEN BONN

SVERIGES AMBASSAD

BONN

1990-11-28

Kanslirådet Hallquist
Pol 1
Utrikesdepartementet

Den tyska ambassadpersonalen i Budapest kring
årsskiftet 1944-45
(hbr Hallquist-Karlsson 90-10-10)

Broder,

Bifogat översändes en från AA erhållen förteckning
över all personal på den tyska ambassaden i
Budapest kring årsskiftet 1944-45.

Hjälte & hustru
Don Lijv

Ingmar Karlsson

Personalliste für die Deutsche Gesandtschaft in Budapest 1944/45

Stab

<u>Name</u>	<u>Dienststellung</u>
Veesenmayer, Edmund	Gesandter und Reichsbevollmächtigter
Rekowski, Carl	Konsul, Persönlicher Referent des Gesandten
Haller, Kurt	Referent
Focke Dr., Ernst-Günter	Wissenschaftlicher Hilfsarbeiter
Hacke, Barbara	Sekretärin des Gesandten
Gärtner, Eva	Schreibkraft
Thomas, Charlotte	Sekretärin

Gesandtschaft

Feine, Gert	Vortragender Legationsrat
Wolf, Gustav (abgereist 12.10.1944)	Vortragender Legationsrat
Grell, Theodor	Gesandtschaftsrat
Wucherpennig, Paul	Kanzler
Hoeltzke, Rudolf (abgereist 07.10.1944)	Kanzler
Schöber, Franz	Konsulatssekretär I.Klasse
Gruber, Max	Assistent
Fischer, Berthold	Konsulatssekretär I.Klasse (Chiffrierbüro)
Grötzsch, Günther	Regierungsinspektor (Chiffrierbüro)
Michel, Johannes	Konsulatssekretär
Sturm, Emil	Bürohilfsarbeiter (Chiffrierbüro)
Hinke, Alfred	Chiffreur

Schick, Johannes	Amtsgehilfe
Ahrens, Robert	Bürohilfsarbeiter Registratur
May, Paul	Kraftfahrer
Schmidt, Wolfgang	Kraftfahrer
Zeller, Emmerich	Hilfsamtsgehilfe
Kukla, Franz	Hilfsamtsgehilfe
Heidecker, Stefan (abgereist 21.09.1944)	Hilfsamtsgehilfe
Chalupka, Walter	Hilfsamtsgehilfe
<u>Funk</u> , Helene	Stenotypistin
Köstler, Katharina	Stenotypistin
v. Ludwiger, Esther	Stenotypistin
Math, Mathilde	Stenotypistin/ Telefonistin
Mayer, Maria	Stenotypistin
Nentwig, Thea (abgereist 10.09.1944)	Stenotypistin
Halbach, Franziska (abgereist 10.09.1944)	Stenotypistin
Henning, Gertrud (abgereist 10.09.1944)	Stenotypistin

Konsulatsabteilung

Hellmann, Anton	Kanzler
Stauber, Johann (abgereist 27.09.1944)	Stadtinspektor
Quiel, Theodor	Assistent
Medricky, Josef (Protektorat Böhmen u. Mähren)	Aktuardirektor
Ahrens, Margarethe	Stenotypistin Paßstelle
Bräutigam, Lore (abgereist 05.09.1944)	Stenotypistin

Fuhrmann, Frieda
(abgereist 29.09.1944)

Stenotypistin

Giefing, Franziska
(abgereist 10.09.1944)

Telefonistin

Hinrichs, Martha
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Huber, Maria
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Mittelberger, Brun-
hilde
(abgereist 10.09.1944)

Kanzleiangestellte

Mur, Antonia Emilie
(abgereist 10.10.1944)

Stenotypistin

Rokitansky, Auguste
(abgereist 29.09.1944)

Stenotypistin

Scheffe, Ilse
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Scheffler, Hilde
(abgereist 05.09.1944)

Stenotypistin

Schreiter, Ilse

Stenotypistin

Capolago, Karl
(abgereist 29.09.1944)

Hilfsamtsgehilfe

Guserl, Karl

Hilfsamtsgehilfe

Scheidmann, Max

Amtsgehilfe

Schönlebe, Hermann

Hilfsamtsgehilfe

Handelsabteilung

Englert, Hans

Handelsattaché

Graeb, Willy

Wirtschaftsberater

Köck, Valerie
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Semm, Alice
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Skorna, Margarethe
(abgereist 12.09.1944)

Stenotypistin

Frisch, Alois
(abgereist 29.09.1944)

Hilfsamtsgehilfe

Kirschner Franz

Hilfsamtsgehilfe

Presseabteilung

Brunhoff, Kurt

Gesandtschaftsrat

Neugeboren, Ernst
(abgereist 08.10.1944)

Wissenschaftlicher Hilfsarbeiter,
Konsul

Czermak, Margarethe
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Strauhal Dr., Maria
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

v.Lepel, Marie Luise
(abgereist 05.09.1944)

Stenotypistin

Neun, Lucy
(abgereist 28.09.1944)

Fernschreiberin
im Chiffrierbüro

Woyty-Wimmer,
Helene
(abgereist 10.09.1944)

Hellschreiberin

Kohler, Elisabeth

Telefonistin

Bäumel, Wilhelm

Referent

Radnai Dr., Adalbert

Lektor

Hermann, Anna

Telefonistin

Koller, Maria

Reinmachefrau

Krammer, Hans

Bote

Nagy, Antonia

Reinmachefrau

Kulturabteilung

Triska, Helmut Karl

Gesandtschaftsrat

Katschinka Dr., Robert

Referent

Frahne Dr., Karl Heinrich
(abgereist 07.10.1944)

Referent

Scheibert, Peter
(abgereist 08.10.1944)

Referent

Meckel Dr., Rudolf

Referent

Unger Dr., Ily
(abgereist 12.09.1944)

Referentin

Bachem, Ruth
(abgereist 05.09.1944)

Stenotypistin

Bülwatsch, Heid

Stenotypistin

v.d.Heyde, Elge M.

Stenotypistin

Rozbaud, Elisabeth
(abgereist 19.09.1944)

Büroangestellte

Lavinger, Lorenz

Fahrer

Sovak, Josef

Amtsgehilfe

Schiebel, Robert

Leiter des technischen Apparates

Seibetseder, Anton
(abgereist 19.09.1944)

Packer

Stürzer, Anna

Expedientin

Lauer, Josef

Amtsgehilfe

Sprachendienst

Eitler, Paul

Oberregierungsrat

Mittelstaedt Dr., Isolde
(abgereist 10.09.1944)

Dolmetscherin

Kloss, Maria
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Rundfunkabteilung

v.Niebelschütz, Gottfried

Attaché

Kyd v.Rebenburg,
Alexander

Leiter der Verbindungsstelle des Rundfunkattachés beim ungarischen Rundfunk

Prayon, Eve-Anette

Angestellte

Löhausen, Hermine

Stenotypistin und Übersetzerin

Donth, Margarethe
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Spicka, Anna
(ausgesch. 15.10.1944)

Stenotypistin (Abhörerin)

Lifka, Emilie
(abgereist 10.10.1944)

Stenototypistin (Abhörererin)

Letfuss, Ernst
(abgereist 26.09.1944)

Hilfsamtsgehilfe

Moor, Vera
(abgereist 10.09.1944)

Stenotypistin

Fuchs, Karola
(abgereist 10.10.1944)

Stenotypistin

Neubrandt, Georg

Bote

Militärattaché

v. Greiffenberg, Hans
Generalleutnant

Bevollmächtigter General,
Militärattaché

Schlubeck, Heinrich

Major

Joost, Wolfgang

Hauptmann und Gehilfe

Jakob, Maria

Stenotypistin

Spörck, Margot

Stenotypistin

v. Oettinger, Edelgard

Stenotypistin

Marschan, Carl

Oberwachtmeister

Koch, Friedrich

Obergefreiter

Fenzl, Alfred

Unteroffizier

Ladstätter, Stefan

Sonderführer C
Dolmetscher

Herrgesell, Zoltan

Obergefreiter

Luftattaché

Fütterer, Kuno
Heribert

Generalleutnant,
Luftattaché

Arimond, Hans

Oberstleutnant,
Gehilfe des Luftattachés

Schottmann, Gertrud

Reichsangestellte/
Sekretärin des Luftattachés

Schröter, Irmela

Reichsangestellte/
Sekretärin des Luftattachés

Anmerkung

Die Namen ungarischer Staatsangehöriger sind unterstrichen

Quelle: Deutsche Gesandtschaft in Budapest -Gesandtschaft Budapest
1944/1945-, Paket 16

Wirtschaftsbeauftragte

siehe besondere Liste (Quelle: Personalakten der Deutschen
Gesandtschaft in Budapest, Pers.Gen.III Nr.150, Band 1)

Stab des Beauftragten für die Wirtschaft

Stand vom 23. Oktober 1944.

1) <u>Büro Dr. Boden</u>	<u>Dr. Boden, Hans</u> Generaldirektor
2)	<u>Borufka, Elisabeth</u> Sekretärin
3)	<u>Umbrath, Julius</u> Kraftfahrer
4) <u>Reichswirtschaftsministerium</u>	<u>Dr. Baetzgen, Rudolf</u> Ministerialrat
5)	<u>Schultze, Karl</u> Amtsrat
6) <u>Reichsbank</u>	<u>Scheffler, Leopold</u> Reichsbankdirektor
7)	<u>Stoever, Fritz</u> Reichsbankoberinsp.
8)	<u>v. Piret, Hella</u> Sekretärin
9) <u>Reichsfinanzministerium</u>	<u>Dr. Freiherr von und zu</u> <u>Massenbach, Hans-Warnt,</u> Ministerialrat
10)	<u>Hemmerlein, Michael</u> Reichsbankoberinsp.
11) <u>Generalbevollmächtigter</u> <u>f. d. Arbeitseinsatz</u>	<u>Dr. Hucho,</u> Ob. Reg. Rat
12) <u>Ministerium f. Rüstung und Kriegsproduktion</u>	
	<u>Eckert, Alfred</u> Dienststellenleiter Direktor
13)	<u>Zulkowski, Georg</u> Zulief. Industrie Erbschaffende Industrie Direktor
14)	<u>Dr. Kühne, Konrad</u> Zulief. Industrie, Feinmech. u. Sachbearbeiter Optik, Elektro-Industrie
15)	<u>Wiesemann, Albert</u> Erbschaffende Industrie Gesch. Lehrer
16)	<u>Dr. Perlwitz, Günther</u> Zentralabt. Rüstungskontor Sachbearbeiter
17)	<u>Ewerbeck, Walter</u> Kraftfahrwesen Dipl. Ing.
	<u>Beck, Michael</u> Kraftfahrzeug Obering.

3. Mr. A. 18)
96.36.

38)	<u>Baltzer, Eugen</u> Bürobeamter	Rechnungsführer Verwaltung
39)	<u>Bastian, Herbert</u> Bürobeamter	Registratur Verwaltung
40)	<u>Messner, Robert</u> Bürobeamter	Verwaltung
41)	<u>Dr. Lorenz, Willi</u> Bürobeamter	Buchbearbeiter Zentral- Abt.
42)	<u>Laage, Erwin</u> Kraftfahrer	Verwaltung
43)	<u>Bartz, Max</u> Bürobeamter	Verwaltung
44)	<u>Bahr,</u> Gefreiter	Kraftfahrzeug
45)	<u>Elbl, Alexander</u> Obergefr.	"
46)	<u>Glatzel</u> Reg. Baurat	Rohstoffverfassung
47)	<u>Perin, Roger</u> Reg. Baurat	Waffen
48)	<u>Wagner, Ursel</u> Stabsheilerin	Zentral-Abtl.

(UTRIKESMINISTERN)
Utr min kansli, ca
Handläggare: Kr Hallqvist, Pol I

ARKIVEXEMPLAR

1990-12-03

Dnr 337/10	Avd PREU	Grupp Mål

(PCL)

Lovisa Lothigius
Laxvägen 36
663 02 HAMMARÖ

(Raoul Wallenberg)

Hej Lovisa!

Tack för Ditt brev den 30 september.

Nej, svenska regeringen har inte glömt bort Raoul Wallenberg. Vi arbetar mycket energiskt på att söka få fram sanningen om Raoul Wallenbergs öde, och så länge inte motsatsen har bevisats, måste vi utgå ifrån att han fortfarande kan vara i livet.

Vid varje tillfälle som ges har vi tagit upp ärendet med den sovjetiska regeringen, också på högsta nivå. Vi har också gett andra regeringar med intresse för frågan underlag för framställningar. Vi har också tagit upp ärendet i multilaterala sammanhang, senast vid ESK-konferensen om mänskliga rättigheter i Köpenhamn i juni i år, där jag själv tog upp frågan i ett anförande.

Vi arbetar också nära tillsammans med Raoul Wallenberg-Föreningen och Raouls släktingar, samt med den internationella Wallenberg-kommissionen, både här i Stockholm och i Moskva, genom vår ambasad.

./1-3

Jag sänder Dig en skrift om Wallenberg, samt två anföranden jag hållit i år, på Raoul Wallenberg-dagen i Stockholm, samt i Tel Aviv.

Med vänlig hälsning

Sten Andersson

Ifylles av postexp

Avsändt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

Sign

(UTRIKESMINISTERN)
Utr min kansli, ca
Handläggare: Kr Hallqvist, Pol I

ARKIVEXEMPLAR

1990-12-03

Dnr 3-77	Avd P	Grupp 2	Mål en-7

Carl Frykborn
Fruängstorget 3
126 65 HÄGERSTEN

(Raoul Wallenberg)

Tack för Ditt brev den 4 oktober angående Raoul Wallenberg.

Jag kan tala om för Dig att vi också är angelägna om att få tillgång till ytterligare materiel om Raoul Wallenberg som KGB kan tänkas förfoga över.

Vi har redan gjort framställningar i saken och kommer vid behov att göra flera. Vi förtröttas inte i vårt arbete!

Med vänlig hälsning

Sten Andersson

Ifylles av postexp

Avsänt med

☐ sv kurir

☐ utl kurir

☐ luftpost

☒ vanlig post

Avsändn datum

1990-12-04

Sign

Sten

Utr min kansli, ca
1990-12-03
Handl: Kr Hallqvist, Pol I
Skr tit
u / S Andersson

LN 4/10 1990,

Ink. Utr. min.

Utrikesminister ¹⁹⁹⁰⁻¹⁰⁻⁰⁵ S. Andersson, ₆

Jag ser i Expressen 4/10 1990
att Jelena Bonner ska
besöka ~~Jelena Bonner~~

ett föreläsning i skolan TorEck
i kommunistdiktaren Sjoef-
unionen. Där har Paoul
Wallenberg setts i live
i nov. 1987.

KGB måste visa akterna
om Paoul Wallenberg / ouppående.
Du måste kräva att KGB
visar akterna om Paoul Wallenberg.
Jag har en känsla att Paoul
Wallenberg lever.

Stockholm den 4/10 1990
Med vänlig hälsning
Carl - Gustaf

POST
BREV

AVGIFT BETALD

TAXE PERCUE

SVERIGE

Utrikesminister Sten Andersson
Utrikesdepartementet

AVSÄNDARE:

Carl Tryckborn
Fråningsborg 3
12 6 65 Hågersås

Avgift betald för postbefordran inom Sverige och till övriga Norden. Till
länder utanför Norden — sätt på frimärken för det tillägg som behövs.

Tillverkad av Postverket

BONNER I SPÅREN EFTER WALLENBERG

Jelena Bonner, änka efter
nobelpristagaren Andrej
Sacharov, ska besöka ett
fängslägers i den ryska staden
Torzok.

Där uppges Raoul Wallen-
berg ha suttit fängslad så
sent som i november 1987.

Den uppgiften förmedlades
till Wallenbergs halvbror
Guy von Dardel redan 1987
men har hållits hemlig, upp-
ger Sydsvenska Dagbladet.

von Dardel vidarebefordra-
de tipset till Sacharov. Denne
besökte tillsammans med Je-
lena Bonner staden Torzok
tre gånger — i november
1987, i januari 1988 och slutet
av 1988 — men hittade inte
fängsläget. Till slut tvivlade
Sacharov på att det verkligen
existerade.

— Men nu har vi hittat den
exakta adressen, säger pro-
fessor Irvin Cotler i Wallen-
bergkommissionen.

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990.
RUE DAUTZENBERG 50 - BTE 3
TEL (02) 640 10 03 D
647 21 30

Monsieur le Général CHALDYMОВ

MOSCOU

Mon Général,

Raoul WALLENBERG

Je me permets de vous écrire afin de vous solliciter dans l'affaire touchant au sort du diplomate suédois bien connu, Monsieur Raoul WALLENBERG, transféré en Union Soviétique en 1945.

Comme vous le savez, différents comités de par le monde s'efforcent depuis longtemps d'obtenir toute la lumière sur son devenir, sans trop de succès jusqu'à présent.

Pour ma part, je suis Présidente du Comité Belge et Secrétaire Général de la Commission internationale d'enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG.

Je m'active également depuis de nombreuses années maintenant, afin de faire progresser ce difficile dossier.

Les tout récents résultats de mes contacts donnent la certitude absolue que la solution des questions que nous posons touchant à son sort, se trouve dans les archives du KGB et de la SMERSH.

Persuadée que, dans le contexte de détente politique actuelle, votre pays a tout intérêt à clarifier la situation de Monsieur WALLENBERG, je me permets de solliciter votre intervention auprès des personnes du KGB compétentes en cette matière pour qu'elles nous aident à obtenir l'ouverture des dossiers qui renferment les informations nécessaires.

Je vous prie, Mon Général, d'agréer l'assurance de ma haute considération.

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990
RUE D'AUTZENBERG 50 - BTE 3
TEL: (02) 640 10 03 0
647 21 30

Monsieur Chris DONNELLY
Conseiller Spécial

OTAN
1110 BRUXELLES

Monsieur le Conseiller,

Raoul WALLENBERG

Je vous remercie infiniment de l'intérêt que vous avez bien voulu porter au cas de Monsieur WALLENBERG, que j'ai eu l'occasion de vous exposer.

Votre voyage à Moscou, je l'espère, se passera dans les meilleures conditions possibles et nous ramènera ample moisson d'informations en rapport avec nos discussions.

J'ai préparé une série de lettres que vous voudrez bien trouver en annexe et que je vous sais fortement gré d'avoir proposé de remettre personnellement à leur destinataire.

Je vous prie, Monsieur le Conseiller, d'agréer l'expression de ma très haute considération.

Simone LUCKI,
Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990
RUE DAUTZENBERG 80 - BTE 3
TEL (02) 640 10 03 0
647 21 30

A Son Excellence Révérendissime
Monseigneur G. MORETTI
Nonce Apostolique
Ambassade du Saint-Siège
Avenue des Franciscains 5-9
1150 BRUXELLES

Monseigneur,

Monsieur Raoul WALLENBERG

J'ai l'honneur de solliciter une audience de Votre Excellence Révérendissime.

Je souhaiterais en effet pouvoir m'entretenir avec vous à l'occasion du voyage de Sa Sainteté Le Pape en URSS, du sort d'un certain nombre de Chrétiens soit retenus encore sur le territoire soviétique, soit au sujet desquels on est depuis quarante-cinq ans maintenant sans nouvelles.

Disposant d'informations susceptibles de jeter quelques lumières sur certains de ces cas, je souhaiterais qu'elles puissent servir à l'occasion du voyage pontifical.

Espérant que, comprenant l'urgence de ma demande, Votre Excellence Révérendissime voudra bien m'accorder dans les meilleurs délais l'audience que je sollicite, je saisis cette occasion, Monseigneur, de vous présenter l'assurance de ma plus haute considération.

Simone LUCKI,
Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

*Monseigneur Moretti accepte de me
recevoir dès le jeudi 6.12.90
à 10h30.*

SIMONE LUCKI

Avocat
Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990
RUE D'AUTZENBERG 50 - Bte 3
TEL. (02) 640 10 03 0
647 21 30

A Son Eminence Monsieur le Cardinal Godfried DANNEELS
Archevêque de Malines-Bruxelles
Wollemarkt 15
2800 MECHELEN

Monsieur le Cardinal,

Monsieur Raoul WALLENBERG

J'ai l'honneur de vous remercier vivement pour votre lettre du 27 novembre 1990.

Je conçois parfaitement qu'il ne soit pas dans les usages que Sa Sainteté reçoive autrement ses Cardinaux qu'en tête-à-tête.

Cependant, serait-il téméraire de ma part, Eminence, de vous demander si, exceptionnellement, vous ne pourriez pas déroger à l'usage ?

Naturellement, déférant à votre suggestion, j'introduirai ma demande d'audience pontificale par l'intermédiaire du Nonce Apostolique.

Je vous prie, Monsieur le Cardinal, d'agréer l'expression de ma plus haute et respectueuse considération.

Simone LUCKI,
Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

Malines, le 27 novembre 1990.

Madame Simone Lucki
Avocat près du Barreau de Bruxelles
rue Dautzenberg 50 Bte 3

1050 BRUXELLES

Chère Madame,

J'ai bien reçu votre lettre du 20 novembre dernier.

Je dois vous dire d'abord que je ne me rends pas à Rome dans l'immédiat, et ensuite que je ne suis jamais accompagné d'une autre personne quand je suis reçu en audience par le Pape.

Puis-je vous suggérer d'introduire une demande d'audience auprès du Saint-Père, par l'intermédiaire du Nonce Apostolique, Monseigneur G. Moretti ?

Croyez, Chère Madame, à mes sentiments cordialement dévoués,

+ Godfried Cardinal DANNEELS,

Archevêque de Malines-Bruxelles.

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990

RUE DAUTZENBERG 50 - BTE 3

TEL (02) 640 10 03 0

647 21 30

Monsieur Jacques DELORS
Président de la Commission
des Communautés Européennes
Rue de la Loi 200
1049 BRUXELLES

Monsieur le Président,

Raoul WALLENBERG

Je prends la liberté de vous écrire afin de solliciter
une audience.

Comme vous le savez sans doute par Monsieur Pascal LAMY,
votre Chef de Cabinet, j'avais déjà, par le passé, demandé à vous
rencontrer afin de vous entretenir du cas de Monsieur Raoul
WALLENBERG.

Aujourd'hui, la conjoncture internationale ayant changé et
notamment le contexte de nos relations économiques avec l'U.R.S.S.,
votre avis éclairé sur ce problème me serait infiniment
précieux.

Comme de plus, avec le temps qui passe, la solution du problème
devient à la fois urgente et plus difficile, je vous saurais
gré de bien vouloir me réserver quelques instants de votre
temps.

Je vous prie, Monsieur le Président, d'agréer l'expression de
ma très haute considération.

Simone LUCKI,
Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et
Secrétaire Général de la Commission Internationale
d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1978

RUE DAUTZENBERG 50 - Bte 3

TEL. (02) 640 10 03 0

647 21 30

Monsieur le Rédacteur en Chef
de MEGAPOLIS EXPRESS INTERNATIONAL

MOSCOU

Monsieur le Rédacteur en Chef,

Raoul WALLENBERG

J'ai l'honneur de vous écrire en tant que Présidente du Comité Belge pour Raoul WALLENBERG et Secrétaire Général de la Commission Internationale d'Enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG.

Depuis environ dix années maintenant, je me consacre à l'établissement de la vérité concernant le sort du diplomate suédois Raoul WALLENBERG.

Comme vous le savez, Monsieur Raoul WALLENBERG n'a pas encore été retrouvé, mais les enquêtes et démarches nombreuses auxquelles je me suis livrée m'ont permis de rassembler un grand nombre de nouvelles données touchant son cas, dont certaines très précises donnent à penser que nous sommes sur sa piste.

S'il vous semblait que le public de vos lecteurs serait intéressé par un article de fond, consacré à tout ce que nous savons actuellement sur ce cas à la fois douloureux et fascinant, je serais prête à vous accorder un entretien.

Outre l'intérêt de fournir à vos lecteurs des informations de première main, j'espère que les échos que pourrait susciter l'article qui sortirait de nos entretiens, apporteraient en retour d'autres éléments d'information de nature à faire progresser l'enquête.

Je vous prie, Monsieur le Rédacteur en Chef, d'agréer l'assurance de ma considération la meilleure.

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990

RUE DAUTZENBERG 50 - Bte 3

TÉL. (02) 640 10 03 0

647 21 30

Monsieur le Député du Soviet Suprême

MOSCOU

Monsieur le Député,

Raoul WALLENBERG

Je me permets de vous écrire afin de vous solliciter dans l'affaire touchant au sort du diplomate suédois bien connu, Monsieur Raoul WALLENBERG, transféré en Union Soviétique en 1945.

Comme vous le savez, différents comités de par le monde s'efforcent depuis longtemps d'obtenir toute la lumière sur son devenir, sans trop de succès jusqu'à présent.

Pour ma part, je suis Présidente du Comité Belge et Secrétaire Général de la Commission internationale d'enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG.

Je m'active également depuis de nombreuses années maintenant, afin de faire progresser ce difficile dossier.

Les tout récents résultats de mes contacts donnent la certitude absolue que la solution des questions que nous nous posons touchant à son sort, se trouve dans les archives du KGB et de la SMERSH.

Persuadée que, dans le contexte de détente politique actuelle, votre pays a tout intérêt à clarifier la situation de Monsieur WALLENBERG, je me permets de solliciter votre intervention auprès des personnes du KGB compétentes en cette matière pour qu'elles nous aident à obtenir l'ouverture des dossiers qui renferment les informations nécessaires.

Je vous prie, Monsieur le Député, d'agréer l'assurance de ma haute considération.

SIMONE LUCKI

Avocat

Bureau de Bruxelles

B-1050 BRUXELLES, LE 30 novembre 1990

RUE DAUTZENBERG 50 - BTE 3

TEL. (02) 640 10 03 0

647 21 30

Monsieur le Général KALUGIN

MOSCOU

Mon Général,

Raoul WALLENBERG

Je me permets de vous écrire afin de vous solliciter dans l'affaire touchant au sort du diplomate suédois bien connu, Monsieur Raoul WALLENBERG, transféré en Union Soviétique en 1945.

Comme vous le savez, différents comités de par le monde s'efforcent depuis longtemps d'obtenir toute la lumière sur son devenir, sans trop de succès jusqu'à présent.

Pour ma part, je suis Présidente du Comité Belge et Secrétaire Général de la Commission internationale d'enquête sur le sort de Raoul WALLENBERG.

Je m'active également depuis de nombreuses années maintenant, afin de faire progresser ce difficile dossier.

Les tout récents résultats de mes contacts donnent la certitude absolue que la solution des questions que nous nous posons touchant à son sort, se trouve dans les archives du KGB et de la SMERSH.

Persuadée que, dans le contexte de détente politique actuelle, votre pays a tout intérêt à clarifier la situation de Monsieur WALLENBERG, je me permets de solliciter votre intervention auprès des personnes du KGB compétentes en cette matière pour qu'elles nous aident à obtenir l'ouverture des dossiers qui renferment les informations nécessaires.

Je vous prie, Mon Général, d'agréer l'assurance de ma haute considération.

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten

ARKIVEXEMPLAR

Dnr	Avd	Grupp	Mål
339/ 1001	9	2	en

1990-12-05

Pai

Ministern Hans Magnusson
MOSKVA

Wallenberg

Broder,

Närslutet sänder jag Dig en förteckning över personalen på tyska ambassaden i Budapest kring årsskiftet 1944-45. Det var de sovjetiska medlemmarna av Wallenberg-kommissionen som bad om den vid mitt besök i Moskva.

fort Lenge!

Martin Hallqvist

Martin Hallqvist

Postadress

Box 16121

105 90 Stockholm

Ifylles av postexp

Går till

Avsänd med

☒ Adolfs torg 1
sv kurir

Telefon

☐ 786 6000
utl kurir

Fax

☐ 723 11 76 (63)
väring post

Avsändningsdatum

5/12-90 10590 MINFOR S

Sign

dl

[REDACTED]
[REDACTED] ÄRENDE.
UTRIKESDEPARTEMENTET

LJ3

KOPIA TILL:

UTR MIN

—"

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

[REDACTED]

Washington DC 1990-12-06

Per Hallenberg

Per S

96 202

INKOM UD [REDACTED]

AMBASSADEN WASHINGTON 1990-12-06

UD STOCKHOLM

[REDACTED] FOER MARTIN HALLQVIST

B R A A D S K A N D E

RE WALLENBERG

FORTS

RE WALLENBERG

VITA Huset har hørt av sig till Petersson och meddelat att man nu överväger att ta upp Wallenberg-fraagan med Moskva. Tiden hade under Helsingforsmøtet inte medgivet naagot initiativ. Tanken aer att oppvakning foerst skall goeras paa ambassadoersnivaa i Moskva foer att sedan, om noedvaendigt och laemplit, foeljas opp vid toppmøtet i Januari. Man aer medveten om att fraagan i foersta hand gaeller tillgaang till vissa dossierer, men ber om hjaelp att formulera framstaellningen saa att den goer maximal nytta. Tacksam snabbt foerslag till formulering.

THUNBORG

AMBASSADEN WASHINGTONKL [REDACTED]

Arende

Wallenberg
M Y C K E T
B R Å D S K A N D E

Datum

1990-12-07

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

Ambassaden
WASHINGTON

Ambassaden
MOSKVA

Dnr. ....

Text

Dnr.....Re Raoul Wallenberg. Telefonsamtal Petersson -
Hallqvist 6 december samt .....åberopas.

Primo: Vi finner det glädjande amerikanarna överväger att vi
sin ambassadör i Moskva ta upp ärendet nu i stället för i
samband med toppmötet i Helsingfors i somras, samt att de
också tydligen kan tänka sig en uppföljning vid toppmötet
i januari.

Secundo: Läget är följande. I mars i år besökte Berner KGB-
chef Krutjkov, varvid vidare samarbete utlovades. I augusti
besökte den internationella Wallenberg-kommissionen med
Guy von Dardel i spetsen och med bl a några sovjetiska med-
lemmar fängelset i Vladimir för arkivstudier. Man hade även
samtal i Moskva med företrädare för MID, inrikesministeriet
och KGB. Medlemmar av kommissionen har senare fått gå igenom
akten i allunionella ministerrådets centrala statsarkiv samt
inrikesministeriets informationscentrum. Man har bl a funnit
ett dokument som visat att RW i februari 1947 flyttades från
Lefortovo till Lubjanka.

I september begärde Berner att på nytt få träffa Krutjkov.
Denna framställan har ännu inte beviljats. Avsikten är att
Berner skall be om tillstånd för medlemmar av kommissionen
att få tillträde till arkiv i KGB på samma villkor som vad
gällt för ovannämnda arkiv, samt att få tala med äldre arkiv-
tjänstemän som vet exakt hur arkivmaterialet hanterades under
andra hälften av 1940-talet. Av intresse är självfallet också
att få tala med förhørsledare som fortfarande är i livet och
som identifierats av kommissionens ryska deltagare.

Intresset fokuseras nu till de akter rörande krigsfångar och
internerade som hamnat i KGB:s arkiv. Atminstone bör KGB kunna
förete de dokument rörande RW som ambassaden i Moskva anhåller

Ifylles av telegrafexpeditören

Avsant den

Klockan

Sign.

Ärende

Wallenberg

Datum

90 12 07

Dnr

Avd

Grupp

Mål

Adress

WASHINGTON

Text

om att KGB skall ta fram.

Ambassaden i Moskva har under hösten fått underhandsbesked om att Berner snart skall få svar på sin anhållan att få träffa KGB-chefen. Något sådant besked har emellertid ännu inte lämnats. Däremot har inrikesminister Bakatin - som visade en klart positiv attityd till efterforskningsarbetet hunnit avgå. Risk finns också att ju längre tiden går de KGB-veteraner som var med på 40-talet hinner försvinna in i tystnaden. Det brådskar alltså.

Ett bestämt men försiktigt amerikanskt agerande skulle uppskattas. Ambassaden i Moskva har i MID erfarit att man inte är särskilt förtjust i att saken drivs av en internationell kommission i vilken man uppfattar den svenska profilen som relativt låg.

Tertio: Vi delger detta krypto med Berner för hans omedelbar kommentar. Amerikanske ambassadören kan ju också stämma av med honom innan han gör en uppvaktning.

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören

Avsändt den

Klockan

Sigr.

KOPIA TILL:

UTR MIN

-"-

KABS

POLCH

BITR POLCH

POL 1

ÅTGÄRD:

INK UTRIKESDEP

Dnr...../.....

1990-12-11/10

P 2 Eel

POL

INKOM UD 1990-12-10

AMBASSADEN MOSKVA

1990-12-08

UD STOCKHOLM

MYCKET BRAADSKANDE

FOER POL 1, HALLQVIST

RE RAOUL WALLENBERG

oh
10/12
am
M

FORTS

RE RAOUL WALLENBERG

DET STAEMMER EJ HELT ATT BESKED EJ LAEMNATS OM MOETE KGB-CHEFEN. FOKIN AATERKOM FOER GOD TID SEDAN OCH FOERESLOG SOM ALTERNATIV TILL MOETE MED KRJUTJKOV STOERRE MOETE MED DENNES STAELLFOEREITRAEDARE JAEMTE REPRESENTANTER MVD, MID M FL. JAG ACCEPTERADE DETTA OCH DET HAR NU NAAGON TID SAGTS ATT MOETET AER OMEDELBART FOERESTAAENDE. ATT DET UPPSKJUTTITS HAR NU SENAST ATT GOERA MED HAENDELSER I GEORGIEN, ANTYDS DET OCH JAG HAR EJ ANLEDNING BEIVIVLA DET. ONEKLIGEN FINNS DET FOER KGB-CHEFERNA OCKSAA ANNART ATT GOERA I DENNA VAELDIGA HAEXKITTEL.

MOT DENNA BAKGRUND HAR JAG LITE SVAART FINNA DET NOEDVAENDIGT VI DIREKT UPPMUNTRAR AMERIKANARNA TA UPP FRAAGAN. VI BOER FOERSTAAS HELLER EJ VAENDA OSS MOT ATT SAA SKER MEN DET BOER INTE, TYCKER JAG VARA PAA VAAR UPPMANING. VIDARE BOER OM SAKEN FAKTISKI TAS UPP AV AMRIS DET GOERAS KLART ATT VI EJ DIREKT HAR ANLEDNING KRITISERA KGB BLOTT OENSKAR AEN MER SAMARBETE MED DEM. SOM BAKATIN UNGEFAER SADE MIG 7 NOV: -DET FINNS INGEN ANLEDNING ANGRIPA KGB, DET AER BAETTRE TA DEM MED LAEMPOR.

BERNER

AMBASSADEN MOSKVA /EZ

Ärende	Wallenberg	Datum		Dnr	
		1990-12-10			
		Avd	Grupp	Mär	
		P	2	Ee!	

Adress Ambassaden MYCKET BRÅDSKAND
WASHINGTON

Text Dnr.....Petersson från Hallqvist, Pol 1.

Re Raoul Wallenberg

I lördags kom chiffer 1 000 från Moskva. Det förändrar vad vi kan se inget i sak, men kanske bör Du på lämpligt sätt delge State Berners kommentar, eller delar av densamma.

Jag träffade just Örjan i korridoren och nämnde för honom att Du vid det här laget redan säkert hade svarat amerikanarna men att jag avsåg delge Dig chiffer 1 000.

Cit Det stämmer ej helt.....
(se i övrigt bif dnr 1 000 från Moskva).....
det är bättre ta dem med lämpor.

Berner

Slutcit

Cabinet

Ifylles av telegramexpeditören		
Avsant gen	Klockan	Sign

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten (Pol 1)
Kr Hallqvist/ag

344/010
PROMEMORIA

1991-12-10

P 2 Eu

(Pol)

Ex till:

Polch
Tejler, UMK
Hallqvist, pol 1

Exp. 911210/ag

Raoul Wallenberg

Den svensk-sovjetiska arbetsgrupp som söker bringa klarhet i Raoul Wallenbergs öde har haft sitt tredje sammanträde, denna gång i Stockholm 5-6 december.

Från sovjetisk sida presenterades ett stort antal dokument från KGBs och Centralkommitténs arkiv, dock inget som kastade ljus av avgörande betydelse över fallet.

KGB-dokumentet innehåller bl a utdrag ur fängelsejournaler, där det framgår när Raoul Wallenberg tagits till förhör. I Centralkommittén har ärendet behandlats 16 gånger, från 1952 till 1986, efter olika svenska framstötter, främst i form av demarscher och brev från svenska statsministrar (Erlander och Ullsten). De dokument vi nu fått har utfärdats i anledning av dessa framstötter och utgörs bl a av brevsvar, instruktioner till utrikesministeriet, samtalsnedteckningar från t ex samtal mellan Chrustsjov och ambassadör Sohlman. Dessutom överlämnades nedteckningar från samtal mellan Nanna Svatz och den ryske professorn Mjasnikov.

Vidare redogjordes vid mötet för resultatet av ytterligare intervjuer med tidigare medarbetare i säkerhetstjänsten och i fängelserna, främst gamla förhørsledare. En av dem heter Kopeljanskij och tros i själva

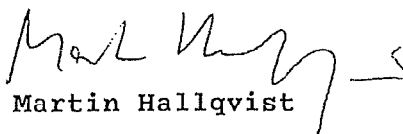
verket veta mera än vad han uppgivit. Enligt journal-uppgifter har man nämligen lyckats finna att han vid ett par tillfällen förhört Wallenberg, något han idag inte vill kännas vid.

Tidpunkten för arbetsgruppens nästa sammanträde är inte bestämd. Från sovjetisk sida har man uttryckt en försiktig förhoppning om att nästa möte måtte bli det sista, och att man då skulle nå fram till någon sorts slutresultat. Från svensk sida finner vi denna förhoppning något from, och har ingalunda velat binda oss härvidlag.

Självklart vill ryssarna få denna sak ur världen så snart som möjligt. De har gjort ett omfattande arbete, och sitter trots allt på de anklagades bänk.

De arbetar inåt, i arkiven, men också utåt, via mass-media, och hela tiden i syfte att visa att Raoul Wallenberg verkligen dog 1947. Familjen och Raoul Wallenberg-föreningen har långt ifrån accepterat att Wallenberg skulle ha dött då.

Det kan bli svårt att få alla att enas om slutsatser av gruppens arbete. Om inte hundraprocentigt övertygande bevis kan läggas fram, vilket sannolikt är omöjligt, måste ett visst antal indicier föreläggas. Att få enighet på den punkten kommer att bli svårt, att kan ännu ta mycken tid i anspråk. Men också på svensk sida vill vi få ärendet ur världen så snart som möjligt, men för oss är sanningsaspekten viktigare än tidsaspekten.

Martin Hallqvist

SVERIGES GENERALKONSULAT

BERLIN
Östra kontoret

1990-12-05

Kanslirådet
Martin Hallqvist
UTRIKESDEPARTEMENTET

334/001

INKOM UD		
1990-12-12		
AVD	GR	VAL
P	2	EU

2.

Raoul Wallenberg
Hbr Hallqvist-Lundvik 1990-11-20
(1 bil)

Broder,

Utan alltför stora problem lyckades vi spåra Hans Lojda ✓
till en liten by strax norr om Mittweida i Sachsen. När
jag - utan föranmälan - anlände till hans bostad den 4
december och uppgav att jag kom från Sveriges
generalkonsulat i Berlin, sade han sig omedelbart
förstå vad saken gällde och var utan vidare beredd till
ett samtal.

Lojda är, trots sina 78 år, mycket pigg och vital och
var sedan jag företett ett antal identitetshandlingar,
lätt att komma till tals med. Vissa saker mindes han
enligt egen utsago mycket klart, i andra fall där
minnesbilden var suddigare föreföll han anstränga sig
att minnas.

Under samtalet, vilket varade halvannan timme,
koncentrerade vi oss på tiden 1945 då Lojda vistades
tillsammans med Raoul Wallenberg och Wilmos Langfelder,
medan vi endast flyktigt berörde Lojdas övriga tid i

Arb f kabin

Leds

Mich

WIK

Int: Mich

Chief R1

Hallqvist

Paul Rodman (från Hbr Hallqvist -
Lundvik 90-11-20)

" Bro

" Lundvik

" Treppe

" Treppe

Wallerberg - Treppe

Prof. Dr.

Paul Rodman

Dr. Rodman

23

Paul Rodman

200-10-244

sovjetisk fångenskap. Bortsett från den omvända ordningsföljden i vad avser Lojdas tid i Ljubjanka med Wallenberg resp. Langfelder, förefaller dock Lojdas egen version väl sammanfalla med Hilles och Jancsys vittnesmål liksom med uppgifterna om Hofstetter. Lojda uppgav under samtalet att han under tiden i fångenskap kommit att få en särskilt nära kontakt med Heinrich Jancsy.

./. En uppteckning från samtalet med Lojda bifogas.

Måga lättnad!
Dag Hartelius

Dag Hartelius

1990-12-05

Samtal med Hans Lojda

Tyske medborgaren Hans Lojda, född 1912-11-11 och bosatt Gerhard-Hauptmann-Strasse 42, 9251 Lauenhain/Sachsen, Förbundsrepubliken Tyskland, har vid ett samtal med undertecknad den 4 december 1990 berättat följande om sin tid i sovjetiskt fängelse 1945 tillsammans med Raoul Wallenberg och Wilmos Langfelder.

Någon gång under mars/april 1945 infördes Raoul Wallenberg i den cell i Ljubjankafängelset i Moskva där Lojda satt tillsammans med legationsrådet Roedel. Wallenberg förklarade att han var en svensk diplomat från Budapest som egentligen kommit till Moskva för förhandlingar med de sovjetiska myndigheterna rörande - enligt vad Lojda tror sig minnas - sovjetisk beskjutning av någon/några fastigheter tillhörande den svenska legationen i Budapest. Wallenberg hade först kontaktat företrädare för sovjetarmén i Budapest i frågan, men hade då uppmanats att tillsammans med sin adjutant/chaufför flyga till Moskva. Att han nu gripits och befann sig i fängelse, betraktade Wallenberg som ett oförklarligt misstag från sovjetisk sida och var under de 6-8 veckor som han, Lojda och Roedel delade cell övertygad om att misstaget skulle klaras ut och att de planerade förhandlingarna skulle kunna inledas. Såvitt Lojda kan påminna sig, kallades Wallenberg inte någon gång till förhör under den gemensamma tiden i Ljubjanka.

Lojda karaktäriserar Wallenberg som mycket vänlig, kamratlig och hjälpsam. Han gymnastiserade varje dag, föreföll vara vid mycket god vigör och rökte inte. Under vistelsen i Ljubjanka fördrev han tiden bl a med att skissa på ett segermonument till Röda arméns ära och medan Lojda undervisade Wallenberg i ryska, lärde denne Lojda engelska. Sannolikt någon gång i maj fördes Wallenberg bort och Lojda erfor inte något mer om hans öde förrän han 1957 i Neues Deutschland kunde läsa en notis om att Wallenberg skulle ha avlidit, något som med hänvisning till Wallenbergs mycket goda vigör 1945 hade kommit att förvåna Lojda.

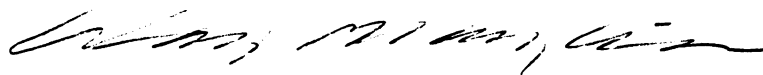
En kort tid senare överfördes Lojda och Roedel till en annan cell i Ljubjanka, där en man som sannolikt var Wilmos Langfelder befann sig. Lojda kan inte påminna sig att han erfarit mannens namn, men minns mycket tydligt att denne var ungrare och talade mycket god tyska samt att han hade förklarat sig ha kommit till Moskva för förhandlingar i egenskap av Raoul Wallenbergs medhjälpare. (Wallenberg hade för Lojda dock ej omnämnt Langfelder). Mannen var liten till växten, kanske 1,56 m lång. Också Langfelder hade under de ca fyra veckor han vistades tillsammans med Lojda varit övertygad om att han och Wallenberg gripits av misstag och att de båda snart skulle få inleda förhandlingar med sovjetmyndigheterna.

Lojda beskriver Langfelders uppträdande som ytterst vårdat och korrekt, vilket f.ö. givit Lojda intrycket att Langfelder i likhet med Wallenberg var diplomat. Vad som förvånad såväl Lojda som Roedel var enligt Lojda att Langfelder med sig i cellen hade en stor resenecessär med allehanda tillbehör (nål, tråd, m m), något som tillsammans med flertalet personliga tillhörigheter normalt fråntogs fångar i Ljubjankafängelset. Efter, som nämnts, omkring en

månad bortfördes alla tre från cellen. Lojda tyckte sig se att Langfelder fördes till Lefortovofängelset, medan Lojda och Roedel fördes över till Butyrki.

Lojda tillägger att han i Ljubjanka av NKVD tvingats underteckna en försäkran om att inte för någon yppa vad han sett eller hört under sin vistelse i fängelset. Skulle så ej ske, hade man sagt honom, skulle han komma att bestraffas mycket hårt. Lojda hade tagit detta hot på stort allvar och hade inte heller efter hemkomsten till Tyskland 1954 berört ämnet med någon. Han hade likaså varit ytterst försiktig i sina övriga förehavanden efter frigivningen med hänsyn till att han av NKVD - helt utan grund - tvingats underteckna en bekännelse som tysk spion.

Dag Hartelius

[REDACTED]
UTRIKESDEPARTEMENTET
CBE1

ÄRENDE.

KOPIA TILL:
KABS
POL 1

ÅTGÄRD:

A 2 Su

[REDACTED]
AMBASSADEN MOSKVA

1990-12-12

UD STOCKHOLM

12/12
Rundsk
Vänster
R
R

FORTS

TJÄNSTE FÖR HALLQVIST, POL 1, FRÅN MAGNUSSON

TACKSAM DU TAR KONTAKT MED BJÖRNERSTEDT OCH BER HONOM MED DET
SNARASTE ÖVERSEENDE DATAUTDRAG PÅ ALLA DE REGISTERKORT SOM HÄNFOER
SIG TILL UTLÄNNINGAR I VLADIMIRFÄNGELSE, ÖVER DEM VI REDAN
ERHÅLLIT.

MAGNUSSON

AMBASSADEN MOSKVA [REDACTED]

UTRIKESDEPARTEMENTET
Politiska avdelningen
Första enheten
Kr Hallqvist/EL

370 325 (Pa n 2 en)

PROMEMORIA

1990-12-12

Ex t Kabinettssekr
Polchefen
Bitr polchefen
Wöhler
Hallqvist
von Bahr
Tejler

Amb Moskva U M
"- Budapest BR 66
"- Prag U M
RW-Föreningen

Ep 901228 EL

X 3/1 9/1
ll

Till Budapest i RW-ärende

Onsdagen den 10 oktober for jag med kabsek, två svenska poliser och sex ungerska poeter till Budapest.

Sex ungerska poeter är en antologi från bokhyllan där hemma. Den gavs ut 1968 av Géza Thinsz. Jag bläddrade i den på planet från Köpenhamn till Budapest. De sex är översatta av svenska lyriker. Det var en fin introduktion till besöket i Ungern. Särskilt tänkvärd var Gyula Illyés långa dikt "On tyrannist" från 1951, första gången publicerad i oktober 1956 och översatt till svenska av Artur Lundkvist. Den beskriver hur total diktaturen är i det totalitära samhället, hur tyranniet sätter sin prägel på allt, genomsyrar allt, finns överallt, till och med "i kärleksorden/likt flugan i vinet". Tyranniet härskar

"ej blott i åklagarens tal
som vajar rökmörkt
i fångens erkännande
eller hans knackningar"

När man läst den dikten undrar man hur det är möjligt att störta en diktatur, att utrota ett tyranni över en natt. Knappast är det möjligt, tänkte jag, samtidigt som jag inbillade mig att jag förstod denna dikt bättre sedan jag blivit Wallenberg-handläggare ett år

tidigare. T ex innebörden av en företeelse som fångars "knackningar" till varandra hade djupnat betydligt för mig efter läsning av alla vittnesmål av krigsfångar som suttit i Lubjanka, Butyrka, Lefortovo och de andra fängelserna under Stalin-tiden.

I Budapest var det premiär på Kjell Gredes film "God afton, herr Wallenberg" å biografen Kossuth. Ungerske kulturministern och Pierre Schori talade. Ungerska regeringen ställde upp mycket därför att man hade behov av att visa att man inte är anstucken av antisemitism. (Jag undrade litet över varför kulturministern inte med ett ord nämnde Wilmos Langfelders namn Han var ju Wallenbergs chaufför, han försvann samtidigt, och han var ungersk jude.) Jag förstod att det första mottagandet av filmen var blandat eftersom den ungerska icke-judiska befolkningen i filmen för många framstod i ett tvivelaktigt ljus, som om nästan alla vore pilkorsare, som någon uttryckte saken. Och de som varit med i Budapest på den tiden hade alltid något att kritisera, "minister Danielsson var ju inte alls en sådan där typ" etc.

Men nu var det faktiskt ingen dokumentär. Jag menar nog att det var en stark film och jag hade behållning av den, fast den var dubbad till ungerska. Men jag hade redan sett filmen i Stockholm, och redan lyssnat till dialogen. Nu fick jag begrunda annat, detaljer jag missat första gånge. Stellan Skarsgårds prestation stod sig, och Katharina Thalbachs blick låter sig helt enkelt inte dubbas!

På mottagning efter premiären träffade jag en äldre man som påstod att RW haft med sig en massa guld när han försvann, som sedan general Malinowski hade lagt beslag på. Mannen gav mig även sitt telefonnummer, i händelse jag ville veta mera.

Nästa dag var jag med Pierre Schori och ambassadör Strömholm på en utställning om Stalin-tiden i Ungern "Sta-lin! Ra-ko-si!" Man ville skildra propagandan och verkligheten, och lyckades rätt väl därmed. Förresten hade man handskrivna, uppförstorade citat ur Illyes' dikt om tyranniet på väggarna, mellan fotona och föremålen.

Med oss var även George Libik, en äldre livlig och talför man som kommit till Sverige 1956 och som nu bodde dels på Lidingön, dels på en av Buda-sidans sluttningar. Han tog oss sedan på en stadspromenad till Matteus-katedralen, och på vägen visade han ett hus där Per Anger bott. Libik berättade att han träffat RW en gång, och att han imponerats av denne sedan han övervunnit en inledande känsla av skepsis.

Liksom den äldre mannen på gårdagskvällens mottagning påstod Libik att RW hade haft guld med sig då han togs till fånga av ryssarna. Stalin hade sedan fått en hållhake på en av sina generaler, Malinowski, vilket han nog tyckte var bra att ha.

Senare på dagen visade Libik mig Wallenberg-monumentet. En sorgsen, litet tanig figur i en park eller snarare plantering vid en ganska livligt trafikerad gata. En turistgrupp fick höra historien om Raoul Wallenberg av en franskspråkig guide.

Sent på eftermiddagen var det dags för nästa Wallenberg-film, och denna gång var det verkligen en dokumentär med bl a Per Anger och Georg Klein i några av huvudrollerna.

Intressant var också att se den dåtida ambassadbyggnaden som visades av en äldre svensktalande ungersk kvinna som varit lokalanställd under kriget.

Tyvärr var filmen i det närmaste oredigerad och sekvenserna mycket långa. Den visades också på Kossuth-biografen, fast i en mindre salong för en mycket liten speciellt inbjuden publik.

Nästa dag, fredagen den 12 oktober, träffade jag i samband med en lunch Norden-chefen på utrikesministeriets politiska avdelning, Andras Simonyi. Jag tog upp Wallenberg-ärendet med honom, skrev sedan en PM om saken. Någon reaktion har ännu inte hörts från Budapest.

Lördagen den 13 oktober hade jag stämt träff i hotell Beke Radisons kafé med Peter Bajtay. Han är 25 år gammal, historiker och anställd av Wallenberg-projektet, som har sitt högkvarter i Uppsala. Projektet ägnas Raoul Wallenbergs verksamhet i Budapest. Man är mindre intresserad av "ärendet RW" och hans försvinnande än av hans gärning. I detta arbete har Bajtay gjort och gör ett stort antal intervjuer med folk som var med. Det kommer då fram en del som också kan vara av intresse för UD, påpekade Bajtay.

Man hade talat med bl a den dåvarande ungerske utrikesministerns hustru, som Raoul Wallenberg hade haft ganska mycket kontakt med, med flera pilkorsare och italienaren Perlasca, som ett tag var chargé d'affaires på spanska ambassaden och som också lyckades rädda en hel del judar. I intervjuarbetet begränsar man sig inte till att tala med folk i Ungern utan också på andra håll i Europa.

Peter Bajtay hade bl a talat med en man som Wallenberg hade bott hos i januari 1945. RW hade omkring den 13 januari begivit sig till ryssarna och kommit tillbaka till denne man efter fyra dagar. Den 17 januari hade RW lämnat mannen för gott. Han hade då med sig en väska pengar och två gevär. Gevären hade han givit

till en rysk officer. Han hade då varit ganska pessimistisk och hade trott att han skulle komma att arresteras.

Peter Bajtay hade även stött på en något senil man som hade följande, något makabra, historia att förtälja: Han hade varit fånge tillsammans med RW någonstans i Sovjetunionen. En dag hade en hel grupp fångar flytt. De hade förföljts ett stycke av berusade vakter, och ganska snart givit upp. RW, som var ganska långsam, hade blivit skjuten, dock utan att förföljarna märkt att de träffat. Han hade fallit omkull, hostat upp sina lunga och dött. Ungraren hade givit sig av, men kommit tillbaka nästa dag. Då var RW:s kropp borta, men lungan låg kvar. Den hade mannen tagit med sig.

Två andra män hade berättat om en papperslapp som slängts från ett tåg i närheten av Charkov 1947. På den hade det stått skrivet: Jag heter Raoul Wallenberg. Var snäll och meddela svenska legationen!

Det hände alltså 1947, ett årtal som tycks utgöra en skiljelinje, enligt Bajtay. Därefter är uppgifterna färre och mera vaga. Detta var dock inte en observation som var helt hans egen. Han hade läst om den i ungersk press.

När det gällde chauffören Langfelder gav Bajtay den intressanta upplysningen att det i Ungern ett halvt år tidigare bildats en lokalavdelning av Amnesty International. Den höll bl a på med en kampanj där man bad folk skriva brev om Langfelder, vilka sedan skulle vidarebefordras till president Gorbatjov med frågan vad som hänt Langfelder. Ansvarig för denna kampanj var Janos Malina.

På min fråga om han trodde att RW haft med sig guld när han försvann svarade Bajtay nekande. Däremot hade han säkert haft mycket pengar med sig.

Jag frågade också om han hade några upplysningar om en

Grosheim-Krisko eller Tomsen som skulle ha arbetat på svenska legationens B-avdelning. Det hade han inte, men frågade i gengäld om jag hade några uppgifter om en engelsman vid namn John Dickenson, som också skulle ha arbetat på legationen. Det hade jag inte, men lovade undersöka.

Bajtay fäste min uppmärksamhet på den ryska journalisten Kartsevs arbete. Bl a hade han talat med den person som hade arresterat RW.

Bajtay erbjöd sig att söka sätta oss i förbindelse med ovannämnda vittnen, samt med Malina. Han menade att svenska UD varit ganska passivt när det gällt att söka RW via Budapest. Det var kanske omöjligt tidigare, men inte nu, under den rådande regimen.

På eftermiddagen var det dags för nästa träffa i Zsolnay Kavelaz, kaféet på Beke Radison.

Jag hade bjudit dit den gamle mannen som jag träffat på ambassadens mottagning, Arpad Osztoics. Han verkade yngre än sina 80 år. Han talade felfri svenska, men det var också hans modersmål. Mamman var finlands-svenska, pappan ungrare. Själv hade han arbetat i Budapest för Svenska Tändsticksbolaget 1939-1950. Hösten 1944 hade det varit litet att göra på Tändsticksbolaget. Så Osztics hade anmält sig frivilligt att hjälpa RW med att skriva ut skyddspass. Han hade sparat ett - han hade förresten kunnat skapa sig en förmögenhet på att sälja pass, om han hade velat!

1950 nationaliserades Tändsticksbolaget och i stället upprättades någon han kallade för "Svenska tändsticksbolagets ungerska representans". Detta kontor hjälpte bl a ungerska staten med att betala av sina skulder. 1971 hade Osztoics gått i pension, varefter han utbildat sig till guide. De första åren hade han guidat grupper till häst. Numera nöjde han sig med

bilburen verksamhet, för vilken han också gjorde viss reklam. Så till hans berättelse.

En svensk företagare av ungerskt ursprung gav tidigare ut en ungersk högerinriktad tidskrift i Tyskland. I den medverkade en numera avliden journalist vid namn Fiala, som varit verksam i Budapest under kriget. Han var inte nazist, men högerman, och en mycket känd person. Han lämnade småningom Ungern och blev medarbetare i nämnda tidskrift i Västtyskland. Han skrev bl a en artikel om RW som jag skulle kunna få av en Karoly Kehl i Helsingborg (tel 042/13 24 81).

I artikeln berättade Fiala att en vän ringt honom i början av 1945. Vännen visste att Fiala som journalist var intresserad av händelser som ägde rum i staden, oavsett om han ansåg skriva om dem eller ej. Vännen hade i telefon berättat att Raoul Wallenberg stod utanför ett hus på Pest-sidan, inte långt från den nuvarande ambassadbyggnaden, vid en bil och med en massa kappsäckar. Jag vet inte, sade Osztoics, om Fiala for dit, men det var mycket troligt att det var judarnas guld som lastades in i bilen.

Många judar, men också medlemmar av den ungerska aristokratin hade deponerat sina värdeföremål på ambassaden. Det var fel av ambassaden, menade Osztoics, att ta emot andras värdesaker. Han hade för övrigt själv lämnat en väska med silver, som han aldrig återsett. Allt plundrades.

RW ville väl rädda guldets undan denna plundring och ta sig hem till Sverige med bil. Ryske överbefälhavaren hade sagt att svenskarna kunde ta sig hem via Turkiet och Moskva. Detta besked hade RW säkert också fått. Den övriga ambassadpersonalen, Röda Korsets chef Langlet och affärsmannen Lundmark, alla tog de den

vägen. (Frågan är om RW i så fall fått det sovjetiska beskedet om hemreseväg på ett så tidigt stadium. Det låter inte troligt.)

Enligt Osztoics levde RW högt på Sveriges särställning. Sverige blev ett andningshål för Tyskland, och därifrån fick tyskarna järnmalm, kullager och annat. Hitler hade därför givit order om att skona RW, trodde Osztoics.

RW fick genom sin verksamhet mycket stor makt över människors liv. Han var en "Draufgänger", och han blev "övermodig". Samma säkra uppträdande försökte han nog med i umgänget med ryssarna. Men se det gick inte alls!

Det fanns, fortsatte Osztoics, en motsättning mellan RW och minister Danielsson. Den senare ville inte låta skriva ut skyddspass lika generöst som RW. D hade satt upp vissa principer för upprättande av skyddspass. Först fick alla som hade släkt i Sverige, sedan också sådana som hade affärsförbindelser där, sedan dessutom de vars föräldrar hade affärsförbindelser. Danielsson fick hela tiden ge efter.

Yngve Ekmark hette den person som ansvarade för ambasadens proviantering och anskaffning av materiel. Han förvaltade även C-avdelningens tillgångar. Ekmark hade tidigare varit försäljningschef på Tändsticksbolaget, men flyttade till Zagreb 1943. 1944 dök han upp i Budapest igen och fick anställning hos RW. För cirka 15 år sedan hade Osztoics träffat Ekmark i Schweiz, där denne då var bosatt. Ekmark hade då anförtrott Osztoics att han 1945 hade deponerat ett brev på UD som skulle få öppnas först 50 år senare. Brevet gällde RW. Mera ville han inte säga.

Om vi redan nu ville öppna det kunde vi säkert kontakta någon av Ekmarks söner i Göteborg, Ulf eller Björn.

(Jag har frågat arkivchefen som lovat undersöka om det finns något brev från Ekmark.)

Osztoics berättade till sist att han en gång under kriget suttit och spelat bridge med sina vänner. En av dem hade berättat att han haft besök av säkerhetspolisen, som bett att få se hans plånbok och fickdagbok. Där hade de snokat rätt på adresser och telefonnummer till olika vänner och kontakter. Hela bridgegänget hade därför slängt sina fickdagböcker i den öppna spisen.

Av denna anledning hade Osztoics mycket bristfälligt stöd för minnet när det gällde olika uppgifter han behövde när han nu höll på att skriva ner sina minnen för efterkommande släktled. Kunde jag möjligen hjälpa honom med en sak?

Affärsmannen Lundmark, som bl a bedrev pälshandel, bad Osztoics en dag i krigets slutskede, under den ryska belägringen, att gå med en stor salamikorv till Yngve Ekmark, som satt tillsammans med andra svenskar i prins Esterhazys källare under hans palats. Prinsen räknade antagligen med att han själv skulle åtnjuta ett visst skydd i och med att han hyste svenskar i officiell ställning.

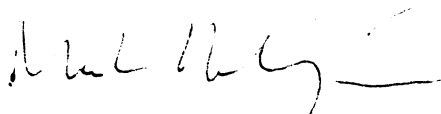
Osztoics gick så med salamikorven längs alldeles tysta och tomma gator i ingenmansland mellan de ryska styrkorna och de belägrade tyskarna, livrädd för att något skulle hända. Men inget hände, och till sist kom han fram till palatset och en stor grön träport. Efter en mycket lång stunds bankande öppnade en man i lodenrock. (Det hade senare visat sig att det var prinsen själv.) Osztoics presenterade sig och sade att han ville träffa Ekmark. Mannen försvann ner i källaren och kom tillbaka efter en stund. Osztoics fick komma in i huset och ner i källare, där han träffade Ekmark, men bara honom. Osztoics överlämnade korven.

Nu ville han veta vilka svenskar som i övrigt satt i källaren, när de kommit dit och hur länge de satt där.

(I Lars G. Bergs bok - jag har den amerikanska utgåvan från 1990 "The book that disappeared: what happened in Budapest" - sägs att minister Danielsson, Asta Nilsson och Margareta Bauer satt i prinsens källare, men att ministern när Berg kom på besök inte hade hört något om var Anger, Ekmark eller Göte Carlsson fanns.)

Osztoics kunde inte svara exakt på min fråga när han besökt prinsens palats, först sade han 5 - 10 januari, sedan att det lika gärna kunde ha varit under andra hälften av januari 1945.

Jag hade redan innan jag for till Budapest hört talas om Ekmarks deponerade brev, av Margit von Bahr på Protokollet. Hon hade tidigare i år träffat Osztoics när hon varit på besök i Budapest. Hennes far, Werner Roempke, var teknisk direktör på Tändsticksbolaget i Budapest under kriget.

Martin Hallqvist